

Regeringens proposition

2001/02:65

Ändrad ordning för utdömning av vite enligt miljöbalken m.m.

Prop.
2001/02:65

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 29 november 2001

Göran Persson

Kjell Larsson
(Miljödepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag om ändringar i miljöbalken, ändringar som framför allt syftar till att förenkla och förtydliga balkens processuella bestämmelser. Den viktigaste förändringen är att talan om utdömning av vite fortsättningsvis föreslås ske enligt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) i stället för som nu enligt bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för vilket strängare straff än böter inte är föreskrivet. Dessutom föreslås ändringar som framför allt rör miljödomstolarnas handläggning av ansökningsmål. Flertalet av dessa ändringar syftar till att förenkla hanteringen.

För att genomföra vissa krav i rådets direktiv om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, dvs. det s.k. IPPC-direktivet (direktiv 96/61/EG) och deponeringsdirektivet (direktiv 1999/31/EG) föreslår regeringen vidare förtydliganden av kraven på vad en tillståndsansökan respektive en tillståndsdömning skall innehålla. Regeringen föreslår dessutom en skyldighet för tillsynsmyndigheter att fortlöpande kontrollera om beslutade villkor är tillräckliga och att påkalla omprövning om myndigheten finner att villkoren måste ändras eller omprövas. Som en följd av detta föreslås att kommuner – när de övertagit tillsynen från länsstyrelsen över tillståndspliktig verksamhet – ges rätt att ansöka om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor. Därutöver lämnas i fråga om deponier förslag som rör kostnaderna för en deponi och om skyldighet att ställa säkerhet för fullgörande av de skyldigheter som är förenade med deponering av avfall.

När det gäller miljö kvalitetsnormer föreslås vissa förtydliganden i fråga om åtgärdsprogrammets innehåll. Samtidigt föreslås att

regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om kontroll m.m. Prop. 2001/02:65
förtydligas.

För mål och ärenden om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet föreslås att kravet på formaliserat förfarande med miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap. miljöbalken slopas. För dessa måltyper föreslås i stället att tillståndshavaren skall tillhandahålla den utredning som krävs och att en sådan skyldighet får förenas med vite.

Det lämnas vidare förslag till vissa redaktionella ändringar i fråga om områdesskydd enligt miljöbalken. Närliggande frågor om ersättning föreslås ändrade så att ersättning skall betalas endast om markanvändningen i det enskilda fallet försvåras.

Slutligen lämnas förslag som avser förverkande vid brott. I miljöbalken införs den möjlighet som fanns i dåvarande naturvårdslagen (1964:822), nämligen att förverka utbrutet material vid en olaglig täkt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2002.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision.....	29
3	Ärendet och dess beredning	30
4	Förtydligande av den så kallade stoppregeln	31
5	Miljö kvalitetsnormer	32
5.1	Utvidgning av krav i åtgärdsprogram	32
5.2	Kontroll av att miljö kvalitetsnormer uppfylls	33
6	Krav på miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag vid omprövningar	33
6.1	Förtydligande av tillämpningsområdet för obligatorisk miljökonsekvensbeskrivning	33
6.2	Ansvaret för att tillhandahålla utredningsmaterial.....	37
7	Skydd av områden	39
7.1	Förtydliganden av strandskyddsbestämmelserna	39
7.2	Undantag från beslut om vattenskyddsområden.....	40
7.3	Ersättning till fastighetsägare vid ingripanden av det allmänna.....	42
7.4	Ersättning till fastighetsägare som nekats dispens från bestämmelser om generellt inrättade biotopskyddsområden	43
8	Miljöfarlig verksamhet.....	44
9	Processuella frågor m.m.	45
9.1	Miljödomstolarna och förfarandet vid dem	45
9.1.1	Överlämnande av mål mellan domstolar	45
9.1.2	Gemensam handläggning av vissa mål.....	47
9.1.3	Rättens sammansättning	48
9.1.4	Rätt för miljödomstolarna att förfoga över allmänna lokaler	50
9.1.5	Kraven på vad en ansökan skall innehålla.....	51
9.1.6	Utskick av ansökningshandlingar.....	52
9.1.7	Förenklad information i kungörelser om vattenverksamhet	54
9.1.8	Antal exemplar av skrivelser med synpunkter	55
9.1.9	Krav på säkerhetsrapport	55
9.1.10	Kraven på vad en tillståndsdom skall innehålla	56
9.2	Förfarandet vid utdömande av vite	59
9.3	Överklagade avgöranden	62
9.4	Omprövning av tillstånd till miljöfarliga verksamheter ...	63
9.5	Säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som är förenade med deponering av avfall.....	65

10	Övrigt.....	66	Prop. 2001/02:65
10.1	Bestämmelser om hantering av hushållsavfall	66	
10.2	Skyldighet att synliggöra avfallsdeponeringens verkliga kostnad.....	67	
10.3	Uppdatering av vissa straffbestämmelser	68	
10.4	Förverkande av utbrutet material vid olaglig täkt.....	69	
10.5	Redaktionella rättelser	70	
10.6	Frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning.....	70	
11	Konsekvenser	71	
12	Författningskommentar	76	
12.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	76	
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision	87	
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet	88	
Bilaga 2	Förteckningen över remissinstanser	91	
Bilaga 3	Utredningens lagförslag	92	
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser i fråga om Naturvårdsverkets rapport om deponering av avfall	113	
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	114	
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	138	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 november		
	2001	143	
	Rättsdatablad	144	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:65

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken

dels att 2 kap. 9 §, 5 kap. 4, 6 och 9 §§, 6 kap. 1 och 7 §§, 7 kap. 15 och 22 §§, 9 kap. 6 §, 11 kap. 9 §, 15 kap. 18 §, 19 kap. 1 och 5 §§, 20 kap. 2, 3, 5, 8 och 9 §§, 21 kap. 2 och 3 §§, 22 kap. 1, 3, 4, 10 och 25 §§, 23 kap. 1 och 9 §§, 24 kap. 7 §, 26 kap. 1 och 2 §§, 29 kap. 8 och 12 §§, 31 kap. 5, 7 och 31 §§ samt rubriken närmast före 5 kap. 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas sex nya paragrafer, 15 kap. 34–35 §§, 20 kap. 3 a och 8 a §§, 22 kap. 2 a § och 25 a §, samt närmast före 15 kap. 34 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om det finns särskilda skäl.

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om *regeringen finner* att det finns särskilda skäl.

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 §.

¹ Jfr rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (EGT L 257, 10.10.1996, s. 26, Celex 31996L0061), rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten (EGT L 296, 21.11.1996, s. 55, Celex 31996L0062), rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (EGT L 282, 16.7.1999, s. 1, Celex 1999L0031).

5 kap.

4 §

Verksamhet skall bedrivas så att miljö kvalitetsnormer inte överträds.

Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § 2.

Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § *första stycket 2.*

6 §

Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet som kan påverka de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som avses i 2 § första stycket. I ett åtgärdsprogram skall anges

1. den miljö kvalitetsnorm som skall uppfyllas,
 2. de åtgärder som skall vidtas för att miljö kvalitetsnormen skall vara uppfylld senast den tidpunkt som avses i 2 § andra stycket,
 3. vilka myndigheter och kommuner som skall se till att angivna åtgärder vidtas, *och*
 4. när de skall vara genomförda.
3. vilka myndigheter och kommuner som skall se till att angivna åtgärder vidtas,
 4. när de skall vara genomförda, *och*
 5. *de uppgifter som i övrigt krävs till följd av Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen.*

Ett åtgärdsprogram skall omprövas vid behov, dock minst vart femte år.

Mätning och kontroll**Kontroll**

9 §

Regeringen skall, i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas även besluta vilka som är skyldiga att *utföra de mätningar som behövs för att* kontrollera att en miljö kvalitetsnorm uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *mätmeto-*

Regeringen skall, i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas även besluta vilka som är skyldiga att kontrollera att en miljö kvalitetsnorm uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

der och redovisning av mätresultat.

provtagning och andra metoder för att kontrollera att miljökvalitetsnormerna uppfylls samt hur resultatet av sådana kontroller skall redovisas.

6 kap.

1 §²

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § eller 9, 11 och 12 kap. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. En sådan skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap.

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter enligt 9, 11 eller 12 kap. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelser i dessa kapitel. En sådan beskrivning skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. samt i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i dispensärenden eller andra ärenden enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

7 §³

En miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §, däribland

1. en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,

2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas, minskas eller avhjälpas, t.ex. hur det skall undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. överträds,

3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,

4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett

² Senaste lydelse 2001:437.

³ Senaste lydelse 2001:437.

visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och

5. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–4.

I ett beslut enligt 4 § tredje stycket om att betydande miljöpåverkan kan antas får länsstyrelsen ställa krav på att även andra jämförbara sätt att nå samma syfte skall redovisas när alternativa utformningar som avses i första stycket 4 redovisas.

För verksamheter eller åtgärder som inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall en miljökonsekvensbeskrivning innehålla vad som anges i första stycket, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning.

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 skall en miljökonsekvensbeskrivning alltid innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§. Om miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats enbart för en prövning enligt 7 kap. 28 b och 29 §§, behöver beskrivningen endast innehålla de uppgifter som behövs för den prövningen.

Av 22 kap. 1 § första stycket 6 framgår att en ansökan *i ett ansökningsmål* skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall *verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

Av 22 kap. 1 § första stycket 6 framgår att en ansökan *om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter* skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall *det finns skyldighet att upprätta en sådan enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

7 kap.

15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett *strandområde* som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skall vara omfattat av strandskydd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett *strandskyddsområde* som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skall vara omfattat av strandskydd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett strandskyddsområde som avses ingå i en detaljplan eller omfattas av områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10) inte längre skall vara omfattat av strandskydd, om det finns särskilda skäl. Upphör området att ingå i en detaljplan eller att omfattas av områdesbestämmelser inträder åter strandskydd.

22 §

För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

En länsstyrelse får överlåta åt den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att på ansökan av den som berörs av ett beslut enligt första stycket medge undantag från beslutet. Vidare får bestämmas att anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde skall göras hos den kommunala nämnden.

9 kap.

6 §

Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet,

2. släppa ut avloppsvatten i mark, vattenområde eller grundvatten,

3. släppa ut eller lägga upp fast avfall eller andra fasta ämnen, om detta kan leda till att mark, vattenområde eller grundvatten kan förorenas, eller

4. bedriva sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 1–3, om den ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt *och det inte är fråga om en mindre ändring.*

Även om tillståndsplikt enligt första stycket inte har föreskrivits får tillsynsmyndigheten i enskilda fall förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet får ansöka om tillstånd till verksamheten enligt denna balk även om det inte krävs tillstånd.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.9 §⁴

För vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av miljödomstolen. Ansökan om tillstånd till markavvattning prövas dock av länsstyrelsen, om den inte skall prövas av miljödomstolen enligt 7 kap. 19 och 20 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Den som vill bedriva vattenverksamhet får ansöka om tillstånd även om det inte krävs tillstånd för verksamheten.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk finns i 23 §.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk finns i 22 §.

Oavsett vad som följer av 11–15, 19 och 23 §§, kan det för en viss verksamhet eller åtgärd krävas tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

15 kap.

18 §

När avfall skall transporteras genom kommunens eller en producents försorg, får avfall inte komposteras eller *grävas ned eller* på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.

När avfall skall transporteras genom kommunens eller en producents försorg, får avfall inte komposteras eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.

Vad som sägs i första stycket gäller dock inte om avfallet kan tas om hand på fastigheten utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Kommunen får i enskilda fall tillåta fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare att själva ta hand om avfall som uppkommit hos dem och som annars skall tas om hand av kommunen, om de kan göra detta på ett sätt som är betryggande för människors hälsa och miljön och det finns särskilda skäl för en sådan dispens.

Även om tillstånd inte krävs, får tillstånd sökas hos kommunen för sådan verksamhet eller sådana åtgärder som avses i andra stycket.

⁴ Senaste lydelse 2001:437.

Deponering av avfall

34 §

Tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får meddelas endast om verksamhetsutövaren ställer en ekonomisk säkerhet för att de skyldigheter som gäller för deponerings-verksamheten fullgörs eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för sådant säkerställande.

35 §

Verksamhetsutövaren skall ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen skall ingå alla kostnader för att inrätta och driva deponin samt, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

19 kap.

1 §

Förvaltningsmyndigheterna och kommunerna prövar ärenden enligt vad som är föreskrivet i balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, får överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, *djur- och växtskyddsområden*, strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, får överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 §
Nuvarande lydelse

inte annat är särskilt föreskrivet.
Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 §
Föreslagen lydelse

andra stycket.

andra stycket. *Detsamma gäller beslut av en annan myndighet än regeringen om att bilda, ändra eller upphäva ett biotopskyddsområde.*

5 §⁵

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder skall tillämpas bestämmelserna i

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,
2. 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,
2 a. 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,
3. 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,
4. 22 kap. 6 § om talerätt,
5. 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
6. 22 kap. 12 § om sakkunniga,
7. 22 kap. 13 § om undersökning på platsen,
8. 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,
9. 22 kap. 26 § om särskild dom,
10. 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
11. 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och
12. 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ärenden som rör deponering av avfall skall också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a § om en tillståndsdoms innehåll tillämpas.

20 kap.

2 §

Miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § första stycket,
2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom

⁵ Senaste lydelse 1999:385.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3. markavvattningar som enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av fastighetsbildningsmyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap. samt talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *framställan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *ansökan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

Som anges i 19 kap. 1 § tredje stycket prövar miljödomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljödomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljödomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljödomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljödomstolarna i *dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan*

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljödomstolarna i *de mål som överklagats dit och vid prövning av utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet samt vid överklagande av*

lag. När en ideell förening med stöd av 16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen

Nuvarande lydelse

tillämpas.

sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en

Föreslagen lydelse

ideell förening med stöd av 16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

3 a §

Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sitt huvudsakliga ändamål. Upplåtaren skall dock få ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet kan medföra.

5 §

Miljödomstolen är, om inte annat följer av denna balk, domför med ordföranden och ett miljøråd vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje stycket rättegångsbalken. Avgörs sådana mål i sak utan huvudförhandling skall dock den sammansättning som anges i 4 § gälla, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett miljøråd och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet.

I mål som avses i 3 § tredje stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd. Vid avgörande i sak av tillståndsfrågor skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.

I mål som avses i 3 § andra stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd. Om det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad är påkallat, får dock domstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.

Vid avgörande i sak av tillståndsfrågor i sådana mål som avses i 3 § andra stycket skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §. Om målet är av enkel beskaffenhet, får dock domstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd.

8 §

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet prövas av
Nuvarande lydelse

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet *samt*
Föreslagen lydelse

den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivnas.

utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivnas.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ och vid ingripande av det allmänna enligt denna balk prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller skall bedrivnas.

8 a §

En miljödomstol får för gemensam handläggning lämna över ett mål till en annan miljödomstol, om det vid den andra miljödomstolen förekommer något mål som har nära samband med det förstnämnda målet och överlämnandet kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part. En miljödomstol får också överlämna ett mål till en annan miljödomstol, om den andra miljödomstolen tidigare har prövat ett ansökningsmål som avsåg samma verksamhet som det förstnämnda målet.

Överlämnande av mål mellan miljödomstolar får också ske om det annars finns särskilda skäl och det kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part.

Närmare föreskrifter om överlämnande av mål mellan miljödomstolar meddelas av regeringen.

9 §

Ärenden som överklagas från en myndighet till miljödomstolen prövas av den miljödomstol inom vars område myndigheten som först har prövat ärendet är belägen.

*Vid gemensam handläggning av
Nuvarande lydelse*

Föreslagen lydelse

mål är den domstol som är behörig att handlägga ett av målen även behörig att handlägga de övriga målen.

Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får, utom i fall som avses i 10 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, inte tas upp av högre rätt.

21 kap.

2 §

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningssmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § tredje stycket.

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningssmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § *andra* stycket.

3 §

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en *länsstyrelse* eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § tredje stycket om tillämpningen av

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en *förvaltningsmyndighet* eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § *andra* stycket om

bestämmelserna
förvaltningsprocesslagen
(1971:291).

En miljödomstol får vid
Nuvarande lydelse

handläggningen av ett mål eller
ärende som sägs i första stycket
förbehålla sig prövningen av ett
annat sådant ärende som handläggs
vid en *länsstyrelse* eller en
kommun.

i tillämpningen av bestämmelserna i
förvaltningsprocesslagen
(1971:291).

En miljödomstol får vid
Föreslagen lydelse

handläggningen av ett mål eller
ärende som sägs i första stycket
förbehålla sig prövningen av ett
annat sådant ärende som handläggs
vid en *förvaltningsmyndighet* eller
en kommun.

*Vad som sägs i första och andra
styckena om ärenden gäller enbart
sådana ärenden där myndighetens
avgörande inte slutligen kan
överklagas till regeringen.*

22 kap.

1 §⁶

En ansökan i ett ansökningsmål skall vara skriftlig. Den skall innehålla

1. de uppgifter, ritningar och
tekniska beskrivningar som behövs
för att bedöma verksamhetens eller
åtgärdens art och omfattning,

2. en *miljökonsekvensbeskrivning*
enligt 6 kap. och uppgift om
det samråd som skett enligt 6 kap.
4–6 §§,

3. de uppgifter som behövs för
att bedöma hur de allmänna
hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

4. förslag till de skyddsåtgärder
eller andra försiktighetsmått som
behövs för att förebygga eller
avhjälpa olägenheter från
verksamheten,

5. förslag till hur verksamheten
skall kontrolleras, och

6. en säkerhetsrapport i de fall
verksamheten omfattas av lagen
(1999:381) om åtgärder för att
förebygga och begränsa följderna

1. *ritningar och tekniska
beskrivningar med uppgifter om
förhållandena på platsen,
produktionsmängd eller annan
liknande uppgift samt
användningen av råvaror, andra
insatsvaror och ämnen liksom
energianvändning,*

2. *uppgifter om utsläppskällor,
art och mängd av förutsebara
utsläpp samt förslag till de
åtgärder som kan behövas för att
förebygga uppkomsten av avfall,*

3. en *miljökonsekvensbeskrivning*
när det krävs enligt 6 kap. och
uppgift om det samråd som skett
enligt 6 kap. 4–6 §§,

4. förslag till skyddsåtgärder
eller andra försiktighetsmått *samt*
de övriga uppgifter som behövs för
att bedöma hur de allmänna
hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

5. förslag till *övervakning och
kontroll av verksamheten,*

6. *i fråga om tillstånd att an-
lägga, driva eller ändra en
verksamhet, en säkerhetsrapport i
de fall det finns skyldighet att*

⁶ Senaste lydelse 1999:385.

av allvarliga kemikalieolyckor.

upprätta en sådan enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, och

Prop. 2001/02:65

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–6.

I mål om vattenverksamhet skall ansökan dessutom innehålla följande

1. uppgift om det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten eller ej och i förekommande fall namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna, och

2. uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder varje sakägare, om det inte på grund av verksamhetens omfattning bör anstå med sådana uppgifter.

Ytterligare bestämmelser om vad en ansökan i vissa fall skall innehålla i mål om vattenverksamhet finns i 7 kap. 4 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

2 a §

I fråga om miljöfarlig verksamhet är den som erhållit tillstånd, dispens eller godkännande vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

3 §

Om en ansökan tas upp till prövning, skall miljödomstolen utfärda kungörelse. Kungörelsen skall innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7, 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga hos den som förvarar akten, och

5. namn och adress på aktförvararen.

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7 §, om den inte kan lämnas på annat lämpligt sätt, samt en upplysning om innehållet i 10 och 19 §§,

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Miljödomstolen skall förordna en eller flera personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare).

Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall i mål om vattenverksamhet sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfälld för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

4 §⁷

Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Statens räddningsverk och Fiskeriverket. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten, behöver dock inte handlingarna sändas över.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och *den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt till länsstyrelsen och andra statliga myndigheter* vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Statens räddningsverk, Fiskeriverket, *länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet*. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten, behöver dock inte handlingarna sändas över.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

10 §

Synpunkter på ansökan skall lämnas skriftligen och *ges in i tre exemplar till miljödomstolen* inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

Synpunkter på ansökan skall lämnas skriftligen och *lämnas in till miljödomstolen i det antal exemplar som domstolen finner behövligt och* inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

⁷Senaste lydelse 1999:385.

25 §⁸

En dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet skall i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. den tid som tillståndet skall gälla,
 2. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
 3. tillsyn, besiktning och kontroll,
 4. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen skall ske,
 5. skyldighet att betala avgifter,
 6. de villkor som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan eller *andra olägenheter*,
 7. de villkor som behövs avseende hanteringen i verksamheten av kemiska produkter om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
 8. de villkor som behövs om avfallshantering och återvinning och återanvändning om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
 9. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,
 10. de villkor som behövs med avseende på efterbehandling och ställande av säkerhet,
 11. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön,
 12. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,
 13. den förlust av vatten eller annat som tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning, och
 14. rättegångskostnader.
- Avser tillståndet arbeten för vattenverksamhet, skall i domen anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda. Tiden får sättas till högst tio år. Den tid inom vilken igångsättandet av miljöfarlig verksamhet skall ha skett skall anges.

Miljödomstolen får överlåta åt tillsynsmyndighet att fastställa villkor av mindre betydelse.

⁸ Senaste lydelse 1999:385.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar skall innehålla finns i 7 kap. 6 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

25 a §

En dom som omfattar tillstånd att bedriva verksamhet med deponering av avfall skall dessutom alltid innehålla

1. uppgift om vilken av deponiklasserna farligt avfall, icke-farligt avfall eller inert avfall som tillståndet avser,

2. en förteckning över de typer av avfall och den totala mängd avfall som får deponeras,

3. de villkor som behövs i fråga om åtgärder före och under driften av deponin,

4. de villkor som, enligt vad som kan förutses vid tillståndets beviljande, behövs i fråga om avslutning av deponin,

5. de villkor som behövs i fråga om åtgärder för övervakning och kontroll av att de skyldigheter uppfylls som gäller för verksamheten,

6. de villkor som behövs i fråga om skyldighet att rapportera om typer och mängder av avfall som har deponerats.

23 kap.**1 §**

Miljödomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Miljööverdomstolen. För överklagande gäller de tidsfrister som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ samt 52 kap. 1 § rättegångsbalken även i till miljödomstolen överklagade mål.

Vid överklagande till Miljööverdomstolen av en dom eller ett beslut av en miljödomstol i dit överklagat mål krävs prövnings- Vid överklagande till Miljööverdomstolen av en dom eller ett beslut av en miljödomstol i dit överklagat mål krävs prövnings-

tillstånd. Krävs sådant tillstånd skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

tillstånd. *Detsamma gäller i mål som avser utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet.* Krävs sådant tillstånd skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

24 kap.

7 §

Ansökan om prövning som avses i 3–6 §§ får göras hos miljödomstol av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen. Skall frågan prövas av någon annan myndighet än domstol eller av kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Har tillståndet meddelats av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

26 kap.

1 §

Tillsynen skall säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. *I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga.*

Tillsynsmyndigheten skall dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses.

2 §

Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Om tillsynsmyndigheten finner att villkoren i ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet inte är tillräckliga och förutsättningar i övrigt föreligger enligt 24 kap. 5 eller 6 §, skall myndigheten ansöka om prövning eller ta upp frågan om att ändra eller upphäva villkor utan någon särskild framställning om detta enligt vad som sägs i 24 kap. 7 §.

29 kap.8 §⁹

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrift för totalförsvaret meddelad med stöd av 1 kap. 5 §, om överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelse har föreskrivits är straffbelagd,
2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra eller tredje stycket,
3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotop-skyddsområde enligt 7 kap. 11 §,
4. föreskrifter som behövs för särskilt skydd för djur eller växter enligt 7 kap. 12 §,
5. förbud att inom strandskyddsområde uppföra ny byggnad eller vidta annan åtgärd i strid mot 7 kap. 16 §,
6. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20 §,
7. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,
8. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,
9. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §,
10. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,

⁹ Senaste lydelse 1999:1325.

11. föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot en sådan föreskrift eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,

12. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,

13. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,

14. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet föreskrivna beträffande miljöriskområde enligt 10 kap. 12 §,

15. skyldighet att underhålla en vattenanläggning enligt 11 kap. 17 § första stycket eller 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

16. förbud att påbörja en verksamhet enligt 12 kap. 6 § tredje stycket,

17. förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

18. särskilda föreskrifter om utredning och försiktighetsmått vid gen- teknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 8 eller 11 §,

19. förbud att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 18 § andra stycket,

20. förbud att sprida bekämpningsmedel mot lövsly enligt 14 kap. 19 § första stycket,

21. föreskrifter som avser förbränning, handel, överlåtelse eller införsel av bränslen meddelade med stöd av 14 kap. 21 §,

21 a. förbud att saluföra bensin eller dieselbrännolja enligt 14 kap. 22 §,

22. föreskrifter i fråga om hantering, införsel eller utförsel av kemiska produkter eller biotekniska organismer meddelade med stöd av 14 kap. 24§,

23. förbud att hantera, föra in eller föra ut kemisk produkt eller bioteknisk organism enligt 14 kap. 25 §,

24. förbud mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 31 §,

25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier¹⁰, import av vissa farliga kemikalier¹³, senast *ändrat* genom kommissionens förordning (EG) nr 237/97 av den 27 juni 1997 eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen¹¹, 25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier¹³, senast *ändrad* genom kommissionens förordning (EG) nr 2247/98 av den 13 oktober 1998¹⁴ eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen¹⁵,

¹⁰ EGT L 251, 29.8.1992, s.13 (Celex 31992R2455).

¹¹ EGT L 85, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

¹² EGT L 84, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

¹³ EGT L 251, 29.8.1992, s.13 (Celex 31992R2455).

¹⁴ EGT L 282, 20.10.1998, s. 12 (Celex 31998R2247).

Nuvarande lydelse

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet¹²,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen¹⁸, senast ändrat genom rådets förordning (EG) nr 120/97 av den 20 januari 1997¹⁹,

28. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem²², senast ändrat genom rådets förordning (EG) nr 938/97 av den 26 maj 1997²³ såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

För försök till brott mot första stycket 24 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

Föreslagen lydelse

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000* av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet¹⁶, *senast ändrad genom förordning (EG) nr 2039/2000*¹⁷,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen²⁰, senast ändrad genom *kommissionens beslut 1999/816/EG*²¹,

28. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem²⁴, senast ändrad genom *kommissionens förordning (EG) nr 1579/2001*²⁵, såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

¹⁵ EGT L 85, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

¹⁶ EGT L 244, 29.9.2000, s. 1 (Celex 32000R2037).

¹⁷ EGT L 244, 29.9.2000, s. 26 (Celex 32000R2039).

¹⁸ EGT L 30, 6.2.1993, s. 1 (Celex 31993R0259).

¹⁹ EGT L 22, 24.1.1997, s. 14 (Celex 31997R0120).

²⁰ EGT L 30, 6.2.1993, s. 1 (Celex 31993R0259).

²¹ EGT L 316, 10.12.1999, s. 45 (Celex 31999D0816).

²² EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

²³ EGT L 140, 30.5.1997, s. 1 (Celex 31997R0938).

²⁴ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

²⁵ EGT L 209, 2.8.2001, s. 14 (Celex 32001R1579).

12 §

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av *gentekniskt* modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1–4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, *utbrutet material vid täktverksamhet*, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av *genetiskt* modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1–4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1–4, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

31 kap.5 §²⁶

Innebär ett beslut som avses i 4 § första stycket 1–5 att det krävs tillstånd för en viss verksamhet eller åtgärd betalas ersättning endast om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Om regeringen förklarar att samtliga områden av ett visst slag skall vara biotopkyddsområden och regeringen i samband med beslutet meddelar föreskrifter om att dispens kan medges för verksamheter eller åtgärder som kan skada naturmiljön, betalas ersättning endast om dispens vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Har förbud att vidta en åtgärd utan tillstånd meddelats enligt 7 kap. 24 § och vägras tillstånd, gäller 4 § första stycket.

7 §

Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall ersättningen i stället betalas av kommunen.

Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter, *förelägganden eller förbud* som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall ersättningen i stället betalas av

²⁶ Senaste lydelse 2001:437.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande.

kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande. *Detsamma gäller om sådana föreskrifter har beslutats av en kommun efter ansökan av den i vars intresse föreskrifterna meddelats.*

31 §

Ersättning enligt detta kapitel skall bestämmas i pengar som skall betalas vid ett tillfälle.

Ersättning i fall som avses i 5 § *andra* stycket skall dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl får ersättningen räknas av mot ersättning som kan

Ersättning i fall som avses i 5 § *tredje* stycket skall dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl får ersättningen räknas av mot ersättning som kan

Om det finns särskilda skäl, kan det på begäran av den ersättningskyldige eller den ersättningsberättigade fastställas att också ersättning enligt 4 § första stycket eller 11 § skall betalas med ett visst årligt belopp med rätt att få omprövning vid ändrade förhållanden.

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renskötseln gäller 30 § *andra* stycket rennäringslagen (1971:437).

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renskötseln gäller 28 § *andra* stycket rennäringslagen (1971:437).

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2. I fråga om utdömande av vite tillämpas fortfarande äldre bestämmelser på mål som inletts vid en miljödomstol före ikraftträdandet.

3. I fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet tillämpas 29 kap. 12 § i dess äldre lydelse.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision

Härigenom föreskrivs²⁷ i fråga om lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision²⁸

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att lagens rubrik samt 1–3 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om frivillig miljöstyrning och miljörevision

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EEG) nr 1836/93 av den 29 juni 1993 om en gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning.

Regeringen utser de organ som avses i artikel 6 och 18.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i artikel 11.

Föreslagen lydelse

Lag om frivillig miljöledning och miljörevision

1 §

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)*.

2 §

Regeringen utser de organ som avses i artiklarna 4 och 5.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i artikel 16.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

²⁷ Jfr Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) (EGT L 114, 24.04.2001, s.1, Celex 32001R0761).

²⁸ Senaste lydelse av 4 § 1998:651.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen bemyndigade den 22 december 1999 chefen för Miljödepartementet att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag på nödvändiga reformer (dir. 1999:109). Kommittén antog namnet Miljöbalkskommittén. Kommittén överlämnade vid årsskiftet 2000/2001 ett första delbetänkande Uppföljning av miljöbalken *Vissa lagtekniska frågor* (SOU 2000:116). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljödepartementet (M2001/33/R). Utredningens lagförslag finns i *bilaga 3*.

Vissa förslag i detta ärende rör deponering av avfall. Förslagen förädlades av rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Förslagen grundas också på en rapport från Naturvårdsverket, *Naturvårdsverkets förslag till författningstext för implementering av direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall* (Naturvårdsverkets dnr 641-3277-00 Rk). Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Miljödepartementet (M2000/2557/R).

I detta ärende föreslås också vissa lagändringar som endast preciserar gällande bestämmelser om dels vad ansökningar, domar och beslut skall innehålla, dels vad som krävs inom ramen för myndigheternas tillsyn. Preciseringarna har förädlats av påpekanden från Europeiska kommissionen där det har ifrågasatts om de nuvarande formuleringarna av de svenska bestämmelserna är tillräckligt tydliga. Slutligen föreslås också några ändringar i fråga om hänvisningar till EG-förordningar och dessa ändringar utgör följdändringar på grund av att nya EG-förordningar har ersatt tidigare EG-förordningar. Samtliga dessa förslag har beretts med Miljööverdomstolen och Naturvårdsverket.

Förslagen i denna proposition har utformats i samarbete med miljöpartiet och vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 18 oktober 2001 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*.

Lagrådets yttrande återges i *bilaga 6*. Lagrådet har föreslagit vissa ändringar i 7 kap. 22§, 15 kap. 35 §, 19 kap. 5 § och 22 kap. 25 §. Dessa kommenteras i författningsskomentaren. Regeringen har följt lagrådet i dessa delar. Vidare har gjorts några ändringar av redaktionell natur. Lagrådet har invänt mot den föreslagna ändrade ordning för utdömmande av vite. I avsnitt 9.2 behandlas Lagrådets synpunkter i denna del.

Regeringens förslag: Den så kallade stoppregeln i 2 kap 9 § miljöbalken kompletteras genom ett förtydligande. Av lagrummet bör klart framgå att det är regeringen som prövar om det finns särskilda skäl att tillåta verksamheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslog också ett förtydligande i 2 kap. 10 § miljöbalken.

Remissinstanserna: *Vägverket* anser att ändringen är mycket angelägen. *Stockholms tingsrätt* som godtar förslaget anser att ett än mer angeläget förtydligande rör bestämmelsen i 21 kap. 7 § miljöbalken, som stadgar att miljödomstolen i sådana fall skall med eget yttrande överlämna frågan om tillåtlighet till regeringen. Det är först i motiven till bestämmelsen som det framgår att avsikten är att yttrandet skall avgas efter en huvudförhandling samt att miljödomstolen – efter att regeringen avgjort frågan om tillåtlighet – skall pröva de frågor som återstår, bl.a. vilka ytterliga villkor för verksamheten som skall gälla. Enligt tingsrättens mening bör en sådan viktig processuell reglering inflyta i själva lagtexten. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att förslaget är bra men menar att det finns anledning att överväga om det av andra stycket bör framgå att det är regeringen som vid sin prövning skall beakta det som sägs i andra stycket. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser det nödvändigt att lagrummet får det föreslagna förtydligandet.

Skälen för regeringens förslag: Miljöbalkens s.k. stoppregler finns intagna i 2 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken. Enligt 2 kap. 9 § första stycket gäller att om en verksamhet eller åtgärd kan befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder eller försiktighetsmått som kan krävas enligt balken får verksamheten eller åtgärden tillåtas endast om det finns särskilda skäl. Det kan vara fråga om verksamheter där skyddsåtgärderna eller försiktighetsmåttens anses orimliga att uppfylla enligt 2 kap. 7 §.

I 2 kap. 9 § andra stycket begränsas möjligheten att tillåta verksamheten eller åtgärden med stöd av första stycket om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämrats avsevärt. Om en åtgärd eller verksamhet inte kan tillåtas enligt nyssnämnda lagrum får regeringen om verksamheten eller åtgärden är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt tillåta denna. Av lagtexten i 2 kap. 9 § första stycket miljöbalken framgår dock inte att det är regeringen som skall avgöra om det finns särskilda skäl. Detta framgår dock av 19 kap. 2 § resp. 21 kap. 7 §. I dessa bestämmelser anges nämligen att prövningsmyndigheten skall överlämna frågan till regeringens prövning, om den finner att en verksamhet kan tillåtas endast enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 §. Att det är regeringen som avgör om undantag skall göras på grund av särskilda skäl framgår dessutom av miljöbalkens förarbeten (prop. 1997/98:45, del 1, s. 239 och del 2, s. 27).

Enligt regeringens mening bör det klart framgå av lagtexten i 2 kap. 9 § att det är regeringen som avgör om det finns särskilda skäl att tillåta verksamheten. Något behov av förtydligande av 2 kap. 10 § som utredningen föreslagit föreligger dock inte.

Stockholms tingsrätt menar att ett mer angeläget förtydligande rör bestämmelsen i 21 kap. 7 § om miljödomstolens skyldighet att med eget yttrande till regeringen överlämna bl.a. frågan om det finns särskilda skäl att tillåta en verksamhet enligt 2 kap. 9 §. Enligt tingsrätten är det en brist att det inte av lagtexten framgår att yttrandet skall avges efter huvudförhandling utan detta framgår först i motiven till bestämmelsen. I Miljöbalkskommitténs uppdrag (dir. 1999:109) ingår bl.a. att belysa frågor av processuell art och vid behov lägga förslag i den delen. I avvaktan på kommitténs överväganden finns det enligt regeringens mening nu inte underlag för att ta ställning till behovet av förtydligande i berört hänseende.

5 Miljökvalitetsnormer

5.1 Utvidgning av krav i åtgärdsprogram

Regeringens förslag: Bestämmelsen om vilka uppgifter som skall ingå i ett åtgärdsprogram utvidgas så att de krav uppfylls som ställs i EG-direktiv i fråga om innehållet i åtgärdsprogram.

Skälen för regeringens förslag: Möjligheten att meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, miljökvalitetsnormer, infördes genom miljöbalken.

I fråga om behovet av miljökvalitetsnormer redogjordes i propositionen för ett antal EG-direktiv som samtliga innehöll miljökvalitetskrav i fråga om luft, vatten och mark (prop. 1997/98:45, del 1, s. 247 ff.). Beträffande EG-direktiv som har karaktären av miljökvalitetsnormer för luft framhölls rådets direktiv 80/779/EEG av den 15 juli 1980 om gränsvärden och vägledande värden för luftkvalitet med avseende på svaveldioxid och svävande partiklar, direktiv 82/884/EEG av den 3 december 1982 om gränsvärde för bly i luften och direktiv 85/203/EEG av den 7 mars 1985 om luftkvalitetsnormer för kvävedioxid. Även ett vid den tidpunkten nytt direktiv, rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten, omnämndes i sammanhanget. Enligt det sistnämnda direktivet, som är ett s.k. ramdirektiv, skall nya gränsvärden och tröskelvärden för luft fastställas för ett antal föroreningar som anges i direktivets bilaga 1. De ämnen som omfattas av de tre här tidigare nämnda direktiven bör enligt detta nya ramdirektiv behandlas först vid översynen. Ramdirektivet har även regler om bl.a. att medlemsstaterna skall vidta åtgärder för att uppnå målen enligt direktivet.

Enligt ramdirektivet för luft skall ett åtgärdsprogram innehålla vissa specifika uppgifter som anges i bilaga IV till direktivet. Den uppräkningsen är enligt artikel 8 i samma direktiv en miniminivå på vad som skall ingå i åtgärdsprogrammet och innehåller bl.a. krav på uppgifter om luftföroreningens ursprung. Den uppräkningsen som finns i 5 kap. 6 § miljöbalken är inte så detaljerad som direktivet kräver. Det bör därför i miljöbalken läggas till att åtgärdsprogrammet även skall

5.2 Kontroll av att miljö kvalitetsnormer uppfylls

Regeringens förslag: Regeringens möjlighet att besluta om vilka som skall kontrollera att miljö kvalitetsnormerna uppfylls utvidgas på så sätt att bestämmelsen avser kontroll i allmänhet och inte enbart mätning. Samma ändring görs i fråga om regeringens möjlighet att meddela föreskrifter om kontrollmetoder och redovisning av kontroller.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om kontroll av att miljö kvalitetsnormerna uppfylls finns i 5 kap. 9 § miljöbalken. Bestämmelsen är snävt utformad och utgår från att kontroll av att miljö kvalitetsnormerna uppfylls sker genom mätningar. Kontrollen kan dock även ske på annat sätt, bl.a. genom beräkningar och genom uppskattning. Detta framgår bl.a. av det i avsnitt 5.1 omnämnda ramdirektivet för luft, rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten, som reglerar hur noggrann kontrollen behöver vara med hänsyn till vilka värden man uppnått vid tidigare kontroller. Bestämmelsen i 5 kap. 9 § miljöbalken bör därför förtydligas så att den avser kontroll i allmänhet.

6 Krav på miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag vid omprövningar

6.1 Förtydligande av tillämpningsområdet för obligatorisk miljökonsekvensbeskrivning

Regeringens förslag: En ansökan om tillstånd enligt 9, 11 eller 12 kap. miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelser i dessa kapitel att anlägga, driva eller ändra verksamheter måste innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. samt vid ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § skall det, liksom för närvarande, krävas en miljökonsekvensbeskrivning. Något obligatoriskt krav på miljökonsekvensbeskrivning skall däremot inte ställas när det gäller mål och ärenden om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor och inte heller i mål och ärenden om förlängning av genomförandetider.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslog dock en annan lagteknisk lösning för att förtydliga att obligatoriskt krav på miljökonsekvensbeskrivning inte gäller i ärenden enligt 13 eller 14 kap miljöbalken.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har motsatt sig ett förtydligande. Till de instanser som uttryckligen biträtt förtydligandet hör *Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Kemikalieinspektionen, Vägverket, Verket för näringslivsutveckling*, samt *Stockholms och Vänersborgs tingsrätter. Naturvårdsverket* som biträder förslaget menar dock att ett

slopande av kravet på miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med utredningens förslag samtidigt bör följas av författningsstöd för att såväl prövningsmyndigheten som den myndighet som tar initiativ till en omprövning får kräva en miljökonsekvensbeskrivning i det enskilda fallet. *Umeå tingsrätt* pekar på att det förefaller mindre lämpligt att hantera samtliga situationer enligt 7 kap. 13–16 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet lika när det gäller behovet av miljökonsekvensbeskrivning, t.ex. förefaller ett behov föreligga om någon annan än tillståndshavaren vill ha en ändring av vattenhushållningsbestämmelserna för att nyttja vattenkraften bättre i sitt strömfall och att behovet i de olika situationer som kan uppstå förmodligen behöver övervägas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag

Mål och ärenden som initieras av myndigheterna

I 6 kap. miljöbalken finns bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag. Där anges i 1 § att en miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt 9, 11 och 12 kap. eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av balken. Vidare anges i 10 § att miljökonsekvensbeskrivningen och förfarandet med miljökonsekvensbedömning skall bekostas av den som gjort en ansökan.

Det går inte att direkt ur 6 kap. utläsa vad som gäller i mål eller ärenden om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor när det gäller krav på en miljökonsekvensbeskrivning. Däremot anges i reglerna om mål i miljödomstolar i 21 kap. 1 § 6–7 att mål om återkallelse och förbud mot fortsatt verksamhet (24 kap. 3 §) och mål om omprövning av tillstånd eller villkor (24 kap. 5–9 §§) är ansökningsmål. För sådana mål gäller enligt förfaranderegler i 22 kap. 1 § första stycket 2 att de skall innehålla en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 6 kap. 4–6 §§.

Sammantaget framstår därför bestämmelserna som inte helt tydliga när det gäller återkallelser och omprövningar. Formuleringen av bestämmelserna i 6 kap. kan leda till slutsatsen att någon miljökonsekvensbeskrivning inte skulle fordras i sådana fall, medan en sådan slutsats inte framstår som självklar vid tillämpningen av förfaranderegler i 21 och 22 kap.

Miljöbalkens nuvarande bestämmelser kan således tolkas så att en myndighet som ansöker om återkallelse av tillstånd (24 kap. 3 §) eller omprövning av tillstånd eller villkor (24 kap. 5 §) är skyldig att på egen bekostnad upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. När det gäller de övriga utredningar som behövs i samband med återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor finns det inte som i tidigare bestämmelser för miljöfarliga verksamheter någon möjlighet för myndigheten att kräva att dessa genomförs av tillståndshavaren. Det blir alltså myndigheten som med egna resurser måste utföra hela utredningsarbetet, inklusive en miljökonsekvensbeskrivning. En sådan ordning har aldrig varit avsedd.

När det gäller fråga om omprövning av tillstånd eller villkor på initiativ av en myndighet är det alltid fråga om skärpta krav på

tillståndshavaren och följaktligen minskad miljöpåverkan. Det framgår av omprövningsbestämmelserna i 24 kap. 5 § att dessa inte är avsedda att tillämpas för att medge lättnader i miljökraven. Ett krav på att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning – som dessutom enligt nuvarande regler skulle bekostas av myndigheten – innebär att omprövningsförfarandet kompliceras i onödan. Om ett tillstånd grundats på av sökanden lämnade oriktiga uppgifter, vore det snarast till nackdel från miljösynpunkt om en ansökan om återkallelse inte skulle kunna ges in förrän en miljökonsekvensbeskrivning upprättats. Det går heller inte att bortse från att det komplicerade förfarandet kan innebära att myndigheternas intresse av att driva mål och ärenden om återkallelser och omprövningar minskar, särskilt om både miljökonsekvensbeskrivning och övrigt utredningsarbete skall utföras av myndigheten själv. Enligt regeringens mening bör det därför inte finnas något krav på miljökonsekvensbeskrivning i mål eller ärenden om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor.

Däremot finns det givetvis behov av ett gott beslutsunderlag inför prövningen. Vid exempelvis omprövning av villkor eller fastställande av nya villkor måste underlaget vara tillräckligt för att tillståndsmyndigheten skall kunna göra en bedömning enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. Till frågan om skyldighet att ge in utredning till grund för omprövning m.m. återkommer regeringen i följande avsnitt.

Ändring av villkor på initiativ av tillståndshavaren

När det gäller omprövningar av villkor på initiativ av tillståndshavaren (24 kap. 8 §) kan detta ses som ett enklare alternativ till en fullständig ny tillståndsprövning. För att det enklare alternativ som en villkorsändring innebär skall kunna godtas har det föreskrivits särskilda kriterier. Ett villkor får alltså bara upphävas eller mildras om det är uppenbart att det inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades. I tidigare praxis enligt miljöskyddslagen har motsvarande bestämmelse haft en strikt tillämpning. Det är alltså tillståndshavarens skyldighet att visa att något av kriterierna enligt ovan är uppfyllt för att ett villkor skall kunna mildras. Gör han inte det avslås ansökan. Då återstår för tillståndshavaren det mer komplicerade alternativet med en ny tillståndsansökan som då givetvis skall innehålla en miljökonsekvensbeskrivning.

I vattenlagen fanns det som redovisats ovan krav på miljökonsekvensbeskrivningar i alla ansökningsmål, däribland mål om omprövningar. I vattenlagen fanns dock inte de särskilda kriterier för villkorsändringar som miljöskyddslagen innehöll och som nu överförts till miljöbalken. Omprövningen av villkor enligt vattenlagen liknade därigenom mer en vanlig tillståndsprövning.

Det är enligt regeringens mening inte nödvändigt att kräva en miljökonsekvensbeskrivning i mål och ärenden om villkorsändring på initiativ av tillståndshavaren. Tanken med en förenklad process i uppenbara fall går förlorad, samtidigt som det ändå genom de särskilda kriterierna ställs höga krav på det beslutsunderlag som sökanden skall redovisa.

Utöver bestämmelserna om återkallelse av tillstånd i 24 kap. 3 § och om omprövning av villkor i 24 kap. 5 och 8 §§ som har behandlats ovan, finns det i 24 kap. 9 § en hänvisning till ytterligare bestämmelser om omprövning av vattenverksamhet i 7 kap. 13 – 16 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Dessa reglerar t.ex. omprövningar rörande ändrade eller nya bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, konkurrens om samma vattentillgång, ändrade bygge- eller fiskeavgifter och komplettering av ofullständiga bestämmelser. *Umeå tingsrätt* menar att det är mindre lämpligt att hantera samtliga situationer enligt 7 kap. 13–16 §§ lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet lika i fråga om behovet av miljökonsekvensbeskrivning och att behovet i de olika situationer som kan uppstå förmodligen behöver övervägas ytterligare. Enligt regeringens mening är det dock inte nödvändigt att i dessa fall inge en miljökonsekvensbeskrivning under förutsättning att utredningsunderlaget i övrigt bedöms vara tillräckligt för den erforderliga prövningen. Däremot finns det, vilket även *Naturvårdsverket* anför, skäl att i kommande förordningsarbete överväga om och i så fall när prövningsmyndighet skall kunna kräva en miljökonsekvensbeskrivning i ett särskilt fall.

Förlängning av igångsättningstid

Huvudregeln är att ett tillstånd förfaller om de arbeten som tillståndet avser inte utförts eller verksamheten inte satts igång inom den tid som angivits i tillståndet. Efter ansökan av tillståndshavaren kan dock tiden förlängas. En sådan förlängning är avsedd som ett förenklat alternativ till en ny, fullständig, tillståndsprövning. Även för dessa fall bör det i normalfallet inte krävas någon miljökonsekvensbeskrivning.

Begränsning av obligatorisk miljökonsekvensbeskrivning till ärenden enligt 9, 11 eller 12 kap.

Enligt gällande bestämmelser skall det – utöver i ansökningar enligt 9, 11 och 12 kap. – alltid ingå en miljökonsekvensbeskrivning i ansökningar om tillstånd enligt föreskrifter som meddelats med stöd av balken (6 kap. 1 § första stycket). Eftersom regeringen får meddela föreskrifter om krav på tillstånd för innesluten användning av genetiskt modifierade organismer enligt 13 kap. 16 § resp. krav på tillstånd för import, yrkesmässig överlåtelse och annan hantering av särskilt farliga kemikalier och biotekniska organismer enligt 14 kap. 12 § kan det enligt utredningen ifrågasättas om förekomsten av sådana föreskrifter innebär att det obligatoriska kravet på miljökonsekvensbeskrivning inträder. Enligt utredningen är bestämmelsen därmed oklar.

Regeringen delar utredningens uppfattning att lagtextens utformning i 6 kap. 1 § första stycket är svårtolkad eftersom det kan ifrågasättas om inte obligatoriskt krav på miljökonsekvensbeskrivning gäller för verksamheter som är tillståndspliktiga enligt föreskrifter meddelade med stöd av 13 eller 14 kap. Av motiven till bestämmelsen (prop. 1997/98:45,

del 1, s. 277) framgår dock tydligt att lagtexten inte skall tolkas på det sättet. Eftersom det angivna lagrummet nu föreslås få en ny lydelse finns det skäl att på ett tydligare sätt låta den i motiven avsedda begränsningen av tillämpningsområdet komma till uttryck i lagtextens utformning. Regeringen föreslår därför att det i lagtexten anges att det skall vara fråga om föreskrifter meddelade med stöd av 9, 11 eller 12 kap. miljöbalken.

Däremot är inte regeringen beredd att som utredningen föreslog utvidga bemyndigandet i lagrummets andra stycke till *andra mål* enligt miljöbalken. Bemyndigandet bör även fortsättningsvis avse just dispensärenden och andra ärenden, t.ex. anmälningsärenden enligt balken. Det bemyndigande som finns i 6 kap. 2 § första stycket 2 avser att ge regeringen möjlighet att föreskriva att beslutsmyndigheten i det enskilda fallet skall kunna besluta om krav på att en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas i ett ärende inom miljöbalkens område som inte omfattas av föreskrifter med generellt krav på en sådan. Därmed finns möjlighet att ställa krav på behövligt beslutsunderlag utan att kraven blir onödigt betungande i de fall där de inte skulle fylla någon funktion (se prop.1997/98:45, del 1, s. 279). Enligt regeringens mening saknas för närvarande övertygande argument för att låta bemyndigandet få ett så vidsträckt tillämpningsområde som utredningen föreslagit, t.ex. skulle mål om ersättning enligt 31 kap. och om skadestånd eller annat enskilt anspråk enligt 32 kap. innefattas i bemyndigandet om utredningens förslag följs.

6.2 Ansvaret för att tillhandahålla utredningsmaterial

Regeringens förslag: När en myndighet tar initiativ till återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor för en miljöfarlig verksamhet skall tillståndshavaren utföra och lämna in de utredningar som behövs för prövningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. En majoritet av remissinstanser har inte yttrat sig eller lämnat förslaget utan erinran. *Statens jordbruksverk* menar att det inte är självklart att utredningsskyldigheten skall övervältras på tillståndshavaren, för vissa tillståndshavare kan en sådan skyldighet bli till en betungande börda. I stället bör en tillståndshavare vara skyldig att ge in de upplysningar och annat som finns om verksamheten men om dessa uppgifter bedöms otillräckliga bör det åligga sökanden att fortsätta att utreda frågan. Även *Vänersborgs tingsrätt* invänder mot förslaget och menar att en sådan utvidgad utredningsskyldighet kräver ytterligare överväganden så att inte bestämmelserna kommer i konflikt med rättssäkerhetens krav. *Umeå tingsrätt* tillstyrker förslaget men menar att när det gäller ändring på initiativ av tillståndshavaren torde skälen för att ålägga denne utredningsskyldighet vara lika starka vid vattenverksamhet som vid miljöfarlig verksamhet.

Skälen för regeringens förslag: I miljöskyddslagen fanns en bestämmelse (13 a §) att det var tillståndshavaren som vid prövning av frågor rörande återkallelse av tillstånd eller omprövning av villkor var skyldig att ge in den utredning om verksamheten och övriga förhållanden

som behövdes vid prövningen. Bestämmelsen tillkom genom en lagändring 1991 (SFS 1991:648). I förarbetena till denna (prop. 1990/91:90, s. 217) hänvisades till innebörden av miljöskyddslagen, nämligen att den som vill släppa ut ett otillräckligt känt ämne som man har grundad anledning anta är skadligt måste kunna visa att olägenhet inte behöver befaras. Av detta drogs slutsatsen att utredningsskyldigheten låg hos den som bedrev den miljöfarliga verksamheten och att det av lagen borde framgå hur tillståndshavaren var skyldig att medverka i utredningen inför en omprövning.

I miljöbalken är kravet på utövaren enligt de allmänna hänsynsreglerna ännu tydligare än i miljöskyddslagen. Det är verksamhetsutövaren som vid prövning av tillstånd eller villkor har bevisbördan för att de allmänna hänsynsreglerna iakttas. Bevisbörderegeln gäller inte endast den första tillståndsprövningen av en verksamhet utan även de fall då omprövning skall ske av tillståndet och villkoren för detta (prop. 1997/98:45, del 2, s. 12).

Det kan således konstateras att det redan med nuvarande bestämmelser finns stöd för att det är verksamhetsutövaren och inte den myndighet som tar initiativ till återkallelse eller omprövning som skall visa att verksamheten bedrivs så att de allmänna hänsynsreglerna iakttas. Vid en första tillståndsprövning av en verksamhet torde påföljden för den som inte förmår visa att de allmänna hänsynsreglerna iakttas vara att något tillstånd inte lämnas eller att tillstånd i fråga om produktionsmängd eller dylikt inte ges i den omfattning som sökanden begärt. Vid en omprövning av ett tillstånd enligt 24 kap. 5 § på begäran av en myndighet får dock inte tillståndsmyndigheten meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte längre kan bedrivas eller avsevärt försvåras, vilket kan sägas försvaga innebörden av den bevisbörda som skall åvila verksamhetsutövaren enligt 2 kap. 1 §.

Enligt regeringens mening bör därför en uttrycklig bestämmelse om tillståndshavarens utredningsskyldighet i mål om återkallelse av tillstånd eller omprövningar av tillstånd eller villkor beträffande miljöfarliga verksamheter övervägas. När en verksamhetsutövare söker tillstånd åvilar det denne att visa att de allmänna hänsynsreglerna iakttas, bl.a. kraven på försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 §. Eventuella brister i detta hänseende torde som nämnts resultera i att tillstånd vägras eller förenas med andra villkor än de som sökanden förutsett. De omständigheter som kan ligga till grund för en myndighets ansökan om återkallelse av tillståndet eller omprövning av tillstånd eller villkor är sådana som – om de varit kända vid tidpunkten för tillståndsansökan – torde ha inneburit att tillstånd inte hade lämnats eller hade förenats med andra villkor, om inte sökanden förmått visa att de allmänna hänsynsreglerna ändå skulle komma att iakttas. Det förhållandet att en sådan omständighet blir känd först efter att tillstånd har meddelats bör inte föranleda någon förskjutning i fråga om den utredningsskyldighet som skall anses åvila verksamhetsutövaren. Det finns därför skäl att efter förebild i miljöskyddslagen ålägga tillståndshavaren att svara för sådana utredningar när det gäller mål om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor i fråga om miljöfarlig verksamhet. Huruvida detta kommer att öka tillsynsmyndigheternas beredvillighet att ansöka om omprövning av tillstånd eller villkor går dock inte att säga,

motsvarande utredningsskyldighet i miljöskyddslagen synes inte ha ökat antalet omprövningar (se prop. 1997/98:45, del 1, s. 480).

Likaså bör tillståndsmyndigheten ges möjlighet att förelägga tillståndshavaren att ge in den utredning som behövs. Föreläggandet bör kunna förenas med vite.

Umeå tingsrätt menar att utredningsskyldigheten vid villkorsprövning på initiativ av tillståndshavaren vid vattenverksamhet bör behandlas lika som omprövning av tillstånd till miljöfarlig verksamhet. Enligt regeringens mening bör dock frågan om utredningsskyldigheten i samband med omprövningar av tillstånd och villkor för vattenverksamheter – som utredningen föreslår – anstå till dess att utredningen redovisat sina överväganden i samband med utredningens mer övergripande genomgång av prövningsordningen för dessa verksamheter.

7 Skydd av områden

7.1 Förtydliganden av strandskyddsbestämmelserna

Regeringens förslag: Bestämmelsen att strandområden som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften får undantas från strandskyddet, ändras på det sättet att ordet *strandområde* ersätts av ordet *strandskyddsområde*.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* ifrågasätter behovet av förtydligande men föreslår i stället att ordet strandområde ersätts av område.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 kap. 15 § första stycket miljöbalken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordna att ett strandområde som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skall vara omfattat av strandskydd. Enligt ordalydelsen är det i strandområde som strandskyddet kan upphävas. Bestämmelsen är oförändrat överförd från dåvarande naturvårdslagen.

Enligt regeringens mening är dock ordet strandområde otydligt, eftersom det som utredningen påpekat ger intryck av att avse endast land och alltså inte vatten. Strandskydd omfattar enligt 7 kap. 14 § såväl land som vattenområden och uppenbarligen är avsikten att strandskyddet skall kunna upphävas med stöd av paragrafen även i vattenområden som uppenbarligen saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Bestämmelsen i 7 kap. 15 § bör därför ändras genom att ordet strandområde ersätts av strandskyddsområde.

Regeringens förslag: I ett beslut om vattenskyddsområde får länsstyrelsen överlåta till den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att pröva frågor om undantag från beslutet om vattenskyddsområdet respektive motta anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran. *JO* har pekat på att begreppet delegera till kommunal nämnd närmast ger intryck av att nämnden skulle besluta i länsstyrelsens ställe och att frågan bör uppmärksammas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. *Länsstyrelsen Västra Götaland* menar att möjligheten att delegera till kommunal nämnd även bör omfatta rätten att besluta ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 §. *Försvarsmakten*, som erinrar om att för tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet inom Försvarsmakten prövas tillstånd av länsstyrelsen medan tillsynsfunktionen utövas av generalläkaren, föreslår att den föreslagna ändringen omformuleras så att det tydligt framgår att Försvarsmakten söker dispens från verksamhet inom vattenskyddsområde hos länsstyrelsen och att anmälningar lämnas till generalläkaren.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om vattenskyddsområde finns i 7 kap. 21 och 22 §§ miljöbalken. Av dessa framgår att en länsstyrelse eller en kommun får förklara ett område som vattenskyddsområde för att skydda en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt. För ett sådant område skall meddelas särskilda föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området.

Av 7 kap. 22 § andra stycket framgår att länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter som har meddelats för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl. Dispens får enligt 7 kap. 26 § endast meddelas om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

I likhet med vad som gäller för naturreservat (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 76) kan ett beslut om vattenskyddsområde – förutom direkta förbud – även innehålla föreskrifter av innebörden att en viss åtgärd inte får utföras utan tillstånd. Förutsättningarna för tillstånd kan – om inte annat sägs i vattenskyddsområdesföreskrifterna – vara lättare att uppfylla än de lagstadgade förutsättningarna för dispens från förbud. För vattenskyddsområdets del förekommer även bestämmelser som innebär att en åtgärd inte får företas utan anmälan.

I vattenlagen fanns bestämmelser till skydd för vattenförsörjningen i 19 kap. Enligt vattenlagen kunde endast länsstyrelsen besluta om att inrätta vattenskyddsområden. För dessa skulle enligt 19 kap. 2 § meddelas erforderliga inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. I vattenlagen fanns ingen bestämmelse som uttryckligen angav att länsstyrelsen kunde delegera rätten att meddela tillstånd till åtgärder eller dispens från skyddsföreskrifterna till kommunen. Emellertid framgick det av 19 kap. 6 § vattenlagen att om en kommunal myndighet hade

meddelat ett beslut med stöd av en föreskrift som länsstyrelsen hade utfärdat om inskränkningar i rätten att förfoga över en fastighet, fick besvär över beslutet anföras hos länsstyrelsen. Denna överklagandebestämmelse har allmänt tolkats som att länsstyrelsen har kunnat överlåta åt den berörda kommunala nämnden att meddela tillstånd m.m. till olika åtgärder.

Med stöd av överklagandebestämmelsen i 19 kap. 6 § vattenlagen har länsstyrelserna i ett stort antal beslut om vattenskyddsområden föreskrivit att åtgärder av olika slag får utföras först efter tillstånd av eller anmälan till berörd kommunal nämnd. Vattentäkterna är i allmänhet kommunala. Av det skälet och med hänsyn till kommunens lokalkännedom och kompetens, förefaller det naturligt att prövningen i de enskilda fallen görs av kommunen. Länsstyrelserna har begränsade möjligheter att pröva dessa ärenden som ofta förutsätter lokalkännedom. Denna delegering av rätten att meddela tillstånd eller handlägga anmälningar har ansetts vara viktig. Den har möjliggjort för kommunerna att efter en prövning i det enskilda fallet kunna tillåta förfaranden och åtgärder som generellt sett skulle kunna skada vattenskyddsintresset. I stället för tillståndsplikt har det som ovan nämnts även föreskrivits att för vattenskyddet mindre riskabla åtgärder som ändå behöver regleras får utföras först efter en anmälan till eller ett samrådsförfarande med kommunen.

I 7 kap. 21 § miljöbalken sägs att beslut om vattenskyddsområde kan fattas av både länsstyrelse och kommun. Dessa bestämmelser ger emellertid inget direkt stöd för en länsstyrelse att i föreskrifter för ett vattenskyddsområde besluta att frågor om dispens respektive om tillstånd till eller anmälan om viss verksamhet skall prövas av en kommunal nämnd. Det kan antas att kommunerna i stor utsträckning själv fattar beslut om sina vattenskyddsområden. Dock kommer beslut om större vattenskyddsområden – som omfattar två eller flera kommuner – troligen i många fall även fortsättningsvis att beslutas av länsstyrelsen. Även det fall att en kommun begär att länsstyrelsen skall besluta om ett vattenskyddsområde med föreskrifter kan förekomma.

Enligt regeringens mening finns det således behov av att en länsstyrelse i föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter, även skall kunna överlåta till den kommunala nämnd som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att medge undantag från inskränkningarna i förfoganderätten. Som *Lagrådet* påpekat är det inte fråga om att länsstyrelsen meddelar generella föreskrifter riktade till en kommunal nämnd. Lagrummet har därför utformats i enlighet med lagrådets förslag. Därigenom blir det möjligt för länsstyrelsen att i ett beslut om vattenskyddsområde ange att vissa åtgärder som strider mot beslutet om vattenskyddsområde inte får vidtas om inte den kommunala nämnden medger undantag från beslutet. På motsvarande sätt kan länsstyrelsen utforma föreskrifterna om inskränkning i rätten att förfoga över fastigheter på så sätt viss åtgärd inte får komma till stånd innan anmälan gjord till den kommunala nämnden.

Såsom *JO* påpekat är det inte fråga om att den kommunala nämnden skall fatta beslut i länsstyrelsens ställe utan nämndens beslut skall – liksom övriga beslut i särskilda fall – kunna överklagas till länsstyrelsen.

Som *Försvarmakten* redovisat prövas försvarets samtliga ansökningar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet av länsstyrelsen medan tillsynen enligt miljöbalken inom samtliga områden ankommer på generalläkaren. På grund därav skulle det enligt *Försvarmakten* vara lämpligare att eventuella anmälningar enligt föreskrifter lämnas till generalläkaren medan dispens, dvs. undantag från beslutet även fortsättningsvis måste sökas hos länsstyrelsen. Enligt nu gällande bestämmelser kan en kommun meddela föreskrifter om inskränkning i rätten att förfoga över fastigheter och även medge dispens från dessa föreskrifter och detta även om föreskrifterna avser fastigheter som försvaret förfogar över. Någon ändring i det avseendet har heller inte föreslagits. Enligt regeringens mening är den nu föreslagna bestämmelsen närmast att betrakta som en uppdelning av de befogenheter som följer av 7 kap. 22 § eftersom en kommun själv kan besluta om vattenskyddsområde och även medge dispens från sina föreskrifter.

7.3 Ersättning till fastighetsägare vid ingripanden av det allmänna

Regeringens förslag: Bestämmelsen om kommuners ansvar enligt 31 kap. 7 § för att betala ersättning till fastighetsägare vid vissa ingripanden av det allmänna förtydligas. Det är kommunen som är ersättningsskyldig, om kommunen meddelat förelägganden och förbud enligt miljöbalkens samrådsparagraf.

Bestämmelsen i 31 kap. 7 § andra stycket om att sökanden i vissa fall skall betala ersättning när länsstyrelsen fastställt ett vattenskyddsområde görs tillämplig även när det är en kommun som fastställt området.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har erinrat mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Fastighetsägare har i vissa fall rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras. De beslut som grundar ersättningsrätt räknas upp i 31 kap. 4 § miljöbalken. Bland annat nämns föreskrifter för naturreservat och vattenskyddsområden samt förelägganden eller förbud enligt miljöbalkens s.k. samrådsparagraf i 12 kap. 6 §.

Frågan om vem som skall betala ersättningen regleras i 31 kap. 7 § första stycket miljöbalken. Huvudregeln är att ersättningen betalas av staten. Ersättningen skall dock i stället betalas av en kommun, om föreskrifter som avses i 4 § beslutats av kommunen.

Kommuners ersättningsskyldighet synes enligt ordalagen i 31 kap. 7 § vara begränsad till fall där "föreskrifter" har meddelats av en kommun eftersom "förelägganden eller förbud" enligt 12 kap. 6 § inte uttryckligen omnämns. Enligt 26 kap. miljöbalken och förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken kan tillsynsansvaret i vissa fall överlåtas på kommunen med följd att kommunen får meddela föreläggande eller förbud enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. För sådana fall bör enligt regeringens mening också kommunen och inte staten svara för ersättningsanspråk från enskilda.

I 31 kap. 7 § andra stycket finns en bestämmelse i vilken det anges att sökanden skall betala de ersättningar som skall lämnas vid vattenskyddsområden, när föreskrifterna för vattenskyddsområdet har beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts. Enligt 7 kap. 21–22 §§ miljöbalken får även kommuner fatta beslut om vattenskyddsområden. För det fallet att en kommun fattar beslut efter ansökan av den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställs bör ersättningsreglerna vara likartade som när länsstyrelsen fattar ett sådant beslut. Emellertid saknas för dessa fall en regel som säger att sökanden skall betala ersättningen. Det förefaller mindre lämpligt att kommunen skall svara för ersättning i detta fall i stället för den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställs. Därför bör ett tillägg göras i 31 kap. 7 § miljöbalken, av vilket framgår att sökanden skall betala ersättningen när en kommun har beslutat om föreskrifter för ett vattenskyddsområde efter ansökan av den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts.

7.4 Ersättning till fastighetsägare som nekats dispens från bestämmelser om generellt inrättade biotopskyddsområden

Regeringens förslag: I fråga om områden som omfattas av generell biotopskydd bör ersättning betalas ut först när dispens har vägrats eller har förenats med särskilda villkor.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat förslaget utan erinran. *Naturvårdsverket* påpekar att det bör tydliggöras att ersättning vid beslut om biotopskydd där möjlighet att meddela dispens skall betalas genast endast om en ersättningssituation uppstår. *Växjö tingsrätt* gör gällande att ersättningsreglerna i 31 kap. inte omfattar individuellt inrättade biotopskyddsområden och om uttalandena i betänkandet är uttryck för gällande rätt bör detta klargöras i 31 kap. 4 §.

Skälen för regeringens förslag: I 31 kap. 4 § miljöbalken görs en uppräknning av olika situationer där fastighetsägare har rätt till ersättning vid beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras.

Om de beslut som nämns i 31 kap. 4 § miljöbalken innebär att det krävs tillstånd för en viss verksamhet eller åtgärd, betalas enligt 31 kap. 5 § miljöbalken ersättning endast om tillstånd har vägrats eller förenats med särskilda villkor. Rätten till ersättning i dessa fall kommer därmed inte att inträda när områdesskyddet inrättas utan först när frågan om tillstånd prövas. En förutsättning är dock att det krävs tillstånd. Krav på dispens nämns däremot inte i lagtexten. Skillnaden är väsentlig, eftersom det i miljöbalken görs skillnad mellan begreppen tillstånd och dispens. Krav på tillstånd kan införas av den myndighet som inrättar ett områdesskydd. I en föreskrift för området anges då att vissa åtgärder inte får utföras utan tillstånd. Krav på dispens införs däremot inte i föreskrifter meddelade av den beslutande myndigheten. Dispens kan i

stället lämnas med stöd av föreskrifter i miljöbalken eller i en förordning meddelad med stöd av miljöbalken. Exempel på bestämmelser om att dispens kan ges, finns för naturreservat i 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken, för biotopskyddsområden i 7 kap. 11 § andra stycket miljöbalken och för nationalparker i 5 § nationalparksförordningen (1987:938). Eftersom 31 kap. 5 § inte nämner dispenser gäller att ersättning skall betalas genast, när det saknas en föreskrift för området som anger att tillstånd krävs för en viss åtgärd. Förhållandet mellan ersättning och dispens kommenteras ytterligare i Miljöbalkspropositionen (prop. 1997/98:45, del 2, s. 76).

För generellt inrättade biotopskyddsområdena har avsikten inte varit att rätt till ersättning skall inträda redan vid tidpunkten för beslutet. Möjligheten till undantag från det generella biotopskyddet har sin grund i att skyddet är just generellt varför det är rimligt att ersättningsrätten är knuten till myndighetens beslut att inte meddela dispens för en verksamhet eller åtgärd (se prop. 1997/98:45, del 1, s. 314). Vid riksdagsbehandlingen av miljöbalkspropositionen anförde utskottet att det var rimligt att avvakta det beslut som innebär att en förlust klart och tydligt kan konstateras innan rätt till ersättning uppkommer, varvid utskottet tillstyrkte förslaget dock med det förtydligandet att ersättningsrätten i 31 kap. 4 § första stycket 3 bör avse beslut att ej medge dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket (bet. 1997/98:JoU20 s. 136).

Enligt den gällande lydelse av 31 kap. 4 § första stycket 3 utgår ersättning för beslut som gäller förbud eller beslut att inte medge dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket inom biotopskyddsområde. Enligt 7 kap. 11 § andra stycket får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder inom ett biotopskyddsområde som kan skada naturmiljön. Detta förbud gäller så snart ett beslut om biotopskyddsområde fattats. För de generellt inrättade biotopskyddsområdena gäller därmed förbud enligt nyssnämnda lagrum att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Det kan då ifrågasättas om inte rätt till ersättning föreligger enligt 31 kap. 4 § första stycket 3 för dessa fall. För att det inte skall råda någon oklarhet i frågan bör enligt regeringens mening lagtexten i 31 kap. 5 § ändras så att det uttryckligen framgår att frågan om ersättning skjuts upp vid sådana biotopskyddsområden där dispens kan medges för verksamheter eller åtgärder som kan skada naturmiljön.

8 Miljöfarlig verksamhet

Regeringens förslag: Regeringens bemyndigande i fråga om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet justeras. Regeringen bör ha möjlighet att föreskriva om tillstånd eller anmälan även för mindre ändringar.

Skälen för regeringens förslag: I 9 kap. 6 § första stycket 1-4 miljöbalken bemyndigas regeringen att föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan gjorts anlägga, driva eller ändra vissa slag av miljöfarliga verksamheter. Bemyndigandet beträffande ändringar av verksamheter finns i fjärde punkten. Där anges

att krav på tillstånd eller anmälan får föreskrivas för fall då en miljöfarlig verksamhet ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt och det inte är fråga om en mindre ändring.

Bemyndigandet ger alltså inte regeringen möjlighet att föreskriva om krav på tillstånd eller anmälan vid mindre ändringar av miljöfarliga verksamheter. Regeringen bör emellertid på motsvarande sätt som gällde enligt miljöskyddslagen (1969:387) ha en sådan möjlighet eftersom det inte kan uteslutas att även mindre ändringar kan få konsekvenser för miljön. Regeringen föreslår därför att bemyndigandet i 9 kap. 6 § första stycket 4 ändras på så sätt att begränsningen avseende mindre ändringar tas bort.

9 Processuella frågor m.m.

9.1 Miljödömsstolarna och förfarandet vid dem

9.1.1 Överlämnande av mål mellan domstolar

Regeringens förslag: I miljöbalken införs en bestämmelse som ger en miljödömsstol rätt att överlämna ett mål till en annan miljödömsstol för gemensam handläggning med ett mål hos den dömsstolen om målen har nära samband med varandra. En miljödömsstol får också överlämna ett mål till en annan miljödömsstol om den andra miljödömsstolen tidigare prövat ett ansökningsmål som rör samma verksamhet. Dessutom skall mål kunna överlämnas om det finns särskilda skäl. Regeringen bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om överlämnande av mål.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* är positiv till förslaget att mål skall kunna överlämnas om det finns ett mål vid annan miljödömsstol som har nära samband eller om den andra miljödömsstolen tidigare prövat ett ansökningsmål om samma verksamhet. Däremot är tingsrätten tveksam till att mål skall kunna överlämnas om det finns särskilda skäl, eftersom det då kan bli fråga om ett okontrollerbart överlämnande mellan miljödömsstolarna. Tingsrätten föreslår slutligen att bestämmelsen kompletteras med en föreskrift att ett överlämnande beslut inte får överklagas. *Vänersborgs tingsrätt* tillstyrker förslaget men menar att det egentliga reformbehovet består i att miljödömsstolarna har olika domkrets för olika måltyper. Tingsrätten föreslår därför att det skall vara verksamhetens, och inte myndighetens, belägenhet som avgör vilken miljödömsstol som är behörig.

Skälen för regeringens förslag

Problem med nuvarande ordning

Enligt 20 kap. 8 § miljöbalken skall mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid

vattenverksamhet prövas av den domstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivs. I 20 kap. 7 § stadgas att det är regeringen som bestämmer miljödomstolarnas domsområden. De domsområden som regeringen bestämt i förordningen om miljödomstolarnas domkretsar följer olika vattendrags avrinningsområden.

Av 20 kap. 9 § första stycket framgår att ärenden som överklagas från en myndighet till miljödomstolen prövas av den miljödomstol inom vars område myndigheten som först har prövat ärendet är belägen. Syftet med den bestämmelsen är att i de fall där ärendet prövats av två förvaltningsmyndigheter skall den miljödomstol inom vars område det första beslutet meddelas vara behörig (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 230).

I stort sett samtliga vattenverksamheter samt de mest omfattande miljöfarliga verksamheterna skall prövas av miljödomstol som första instans. Vid beslutsfattandet kan miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket överlåta åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor av mindre betydelse. Behörig att pröva ett överklagande av tillsynsmyndighetens beslut är den domstol inom vars domsområde som tillsynsmyndigheten och inte den prövade verksamheten är belägen. Det behöver alltså inte bli samma domstol som prövar ett överklagande av ett delegerat villkor som meddelade huvudbeslutet.

Vid överklagande av tillsynsbeslut av en tillsynsmyndighet gäller samma regler om vilken miljödomstol som är behörig att pröva överklagandet. I vissa fall innebär det att för en och samma verksamhet fattas tillståndsbesluten av en miljödomstol medan överklagade tillsynsbeslut prövas av en annan.

Ett exempel på när två överklaganden som har samband med varandra kan handläggas vid olika domstolar är när ett av de överklagade besluten rörande viss verksamhet har fattats av en central tillsynsmyndighet med säte i Stockholm medan det andra beslutet rörande samma verksamhet har fattats av en lokal tillsynsmyndighet.

Det är från effektivitetssynpunkt inte bra att prövningen i de ovan nämnda fallen sker vid olika domstolar.

För att i viss mån motverka olägenheter som kan uppstå, sägs i 20 kap. 9 § andra stycket att vid gemensam handläggning av mål är den domstol som är behörig att handlägga ett av målen även behörig att handlägga de övriga målen.

Det är inte klarlagt i praxis om stadgandet i 20 kap. 9 § andra stycket rörande gemensam handläggning är tillämpligt på andra mål än överklagade mål. Eftersom bestämmelsen finns i den paragraf som behandlar forumfrågan rörande överklagade mål torde det dock vara tveksamt om den kan tillämpas även för andra fall än där ett överklagande prövas. Bestämmelsen anger heller inte direkt vid vilka tillfällen som ett överlämnande med påföljande gemensam handläggning vid samma domstol skall ske eller hur det praktiskt skall gå till.

En effektivare och flexiblare reglering

För att förtydliga och effektivisera handläggningen bör enligt regeringens mening bestämmelserna om överlämnande utformas så att det klart anges att det finns förutsättningar att överlämna ett mål från en miljödomstol

till en annan miljödomstol. Dessutom bör det också anges hur ett överlämnande skall gå till.

Överlämnande skall framför allt kunna komma i fråga om ett mål har ett nära samband med ett annat mål som prövas av en annan miljödomstol. För att målet skall anses ha ett nära samband torde det normalt krävas att målen avser samma verksamhet.

Bestämmelsen om överlämnande föreslås bli tillämplig även avseende fall när den andra miljödomstolen tidigare har prövat ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § om det målet har ett nära samband med det nya målet. Det nya målet kan t.ex. avse ett överklagat tillsynsbeslut där den andra domstolen meddelat tillstånd eller omprövat ett tillstånd eller villkor till verksamheten. Även i andra situationer än vad som ovan sagts kan det finnas skäl att överlämna ett mål till en annan miljödomstol. Därför bör det också finnas en möjlighet till överlämnande om det föreligger särskilda skäl och överlämnandet kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part. Särskilda skäl kan vara att överflyttningen medför ekonomiska fördelar. Ett exempel är att det krävs sammanträde i målet och att detta hellre hålls av en annan miljödomstol som är bättre belägen. Även andra fall då regeln skall tillämpas kan dock tänkas. Regeln är avsedd för enskilda fall. Inte heller får regeln tillämpas för att åstadkomma en utjämning av arbetsbördan mellan olika domstolar. *Vänersborgs tingsrätt* menar att det egentliga reformbehovet består i att miljödomstolarna har olika domkrets för olika måltyper. Regeringen som därvid även instämmer i *Lagrådets* uppfattning anser att det bör övervägas om bestämmelserna om domstolarnas behörighet kan ändras så att bestämmelserna om överlämnande mellan domstolarna inte behöver tillgripas så ofta.

Stockholms tingsrätt menar att det är nödvändigt att införa en bestämmelse om att ett beslut om överlämnande inte får överklagas. I 8 a § resp. 14 § tredje till femte styckena lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar finns en motsvarighet till de nu föreslagna bestämmelserna om överlämnande vilka infördes genom lagändring 1998 (prop. 1997/98:101, bet. 1997/98:JuU17, rskr. 1997/98:226). Något behov av ett överklagandeförbud med anledning av nyssnämnda bestämmelser har inte visat sig föreligga.

9.1.2 Gemensam handläggning av vissa mål

Regeringens förslag: Den bestämmelse i miljöbalken som idag möjliggör för miljödomstolen att till gemensam handläggning med ett ansökningsmål ta upp ett mål eller ärende som annars skulle ha prövats av länsstyrelsen eller av en kommunal nämnd utvidgas så att även ärenden som skulle ha prövats av ett centralt verk eller en myndighet får tas upp till gemensam handläggning med ansökningsmålet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att möjliggöra för en sökande som söker ett tillstånd som berör flera särskilda verksamheter – exempelvis både vattenverksamhet (11 kap. miljöbalken) och miljöfarlig verksamhet (9 kap.) – att få en gemensam handläggning föreskrivs i 21 kap. 3 § miljöbalken att mål eller ärenden får handläggas i en och samma rättegång om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Samordningen behöver inte bara avse verksamheter som i första instans prövas av domstolen, utan kan även omfatta även ett sådant ärende som normalt handläggs vid länsstyrelse eller kommun.

Det kan nämligen förekomma att den ansökan som avser vattenverksamheten skall prövas av miljödomstolen medan den ansökan som avser den miljöfarliga verksamheten skall prövas av en kommun eller länsstyrelse. En sökande får i sådana fall inge ansökningen till miljödomstolen i stället för till länsstyrelsen eller kommunen. Miljödomstolen har även möjlighet att vid en prövning av ett mål eller ärende på eget initiativ ta till sig ett ärende hos en länsstyrelse eller kommun.

Det finns dock fall då en central förvaltningsmyndighet skall pröva vissa delar av en verksamhet medan domstolen skall pröva andra. Som exempel kan nämnas att vid muddring är själva muddringen en vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken och som prövas av miljödomstolen medan tippningen av muddringsmassorna är en miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. och som normalt prövas av länsstyrelsen. Dessutom kan det enligt 15 kap. 33 § miljöbalken krävas dispens från dumpningsförbudet i 15 kap. 31 §, om avsikten är att muddringsmassorna skall tippas tillbaka i vattendraget. Av 38–40 §§ renhållningsförordningen (1998:902) framgår att Naturvårdsverket har behörighet att meddela sådana dispenser. Sökanden har dock enligt gällande lag ingen möjlighet att ge in sin dispensansökan till miljödomstolen. Miljödomstolen har heller inte rätt att ta över en ansökan från Naturvårdsverket och handlägga hela verksamheten gemensamt. Däremot kan ett beslut från Naturvårdsverket rörande frågan om dispens från dumpningsförbudet överklagas till miljödomstolen.

För att underlätta handläggningen av verksamheter som både handläggs vid en miljödomstol och en förvaltningsmyndighet, såsom Naturvårdsverket, bör det enligt regeringens uppfattning införas en möjlighet för en sökande att till miljödomstol ge in en ansökan som normalt skall handläggas av förvaltningsmyndighet. Miljödomstolen bör också kunna förbehålla sig prövningen av sådant ärende som normalt handläggs av en förvaltningsmyndighet. Ändringen bör genomföras genom att ordet ”länsstyrelse” i 21 kap. 3 § byts ut mot ordet ”förvaltningsmyndighet”. Förslaget kommenteras utförligare i författningskommentaren.

9.1.3 Rättens sammansättning

Regeringens förslag: En möjlighet införs att i miljödomstolen avgöra överklagade mål i stor sammansättning – dvs. oftast ordföranden, ett miljøråd och två sakkunniga ledamöter – även om målen inte avser avgörande i sak av en tillståndsfråga.

Vid avgörande i sak av ett till miljödomstolen överklagat mål om

tillstånd får rätten bestå av enbart ordförande och miljöråd, om målet är av enkel beskaffenhet.

Prop. 2001/02:65

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* ställer sig positiv till förslaget som innebär att reglerna om rättens sammansättning blir mer flexibla än tidigare. Tingsrätten menar dock att det finns skäl att överväga om inte huvudregeln om rättens sammansättning bör vara densamma som för tingsrätt i övrigt, dvs. att rätten om inte annat är föreskrivet skall bestå av en lagfaren domare. För närvarande måste rätten alltid bestå av en lagfaren domare och ett miljöråd även om beslutet endast avser en processuell fråga. *Växjö tingsrätt* menar att det är viktigt att betona att möjligheten att avgöra överklagade mål som inte gäller tillstånd i stor sammansättning närmast skall avse undantagsfall och att det skulle vara en fördel om det i författningskommentaren gavs ytterligare vägledning för rättstillämpningen inte minst med hänsyn till kostnads- och effektivitetsaspekter. Dessutom menar tingsrätten att möjligheten till stor sammansättning också bör vara möjlig när två mål som har samband med varandra tas till avgörande samtidigt och det ena målet avser frågan om tillstånd.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 20 kap. 4 § miljöbalken skall miljödomstolen som huvudregel bestå av ordföranden, som skall vara lagfaren domare i tingsrätten, ett miljöråd samt två sakkunniga ledamöter (s.k. stor sammansättning). I stor sammansättning får enligt nämnda bestämmelse också ytterligare en lagfaren domare och ett miljöråd ingå. Från huvudregeln görs i 5 § andra stycket första meningen undantag för mål som tas upp i miljödomstol efter överklagande av förvaltningsmyndighets beslut. När domstolen avgör sådana mål skall den bestå av ordföranden och ett miljöråd (s.k. liten sammansättning). Undantagsregeln gäller dock inte när tillståndsfrågor avgörs i sak i överklagade mål. Då skall domstolen enligt 5 § andra stycket andra meningen ha stor sammansättning. Att överklagande av villkor för ett tillstånd även är att bedöma som tillståndsfråga framgår av avgöranden av Miljööverdomstolen (se bl.a. beslut 1999-09-22 i mål nr M 5171-99).

De avgöranden av förvaltningsmyndigheter som överklagas till miljödomstolarna är mycket skiftande. Nuvarande reglering bygger på principen att avgöranden i sak av tillståndsfrågor alltid är av sådan omfattning att de kräver stor sammansättning medan övriga överklagade mål betraktas som så begränsade att de endast kräver liten sammansättning. Någon möjlighet för miljödomstolarna att frångå den reglerade sammansättningen finns inte.

De nuvarande bestämmelserna ger därmed inte utrymme för att låta rättens sammansättning styras av målet omfattning och svårighetsgrad. Detta blir särskilt tydligt vid en jämförelse med huvudregeln om domförhet i samma lagrumms första stycke. Enligt huvudregeln är domstolen domför vid huvudförhandling som avses i 1 kap. 3 a § rättegångsbalken med en lagfaren domare om rätten finner att det är tillräckligt och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet.

Vid utformningen av nya bestämmelser bör utgångspunkten vara att domstolen skall ha den sammansättning som är motiverad i det enskilda fallet.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslår regeringen att 20 kap. 5 § andra stycket miljöbalken ändras på så sätt att nuvarande regler görs mera flexibla och anpassningsbara till varje enskilt överklagande. I överklagade mål som inte avser avgöranden i sak av tillståndsfrågor bör en möjlighet att ha stor sammansättning införas om målet med hänsyn till sin omfattning eller svårighetsgrad kräver det.

Regeringen föreslår vidare en möjlighet för domstolen att i avgöranden i sak av överklagade tillståndsfrågor ha en liten sammansättning bestående av ordföranden och ett miljøråd. En liten sammansättning kan domstolen ha om målen är av enkel beskaffenhet. Vad som är att anse som mål av enkel beskaffenhet återkommer regeringen till i författningskommentaren.

9.1.4 Rätt för miljödomstolarna att förfoga över allmänna lokaler

Regeringens förslag: Den tidigare bestämmelsen i 13 kap. 9 § vattenlagen som gav domstolen rätt att förfoga över lokaler i allmänna byggnader införs i miljöbalken.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Statskontoret* ifrågasätter om inte lagstiftning är ett oproportionerligt kraftigt styrmedel. Kontoret menar att domstolar och förvaltningsmyndigheter bör kunna samarbeta på ett smidigt sätt med stöd av bestämmelsen i 7 § 2 verksförordningen (1995:1322) som stadgar att chefen skall verka för att myndigheten genom samarbete med andra myndigheter och på annat sätt tar till vara de fördelar som kan vinnas för staten som helhet, eventuellt kompletterat med en generell vägledning från Domstolsverket.

Skälen för regeringens förslag: I tidigare gällande vattenlagen fanns i 13 kap. 9 § en bestämmelse som gav domstolen rätt att förfoga över lokaler i allmänna byggnader. Denna bestämmelse överfördes inte till miljöbalken. Frånvaron av tvingande bestämmelse har i vissa fall inneburit svårigheter för domstolarna att finna lämpliga lokaler för sammanträden. I vissa fall har även höga lokalhyror förekommit. Regeringen föreslår därför att en motsvarighet till den tidigare regleringen i vattenlagen införs i miljöbalken. Den nya bestämmelsen bör betecknas 3 a § och införas i kapitel 20 som gäller domstolarna. Liksom var fallet enligt vattenlagen, bör särskilda kostnader som uppstår ersättas av domstolen. Eftersom sökanden i ansökningsmål enligt 25 kap. 8 § miljöbalken är skyldig att ersätta miljödomstolens kostnader för lokaler för sammanträden kommer kostnaderna slutligt att stanna på sökanden.

Regeringens förslag: Miljöbalkens bestämmelser om vad en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet skall innehålla kompletteras med preciseringar som behövs till följd av rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar. Med preciseringarna klargörs att en tillståndsansökan skall innehålla uppgifter om råvaror, övriga insatsvaror och andra ämnen, om den energi som används eller genereras i anläggningen, om anläggningens utsläppskällor, förhållandena på platsen och art och mängd av förutsebara utsläpp, om åtgärder för att förebygga uppkomsten av avfall som anläggningen ger upphov till samt om planerade åtgärder för att övervaka utsläpp. Vidare klargörs att en ansökan skall innehålla en icke-teknisk sammanfattning av de lämnade uppgifterna.

Skälen för regeringens förslag: Flera EG-rättsakter innehåller bestämmelser om krav på tillståndsprovning av olika slags miljöfarliga verksamheter. Dessa rättsakter brukar också innehålla krav på att ansökningar om tillstånd skall innehålla vissa preciserade uppgifter. En sådan EG-rättsakt är det s.k. IPPC-direktivet, rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar. Direktivet är i allt väsentligt genomfört i den svenska lagstiftningen.

Miljöbalkens regler om vad en ansökan skall innehålla bygger på föreskrifter som tidigare återfanns i miljöskyddslagen och vattenlagen. Uppställningen av vad en ansökan skulle innehålla har inte vare sig i äldre lagstiftning eller balken varit avsedd att vara helt uttömmande, utan kraven i fråga om en ansökans innehåll är i hög grad knutna till verksamhetens art och omfattning. I den utsträckning miljödomstolen eller annan prövningsmyndighet inte är tillfreds med innehållet i en ansökan är det således möjligt att begära kompletteringar, och en ofullständig ansökan kan, om bristerna inte avhjälpas, slutligen avvisas av domstolen eller prövningsmyndigheten.

Miljöbalkens bestämmelser om vad en ansökan om tillstånd skall innehålla finns i 22 kap. Bestämmelserna är dock inte lika preciserade som IPPC-direktivets. I 22 kap. 1 § miljöbalken sägs bl.a. att en ansökan skall innehålla ”de uppgifter --- som behövs för att bedöma verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning”. Detta allmänt formulerade krav innebär att det är möjligt för miljödomstolen att kräva att en ansökan innehåller varje uppgift som har betydelse för tillståndsprovningen. Om EG-rätten kräver att en viss uppgift måste ingå i en ansökan om tillstånd, följer det alltså också av den svenska bestämmelsen att en ansökan skall innehålla uppgiften. Uppgiften behövs ju för provningen.

I sin granskning av hur medlemsstaterna genomför EG-lagstiftningen har Europeiska kommissionen pekat på att den allmänt hållna svenska bestämmelsen inte innebär någon garanti för att en ansökan kommer att innehålla de preciserade uppgifter som IPPC-direktivet kräver.

Det som saknas i de svenska bestämmelserna är ett uttryckligt krav på att en tillståndsansökan skall innehålla uppgift om råvaror och övriga

insatsvaror, andra ämnen samt den energi som används eller genereras i anläggningen, uppgift om anläggningens utsläppskällor, uppgift om förhållandena på platsen, uppgift om art och mängd av förutsebara utsläpp, uppgift om åtgärder för att förebygga uppkomsten av avfall som anläggningen ger upphov till, om det behövs, samt uppgift om planerade åtgärder för att övervaka utsläpp. Vidare saknas ett uttryckligt krav på att en ansökan skall innehålla en icke-teknisk sammanfattning av uppgifterna i ansökningen, dvs. en sammanfattning som går utöver vad som enligt 6 kap. 7 § miljöbalken krävs i samband med en miljökonsekvensbeskrivning. Dessa brister i fråga om vad som uttryckligen krävs i den svenska lagstiftningen framgår vid en jämförelse mellan 22 kap. 1 § miljöbalken och artikel 6 i IPPC-direktivet.

Liksom andra EG-direktiv är IPPC-direktivet bindande för Sverige med avseende på det resultat som skall uppnås. Även om Sverige kan välja form och tillvägagångssätt för genomförandet, är kommissionens påpekande riktigt från formell synpunkt. Det kan nämligen ifrågasättas om direktivet i den svenska lagstiftningen har genomförts på sådant sätt att de preciserade kraven inte får frångås. Denna oklarhet bör undanröjas.

För svenskt vidkommande gäller att föreskrifter av en allmän och generell karaktär som rör miljön oftast ges lagform, medan föreskrifter som rör myndigheternas närmare förfaranden eller som rör en begränsad krets enskilda och deras skyldigheter i förhållande till myndigheterna till stor del kommer till genom förordningar som beslutas av regeringen. Tekniska föreskrifter och föreskrifter som är av detaljartad karaktär överläts oftast åt myndigheterna att besluta om. Bestämmelser om vad en ansökan skall innehålla är i första hand riktade till sökanden. Det blir sedan uppgift för de tillämpande myndigheterna att kontrollera att sökanden följt bestämmelserna och vid behov begära kompletteringar.

Med hänsyn till IPPC-direktivets breda tillämpningsområde bör de nödvändiga ändringarna som närmast är att betrakta som preciseringar göras i 22 kap. 1 § miljöbalken. Som redan har konstaterats, gäller redan enligt den nuvarande lydelsen att en ansökan skall innehålla varje uppgift som behövs för prövningen. De föreslagna ändringarna medför därför ingen utökning av de krav som ställs på en sökande. Ändringarna innebär endast ett klagörande av gällande rätt. För att undanröja de uppkomna tvivlen om att Sverige inte på ett korrekt sätt genomför IPPC-direktivet, är det dessutom ofrånkomligt att göra ändringarna.

Preciseringarna gör det dessutom nödvändigt att i några avseenden omredigera paragrafen.

9.1.6 Utskick av ansökningshandlingar

Regeringens förslag: Ansökningshandlingar i ansökningsmål skall alltid skickas till länsstyrelsen samt till den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Vänersborgs tingsrätt*, som tillstyrker förslaget, vill samtidigt väcka frågan om utskick av ansökningshandlingar till Räddningsverket. I betänkandet (avsnitt 2.6.8) föreslås en inskränkning i skyldigheten att bifoga en säkerhetsrapport till ansökan. Om det antas att Räddningsverkets viktigaste uppgift är att bevaka de särskilt farliga verksamheter som omfattas av säkerhetsrapportskyldigheten bör kanske den föreslagna inskränkningen (avsnitt 2.6.8) i skyldigheten att bifoga säkerhetsrapport leda till att verket endast tillställs handlingarna i sådana mål där en säkerhetsrapport skall ingå i ansökan. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker kommitténs förslag.

Skälen för regeringens förslag: I 22 kap. miljöbalken regleras förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål enligt balken. I 4 § anges vilka myndigheter som skall få sig tillsänt ansökningshandlingar och miljödomstolens kungörelse i de mål som kommer in till miljödomstolen. Enligt de nuvarande bestämmelserna skall Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Fiskeriverket och Statens räddningsverk alltid få både ansökningshandlingar och kungörelse, medan länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet endast skall få kungörelsen.

Länsstyrelsen, som är en av de myndigheter som svarar för att föra det allmännas talan, har en partsroll i ansökningsmål hos miljödomstolarna. Det framgår av 22 kap. 6 § första stycket där det anges att Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen när det behövs skall föra talan i ansökningsmål för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. Även kommunen får enligt andra stycket föra talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen inom kommunen och är alltså part i målen.

De ansökningsmål som behandlas av miljödomstolarna gäller miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter. Länsstyrelsen är oftast tillsynsmyndighet i dessa fall. När det gäller miljöfarliga verksamheter har dock tillsynsansvaret i vissa fall överlåtits till kommunen som genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer utövar tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet. Vidare har länsstyrelsen och oftast även den kommunala nämnden deltagit i det arbete med miljökonsekvensbeskrivning som föregått ansökan. Länsstyrelsen och den kommunala nämnden har därför normalt goda kunskaper om förhållandena i de enskilda målen. Det är väsentligt att dessa kunskaper tas tillvara i samband med behandlingen av en ansökan och att möjligheten till ett lokalt inflytande vid prövningen stärks.

Enbart en kungörelse utgör inte ett tillräckligt underlag för länsstyrelsens och den kommunala nämndens arbete med att i ett yttrande till miljödomstolen precisera sina bedömningar och synpunkter.

För att länsstyrelsen och den kommunala nämnden skall kunna fungera som remissmyndigheter bör de alltid tillsändas både ansökningshandlingar och kungörelse i ansökningsmål hos miljödomstolarna. Detta behövs också för att länsstyrelsen och kommunen – efter intern information från sin nämnd – skall kunna fullgöra sina partsroller på bästa sätt.

Vänersborgs tingsrätt har tagit upp frågan om Räddningsverket skall få samtliga ansökningshandlingar även i mål där skyldighet att upprätta säkerhetsrapport enligt den s.k. Seveso-lagen inte föreligger. Denna skyldighet infördes genom samma lagstiftningsärende som Seveso-lagen

varvid Räddningsverket också gavs en partsställning enligt 22 kap. 6 § miljöbalken för att tillvarata miljöintressen och andra intressen. I propositionen (prop. 1998/99:64, s. 52) motiveras detta med att Räddningsverket har att bevaka säkerhetsfrågor i ansökningsmålet. För att verket skall kunna fullgöra denna uppgift, t.ex. bevaka att säkerhetsrapport finns med när så krävs, är det enligt regeringens mening nödvändigt att ansökningshandlingarna tillställs verket.

9.1.7 Förenklad information i kungörelser om vattenverksamhet

Regeringens förslag: När en ansökan om tillstånd till vattenverksamhet kungörs, skall den inte längre behöva innehålla en upplysning om innehållet i 22 kap. 7 § miljöbalken, bl.a. att ägare till fastigheter som berörs av ansökan är skyldiga att uppge innehavare av de särskilda rättigheter som belastar fastigheten. I stället får upplysningen till berörda fastighetsägare – såsom enligt tidigare lagstiftning – lämnas i annan form.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken behövs tillstånd enligt balken för vattenverksamhet. I 22 kap. redogörs för förfarandet i ansökningsmål. En ansökan i mål om vattenverksamhet skall enligt 1 § andra stycket 1 innehålla uppgift om det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten eller ej och i förekommande fall namn på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna. Av 3 § framgår att om en ansökan tas upp till prövning skall miljödomstolen utfärda kungörelse.

Kungörelsen skall enligt 3 § första stycket 2 innehålla en upplysning om innehållet i 7 §. Enligt 7 § skall ägare av fastigheter som berörs av en ansökan i ett mål om vattenverksamhet till miljödomstolen uppge innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som har upplåtits i fastigheten. Om fastighetsägaren utan giltigt skäl underlåter detta kan skadeståndsskyldighet uppkomma. Förutom att kungörelsen skall införas i ortstidning skall enligt 3 § tredje stycket en utskrift av kungörelsen sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Enligt 13 kap. 26 § vattenlagen skulle fastighetsägaren lämna samma uppgifter som nu anges i 22 kap. 7 § miljöbalken. Till skillnad från vad som gäller enligt miljöbalken behövde dock inte upplysning om denna uppgiftsskyldighet lämnas i kungörelsen. I stället kunde upplysningen om fastighetsägarens skyldighet lämnas på annat lämpligt sätt. I praktiken innebar detta att vattendomstolarna oftast sände med information om bestämmelsen i de utskick av kungörelsen som gjordes till berörda sakägare.

Kravet på att ha med information om 22 kap. 7 § i kungörelsen har medfört att annonskostnaderna för kungörelser blir högre än vad som kan

anses motiverat. Upplysningen i kungörelsen ger vidare upphov till många frågor från fastighetsägare som inte berörs av bestämmelserna, vilket medför merarbete för miljödomstolarna.

Enligt regeringens mening bör därför av kostnads- och effektivitetsskäl en återgång ske till vad som gällde enligt tidigare lagstiftning.

9.1.8 Antal exemplar av skrivelser med synpunkter

Regeringens förslag: Den nuvarande skyldigheten att ge in ett yttrande över ansökningar i tre exemplar slopas. I stället får miljödomstolen själv bestämma antalet exemplar i varje enskilt fall.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har erinrat mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att minska domstolarnas kostnader för kopiering brukar det i förelägganden till parter föreskrivas att yttranden skall inges i flera exemplar. I mål enligt miljöbalken kan det variera hur många exemplar som behövs för att kommuniceringsskyldigheten skall kunna uppfyllas. Enligt nuvarande bestämmelse i 22 kap. 10 § miljöbalken är dock antalet bestämt till tre exemplar. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen om hur många exemplar som en handling skall ges in i ändras och att det överlämnas till miljödomstolen att bestämma antalet. Det antal exemplar som domstolen begär av en enskild får dock inte överstiga vad som kan anses skäligt.

9.1.9 Krav på säkerhetsrapport

Regeringens förslag: Det görs tydligt att kravet på att en ansökan skall innehålla en formaliserad säkerhetsrapport begränsas till de fall där det krävs en säkerhetsrapport enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. I likhet med vad som föreslagits i fråga om skyldigheten att lämna in en miljökonsekvensbeskrivning i ansökningsmål, skall skyldigheten att lämna in en säkerhetsrapport begränsas till ansökningar om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Naturvårdsverket* menar att prövningsmyndigheten bör ges möjlighet att, utöver de fall som anges i sevesolagen, kräva en säkerhetsrapport i enskilda fall om det finns särskilda skäl, exempelvis om rapporten bidrar till att utredningen i frågan om verksamhetens lokalisering får den omfattning som krävs. *Kemikalieinspektionen* tillstyrker förslaget men vill samtidigt betona vikten av vad utredningen skriver att kemikaliehanteringen alltid måste redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen och annat beslutsunderlag vid prövning enligt balken. Inspektionen delar dock utredningens uppfattning att det inte är nödvändigt att underlaget alltid utgörs av en sådan formaliserad säkerhetsrapport som anges i sevesolagen. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* tillstyrker

kommitténs förslag. Länsstyrelsen har dock uppmärksammat att det är svårt att avgöra vilken myndighet som är tillsynsmyndighet när det gäller sevesoverksamhet som varken är klassad som A-, B- eller C-anläggningar i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Skälen för regeringens förslag: I 22 kap. 1 § första stycket 6 miljöbalken finns angivet att en ansökan i ett ansökningsmål skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (sevesolagen). Det görs också en hänvisning till denna bestämmelse med en upprepning av kravet i 6 kap. 7 § fjärde stycket.

Enligt sevesolagen får stora kemikaliehanterande verksamheter inte anläggas eller ändras utan föregående säkerhetsprövning. Den prövningen har samordnats med miljöbalkens tillståndsprövning av miljöfarliga verksamheter så att prövningarna görs i ett sammanhang av miljödomstolen. Säkerhetsprövningen skall grundas på en säkerhetsrapport. Bestämmelser om vad säkerhetsrapporten skall innehålla, hur den skall uppdateras och vilka myndigheter som skall granska den finns i sevesolagen och förordningen (1999:382) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

I sevesolagen finns det dock inte något krav på att en säkerhetsrapport skall upprättas för alla de verksamheter den omfattar. Skyldigheten gäller endast de verksamheter som omfattas av den så kallade högre kravnivån.

I motiven till bestämmelserna i miljöbalken (se prop. 1998/99:64 s. 38 ff.) anfördes att endast de verksamheter som omfattas av den högre kravnivån skulle inge en säkerhetsrapport i samband med tillståndsprövningen. Lagtextens utformning ger dock närmast vid handen att krav på säkerhetsrapport skall gälla även för den lägre kravnivån.

Kemikaliehanteringen måste alltid redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen och annat beslutsunderlag vid prövning enligt miljöbalken men underlaget behöver inte alltid utgöras av en sådan formaliserad säkerhetsrapport som anges i sevesolagen. Det är därför lämpligt att kravet på en formaliserad säkerhetsrapport uttryckligen samordnas i sevesolagen och miljöbalken.

Enligt regeringens mening bör därför 22 kap. 1 § första stycket 6 och 6 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken ändras så att kravet på säkerhetsrapport begränsas till de verksamheter för vilka det föreligger en skyldighet att upprätta en sådan enligt sevesolagen. Dessutom bör sådana skyldighet begränsas till ansökningar om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter av samma skäl som anförts beträffande miljökonsekvensbeskrivningar i avsnitt 6 ovan.

9.1.10 Kraven på vad en tillståndsdom skall innehålla

Regeringens förslag: Miljöbalkens bestämmelser om vad en tillståndsdom skall innehålla kompletteras med preciseringar som behövs till följd av rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar samt rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Med preciseringarna klagörs att en tillståndsdom skall

innehålla villkor om begränsningsvärden och utsläppskontroll och om bästa möjliga teknik.

I fråga om tillstånd som rör deponering av avfall preciseras att en tillståndsdom skall innehålla uppgift om vilken deponiklass tillståndet avser, en förteckning över de typer av avfall och den totala mängd avfall som får deponeras samt villkor i fråga om åtgärder före och under driften av deponin. Vidare preciseras att ett tillstånd skall innehålla villkor om avslutning av deponin, om åtgärder för övervakning och kontroll av att de skyldigheter uppfylls som gäller för verksamheten samt om skyldighet att rapportera om deponerade avfallsmängder och om resultatet av den övervakning och kontroll som krävs.

Skälen för regeringens förslag: Som konstaterats i avsnitt 9.1.5 innehåller flera EG-rättsakter bestämmelser om krav på tillståndsprövning av olika slags miljöfarliga verksamheter. Dessa rättsakter brukar också innehålla krav på att de tillstånd som lämnas till verksamheterna skall innehålla vissa preciserade uppgifter. En sådan EG-rättsakt är det s.k. IPPC-direktivet, rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar. En annan är deponeringsdirektivet, rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Direktiven är i allt väsentligt genomförda i den svenska lagstiftningen.

Miljöbalken har ett utvecklat regelverk i fråga om tillståndsgivning till bl.a. miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. De överväganden om skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som sker hos miljödomstolar och tillståndsmyndigheter i samband med prövningen av en ansökan om tillstånd har sin främsta grund i miljöbalkens allmänna hänsynsregler i 2 kap. Ett tillstånd får förenas med villkor och av 22 kap. 25 § 6–11 framgår vilka villkor som i förekommande fall skall redovisas i en dom som innebär att tillstånd lämnas. Som utgångspunkt gäller att villkoren skall omfatta de villkor som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan eller andra olägenheter.

I sin granskning av hur medlemsstaterna genomför EG-lagstiftningen har Europeiska kommissionen pekat på att det allmänt hållna svenska kravet på att en tillståndsdom skall innehålla de villkor som behövs inte innebär någon garanti för att tillståndet kommer att innehålla villkor i de preciserade avseenden som IPPC-direktivet kräver.

Det som saknas i de svenska bestämmelserna är ett uttryckligt krav på att ett tillstånd skall innehålla villkor om begränsningsvärden och utsläppskontroll och om bästa tillgängliga teknik. Detta framgår vid en jämförelse mellan 22 kap. 25 § miljöbalken och artikel 9 i IPPC-direktivet.

En jämförelse med artikel 9 i deponeringsdirektivet visar att det också saknas uttryckliga svenska bestämmelser om att ett tillstånd till en verksamhet som innebär deponering av avfall skall innehålla uppgift om vilken deponiklass tillståndet avser, en förteckning över de typer av avfall och den totala mängd avfall som får deponeras samt villkor i fråga om åtgärder före och under driften av deponin. Det saknas också uttryckliga svenska bestämmelser om att ett tillstånd måste innehålla de villkor som, enligt vad som kan förutses vid tillståndets beviljande,

behövs i fråga om avslutning av deponin, villkor i fråga om åtgärder för övervakning och kontroll av att de skyldigheter uppfylls som gäller för verksamheten samt villkor i fråga om skyldighet att rapportera om deponerade avfallsmängder och om resultatet av den övervakning och kontroll som krävs.

På samma sätt som i fråga om vad en ansökan skall innehålla (jfr avsnitt 7.1.5) är bestämmelserna i 22 kap. 25 § miljöbalken inte avsedda att på ett uttömmande sätt precisera de krav som ställs på ett tillstånd. Detta framgår inte minst av det allmänt formulerade kravet att domen skall innehålla ”de villkor som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan eller andra olägenheter” (22 kap. 25 § 6). Paragrafen är snarare att se som någon form av minneslista. Vad domen skall innehålla i varje enskilt mål måste anpassas till ansökan och de frågor som denna aktualiserar i det målet (prop. 1997/98:45, del 2, s. 246). För svenskt vidkommande finns sedan lång tid utarbetade förebilder för vad ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet skall innehålla och hur villkoren bör anpassas till verksamheten. En närmare redovisning av detta återfinns i Naturvårdsverkets Allmänna råd, 87:8, Villkor i tillståndsbeslut. Som exempel på villkorstyper återfinns där både sådana som anknyter till utrustningen och utsläppsvillkoren. Också användningen av gränsvärden och riktvärden behandlas i de Allmänna råden. I beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ingår som regel villkor som rör utformning av utrustning, utsläpp och värden av olika slag enligt den praxis som utvecklades av dåvarande Koncessionsnämnden för miljöskydd och som har övertagits av miljödomstolarna. I fråga om utsläpp och begränsningsvärden föreligger det alltså i praktiken inte någon skillnad mellan de preciserade krav som ställs i IPPC-direktivet och det synsätt som miljömyndigheterna har utvecklat.

Även om alltså tillämpningen av de svenska bestämmelserna innebär att EG-direktivens krav efterlevs, är kommissionens påpekande riktigt från formell synpunkt. Det kan ifrågasättas om direktiven har genomförts i den svenska lagstiftningen på sådant sätt att de preciserade kraven inte får frångås. Oklarheten bör undanröjas.

Att återge direktivens krav i det svenska regelverket innebär ingen ökning av de krav som redan ställs på miljödomstolarna.

Det möter därför inga hinder att komplettera de svenska bestämmelserna med preciseringar i enlighet med IPPC-direktivet. I fråga om bästa tillgängliga teknik bör dessutom bestämmelserna anpassas till de allmänna hänsynsreglerna och därför avse bästa möjliga teknik, som är den beteckning som används i 2 kap. 3 § miljöbalken. Med hänsyn till IPPC-direktivets breda tillämpningsområde bör de nödvändiga preciseringarna göras i 22 kap. 25 § miljöbalken.

Deponeringsdirektivets krav på vad ett tillstånd skall innehålla har inte samma generella karaktär som IPPC-direktivets. Kraven avser verksamheter med deponering av avfall och innehåller detaljer som är specifika för sådana verksamheter. Bestämmelserna i 22 kap. 25 § miljöbalken bör inte tyngas med sådana specialkrav. I stället bör preciseringar göras i en ny bestämmelse som innehåller de ytterligare krav på innehåll i en tillståndsdom som avser deponering. Eftersom kraven utgör instruktioner till miljödomstolarna, måste detta ske i lagform. Därför föreslås en särskild paragraf, 22 kap. 25 a §, med de precisa krav som följer av depo-

9.2 Förfarandet vid utdömande av vite

Regeringens förslag: När en miljödomstol eller Miljööverdomstolen prövar frågor om utdömande av vite skall målet i den delen handläggas enligt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Kommittén föreslog dessutom att förvaltningsprocesslagen skulle tillämpas även när Högsta domstolen prövade mål om utdömande av vite.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. *Kemikalieinspektionen* tillstyrker förslaget som innebär en förenkling av handläggningen. *Stockholms tingsrätt* godtar kommitténs förslag men menar att förslaget säkerligen kommer att medföra att tillsynsmyndigheterna blir mer benägna än tidigare att anhängiggöra mål om utdömande av vite. *Vänersborgs tingsrätt* delar inte kommitténs uppfattning att förvaltningsprocesslagen skulle vara en lämplig processordning för vitesmål. Vad som behövs för att undvika sakligt omotiverade förhandlingar är helt enkelt en bestämmelse om att miljödomstolarna får avgöra vitesmål på handlingarna. Enligt domstolens mening bör vidare frågan om ersättning regleras så att en direkt hänvisning görs till åklagarmål – om de reglerna skall fortsätta att gälla – och annars genom direkta bestämmelser i miljöbalken. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* välkomnar förslaget eftersom det enligt länsstyrelsens mening innebär förenklingar och förtydligande för tillsynsmyndigheterna. Även *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker förslaget som kommer och menar att detta kommer att leda till ökad effektivitet i tillsynsarbetet. *Växjö kommun* och *Umeå kommun* liksom *Svenska Kommunförbundet* välkomnar förslaget. *Sveriges Advokatsamfund* motsätter sig förslaget till den del det innebär att enskilda inte kan tillerkännas ersättning för rättegångskostnader.

Skälen för regeringens förslag

Tidigare ordning

Före miljöbalkens ikraftträdande prövade länsrätten frågan om utdömande av viten efter ansökan av behörig myndighet. Länsrätten prövade sådan talan med tillämpning av handläggningsbestämmelserna i lagen (1985:206) om viten (viteslagen) samt förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Förfarandet var som huvudregel skriftligt men i handläggningen fick muntlig förhandling ingå om det kunde anses vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet. Vid prövning i länsrätten skulle muntlig förhandling hållas, om enskild som förde talan i målet begärde det samt förhandlingen inte var obehövlig och ej heller särskilda skäl talade mot det. Enligt officialprincipen skulle rätten tillse att målet blev så utrett som dess beskaffenhet krävde. Som utredningen anfört ansågs sådana mål regelmässigt vara av enkel beskaffenhet och

länsrätten var därmed enligt 18 § fjärde stycket 1 lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar domför med en lagfaren domare. Eftersom varken viteslagen, förvaltningsprocesslagen eller de miljö- eller naturskyddslagarna som inarbetats i miljöbalken innehöll några bestämmelser om rätt till ersättning för rättegångskostnader kunde inte vinnande part tillerkännas ersättning för rättegångskostnader (se RÅ 1997 ref. 12 II).

Länsrättens avgörande kunde överklagas till kammarrätten. Prövnings-tillstånd krävdes i kammarrätten.

Nuvarande ordning

En miljödomstol prövar enligt 20 kap. 2 § första stycket 8 miljöbalken som första instans mål om utdömning av vite som förelagts med stöd av balken. Prövningen sker efter särskild framställan av den myndighet som förelagt vitemålet. Av 21 kap. 2 § miljöbalken framgår att en talan av en myndighet om utdömning av vite väcks genom ansökan om stämning. Myndigheten skall vid ansökningstillfället enligt 1, 2 och 4 §§ samt bilagan till förordningen om avgifter vid de allmänna domstolarna betala en ansökningsavgift.

I bestämmelserna i 20 kap. miljöbalken har inte närmare preciserats vilken miljödomstol myndigheten skall vända sig till när den vill ha ett vite utdömt. I 20 kap. 8 § sägs dock att mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivs. Denna bestämmelse får med hänsyn till den praxis som utvecklats anses tillämplig vid bestämmandet av rätt forum.

I 20 kap. 3 § andra stycket miljöbalken finns regler om domstolens handläggning av vitemål. Där anges att målet skall handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är stadgat. Enligt 1 kap. 3 b § andra stycket rättegångsbalken är rätten i mål om brott för vilket svårare straff än böter inte är stadgat domför med en lagfaren domare. I 20 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken finns dock generella bestämmelser om miljödomstolens sammansättning. Huvudregeln enligt 4 § är att miljödomstolen är domför med en lagfaren domare, ett miljøråd samt två sakkunniga ledamöter. I praxis har fastslagits att rätten skall ha denna sammansättning i mål om utdömning av vite (Miljööverdomstolens beslut den 18 februari 2000 i mål nr M 5868-99).

Av motiven och lagtextens ordalydelse framgår inte huruvida frågan om rättegångskostnader skall avgöras enligt bestämmelserna om allmänt eller enskilt åtal. Av utredningsbetänkandet framgår emellertid att frågan i praxis lösts på så sätt att enskild kan få ersättning av allmänna medel för sina ombudskostnader om talan om utdömning av vite ogillas med stöd av bestämmelserna i 31 kap. rättegångsbalken (se SOU 2000:116 s. 94 f). Av detta avgörande torde samtidigt följa att den enskilde inte kan förpliktas att ersätta myndighetens kostnader för ansökningsavgift m.m. eftersom kostnadsansvaret enligt 31 kap. 1 § rättegångsbalken är begränsat till försvararkostnader, hämtning till rätten samt kostnad för blodprovstagning och blodundersökning.

Motiven till nuvarande bestämmelser

Enligt den processordning som föreslogs i Miljöbalksutredningens huvudbetänkande (SOU 1996:103, del 2, s. 252) skulle miljödomstol som första instans pröva bl. a. mål om utdömande av vite. Mål som miljödomstolen prövade i första instans skulle handläggas enligt tvistemålsbestämmelserna i rättegångsbalken om inte annat följde av bestämmelser i miljöbalken eller annan författning. Enligt motiven (SOU 1996:103, del 2, s. 253) var det framför allt i mål som rör frågor om skadestånd eller andra enskilda anspråk där rättegångsbalken blev tillämplig. Detta eftersom övriga mål, bl.a. om miljöfarlig verksamhet och om vattenverksamhet var föremål för en omfattande reglering i miljöbalken. I de ärenden som prövats av kommuner eller myndigheter skulle domstolen tillämpa det något enklare och friare förfarandet i förvaltningsprocesslagen. Eftersom några särskilda bestämmelser inte föreslogs för vitesmålen innebar utredningsförslaget att dessa mål skulle handläggas enligt rättegångsbalkens tvistemålsbestämmelser.

I författningskommentaren till den nu gällande bestämmelsen angavs som skäl för tillämpningen av rättegångsbalkens bötesmålsbestämmelser att tingsrätterna i övriga fall då vite döms ut tillämpar dessa brottmålsregler och att bestämmelsen lagts till efter remissyttranden (prop. 1997/98:45, del 2, s. 228).

Ett förenklat förfarande vid talan om utdömande av vite

Enligt regeringens mening finns det skäl att överväga om den processuella regleringen som nu kommit att gälla är ändamålsenlig. Enligt såväl utredningen som flertalet av de remissinstanser som yttrat sig särskilt framstår nuvarande ordning som omotiverat komplicerad, bl.a. kravet på huvudförhandling. Enligt regeringens mening framstår det heller inte som motiverat att den enskilde i mål av denna karaktär skall kunna få sina rättegångskostnader ersatta av det allmänna utan att samtidigt själv riskera ansvar för motpartens kostnader.

Enligt 8 § viteslagen gäller att om allmän domstol prövar talan om utdömande av vite skall målet i tillämpliga delar handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket inte strängare straff än böter är föreskrivet. När länsrätt prövar talan om utdömande av vite – vilket angetts som huvudregel i lagen – gäller i stället att länsrätten skall pröva målet enligt de processuella bestämmelser om länsrätten normalt tillämpar, dvs. förvaltningsprocesslagen.

Regeringen gör nu den bedömningen att den nu gällande ordningen framstår som onödigt komplicerad. Dessutom förefaller det omotiverat att enskilda skall kunna få ersättning för rättegångskostnader medan motsatsen gäller för det allmänna. Regeringen delar därför utredningens bedömning att förfarandet bör förenklas och förändras på så sätt att en ordning införs som i huvudsak motsvarar vad som gällde innan miljöbalken trädde i kraft. Detta kan lagtekniskt lösas på olika sätt. Ett alternativ vore att i miljöbalken införa bestämmelser som kompletterar viteslagens bestämmelser. Ett annat enklare alternativ är det som utredningen föreslagit, nämligen att vitesmål skall hanteras enligt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

Lagrådet, som inte har något att invända mot ambitionen att förenkla handläggningen av vitesmålen, anser att den valda metoden kan ifrågasättas. Enligt Lagrådet är förslaget inte väl anpassat till hur miljöbalkens processordning är uppbyggd. Som princip gäller att handläggningen av mål som prövas av miljödomstolen som första instans i grunden följer rättegångsbalkens bestämmelser medan mål om överklagande av förvaltningsmyndighets eller kommuns beslut skall handläggas med tillämpning av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen. I fråga om den målkategori som skall handläggas enligt förvaltningsprocesslagen råder förbud att överklaga Miljööverdomstolens avgöranden, vilket bl.a. betyder att Högsta domstolen enligt nuvarande ordning inte har att tillämpa förvaltningsprocesslagen. Följden blir bl.a. att prejudicerande avgöranden av frågor om hur förvaltningsprocesslagens procedurregler skall tillämpas kan komma att avgöras av såväl Regeringsrätten som Högsta domstolen. Enligt Lagrådet bör under alla förhållanden beaktas att den ambition att förenkla handläggningen som föranlett remissförslaget inte bör begränsas till mål om viten som grundar sig på miljöbalken eftersom frågan synes kunna aktualiseras mer allmänt på rättsområden där frågor om utdömande av vite anförtrots allmän domstol. Enligt Lagrådet talar detta för att en lösning inte bör sökas separat för miljöbalkens del utan i stället samlat för olika rättsområden, varvid förslag bör kunna baseras på ett bredare bedömningsunderlag.

Regeringen instämmer i Lagrådets uppfattning att det vore olyckligt med hänsyn till enhetlighet och konsekvens i lagstiftningen att prejudikat i samma fråga skulle kunna träffas av olika domstolar. Förslaget har därför anpassats så att endast miljödomstolarna och Miljööverdomstolen skall tillämpa förvaltningsprocesslagens bestämmelser i nu aktuella mål. När det gäller frågan om att förenkla handläggning av mål om viten är regeringen inte övertygad om att det nu är lämpligast att söka en lösning samlat för olika rättsområden där frågor om utdömande av vite ankommer på allmän domstol. Miljödomstolarna tillämpar redan idag förvaltningsprocesslagens bestämmelser i överklagade mål och ärenden. Denna ordning har inte hittills inneburit några påtagliga hinder för att upprätthålla en effektiv rättsordning.

9.3 Överklagade avgöranden

Regeringens förslag: Den uppräkningslista i 19 kap. 1 § miljöbalken av kommunalt beslutade områdesskydd som överklagas till länsstyrelsen kompletteras med djur- och växtskyddsområden.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Naturvårdsverket* menar att förslaget att beslut om biotopskydd skall överklagas till miljödomstol strider mot intentionerna med biotopskyddet. Enligt verket bör i stället samma ordning gälla för biotopskydd som för övriga områdesskydd och därmed bör regeringen överpröva sådana beslut. *Växjö tingsrätt* föreslår att motsvarande förtydligande såvitt gäller överklagande av biotopskydd även

skall göras beträffande överklagande av beslut ifråga om djur- och växtskyddsområden. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker förslaget att beslut om biotopskyddsområde får överklagas till miljödomstol.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 19 kap. 1 § andra stycket miljöbalken överklagas kommuners beslut som rör bildande, ändring eller upphävande av olika former av områdesskydd till länsstyrelsen. Motivet till bestämmelsens utformning är att beslut om områdesskydd – såsom gällde enligt tidigare lagstiftning – skall kunna överprövas av länsstyrelsen oavsett om beslutet fattats av kommunfullmäktige eller kommunal nämnd (prop. 1997/98:45, del 2, s. 223). Eftersom djur- och växtskyddsområden saknas i uppräknningen uppkommer fråga om hur ett sådant beslut skall överklagas om det är kommunfullmäktige som fattat beslutet. För att tydliggöra att även beslut av kommunfullmäktige om djur- och växtskyddsområde skall överklagas till länsstyrelsen bör enligt regeringens mening uppräknningen av områdesskydd kompletteras med djur- och växtskyddsområde. Länsstyrelsens beslut i en sådan fråga kan sedan med stöd av samma lagrums tredje stycke överklagas till miljödomstol.

Utredningen föreslår att samma lagrums tredje stycke skall kompletteras med en bestämmelse att beslut om biotopskyddsområde av annan myndighet än regeringen skall överklagas hos miljödomstol. Bestämmelserna om biotopskyddsområde i 7 kap. 11 § miljöbalken motsvarar enligt motiven den reglering om biotopskydd som tidigare fanns i 21 § naturvårdslagen (prop. 1997/98:45, del 2, s. 80). Enligt bestämmelserna i naturvårdslagen överklagades statliga myndigheters beslut om biotopskydd till allmän förvaltningsdomstol. Av 18 kap. 1 § miljöbalken framgår att biotopskyddsområde inte är ett sådant områdesskydd som skall överklagas hos regeringen. *Naturvårdsverket* synes – i motsats till kommittén – mena att detta är ett förbiseende och att beslut om biotopskyddsområden skall överklagas hos regeringen. Regeringen delar inte denna uppfattning. Denna ordning motsvarar de upphävda bestämmelserna om biotopskydd i naturvårdslagen med den skillnaden att allmän förvaltningsdomstol ersatt av miljödomstolen som överinstans. Någon anledning att anse ärendena vara av sådan art att överprövningen av sådana beslut bör flyttas till regeringen har hittills inte framkommit.

9.4 Omprövning av tillstånd till miljöfarliga verksamheter

Regeringens förslag: Miljöbalken kompletteras med uttryckliga bestämmelser om att tillsynsmyndigheten fortlöpande skall kontrollera om beslutade tillståndsvillkor är tillräckliga och att myndigheten skall ingripa om den med hänsyn till gällande bestämmelser finner att villkoren måste omprövas eller ändras. En sådan ordning innebär en närmare anpassning till rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar.

Skälen för regeringens förslag: I 24 kap. miljöbalken finns bestämmelser om förutsättningar för att ompröva ett meddelat tillstånd till miljöfarlig verksamhet och att ändra de villkor som tillståndet är förenat med. Frågan om att ta initiativ till och göra en förnyad bedömning av meddelade tillstånd regleras genom tillsynsmyndigheterna och deras ansvar och i förlängningen av detta de materiella föreskrifterna om omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken. Tillsynens syfte enligt 26 kap. 1 § miljöbalken är att säkerställa att miljöbalken och föreskrifter under balken efterlevs. För detta syfte skall tillsynsmyndigheterna i nödvändig utsträckning genom olika åtgärder kontrollera efterlevnaden av miljöbalken. Som en del av den egenkontroll som åligger verksamhetsutövarna av miljöfarlig verksamhet gäller att, om verksamheten omfattas av tillståndsplikt, verksamhetsutövarna årligen skall lämna en miljörapport till tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 20 § miljöbalken. I rapporten skall redovisas de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i ett tillstånd och resultatet av dessa åtgärder.

Bestämmelserna ger alltså förutsättningar för tillsynsmyndigheterna att tillägna sig en god bild av verksamheten och dess påverkan på miljön. En framställning om omprövning görs av en tillsynsmyndighet till miljödomstolen. I de fall verksamheten tillståndsprövas av länsstyrelsen, kan också myndigheten, enligt vad som följer av 24 kap. 7 § miljöbalken, själv ta upp frågan om omprövning utan någon särskild framställning.

Avsikten med regleringen har alltid varit att tillsynsmyndigheterna skall ha sådan kunskaper att de fortlöpande kan bedöma om förutsättningar för villkorsändring föreligger enligt vad som stadgas i 24 kap. 5 § miljöbalken. Lagstiftningen utgår från att miljömyndigheterna på ett traditionellt vis tillämpar bestämmelserna i noggrann överstämmelse med lagens syfte och myndigheternas roll i sammanhanget. Någon uttrycklig föreskrift om skyldighet att ta initiativ till omprövning finns dock inte i balken, utan detta har ansetts vara en allmän skyldighet som faller under portalbestämmelsen i 26 kap. 1 §.

Flera EG-rättsakter innehåller bestämmelser om krav på tillståndsprövning av olika slags miljöfarliga verksamheter. Dessa rättsakter brukar också innehålla specifika krav på att de tillstånd som lämnas till verksamheterna skall omprövas i vissa närmare angivna situationer. En sådan EG-rättsakt är det s.k. IPPC-direktivet, rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar. Enligt artikel 13 i direktivet skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de behöriga myndigheterna regelbundet gör en förnyad bedömning av och, om nödvändigt, uppdaterar villkoren i tillståndet. En förnyad bedömning skall alltid göras under vissa förutsättningar som anges i artikel 13.2. Kortfattat rör dessa förutsättningar situationen att nya gränsvärden för utsläpp påkallas på grund av omständigheterna, att bästa tillgängliga teknik kan minska utsläppen i betydande mån, eller att driftsäkerheten påkallar andra villkor. Även ny EG-lagstiftning anges som en ny situation.

I sin granskning av hur medlemsstaterna genomför EG-lagstiftningen har Europeiska kommissionen beträffande IPPC-direktivets artikel 13 pekat på att det inte uttryckligen framgår av de svenska bestämmelserna att myndigheterna måste göra en förnyad bedömning av ett meddelat till-

stånd och, om nödvändigt, uppdatera de villkor som tillståndet är förenat med.

Av redogörelsen ovan framgår att de svenska bestämmelserna är avsedda att tillämpas på ett sätt som mer än väl rymmer de krav som skall gälla enligt artikel 13 i IPPC-direktivet. Den brist som kommissionen pekat på har sin förklaring uteslutande i valet av lagstiftningsteknik. De uppkomna tvivlen om att myndigheterna inte skulle vara skyldiga att ingripa och ompröva bör dock undanröjas. Genom kompletteringar i 26 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken kan de svenska reglerna utformas i närmare anslutning till IPPC-direktivets artikel 13.

Av 26 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken bör uttryckligen framgå att tillsynsmyndigheten fortlöpande skall kontrollera om tillståndsvillkoren är tillräckliga och att myndigheten skall ingripa om den med hänsyn till gällande bestämmelser finner att villkoren måste omprövas eller ändras. Enligt nuvarande lydelse av 24 kap. 7 § är det endast Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och Länsstyrelsen som får ansöka om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor hos miljödomstolen. Som en följd av den föreslagna utökade skyldigheten för tillsynsmyndigheten att ingripa bör även kommuner ges möjlighet att ansöka om omprövning vid miljödomstol i den utsträckning kommunen övertagit tillsynen enligt 26 kap. 3 § tredje stycket. Om det uppkommer behov av att ytterligare reglera myndigheternas handläggning, kan regeringen genom förordningar göra de ytterligare preciseringar som påkallas för att säkerställa att en omprövning av tillståndsvillkoren sker när så krävs enligt EG-lagstiftningen.

9.5 Säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som är förenade med deponering av avfall

Regeringens förslag: Tillstånd till en verksamhet som inbegriper deponering av avfall skall få meddelas endast om verksamhetsutövaren ställer en ekonomisk säkerhet eller vidtar annan lämplig åtgärd för att säkerställa att de skyldigheter uppfylls som gäller för deponeringsverksamheten enligt miljöbalken eller enligt bestämmelser som har meddelats med stöd av balken.

Naturvårdsverkets förslag överensstämmer med regeringens förslag såvitt avser bestämmelsens innehåll i sak. Naturvårdsverket föreslog dock att bestämmelsen skulle tas in i en förordning som utfärdas av regeringen.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft någon invändning mot en bestämmelse som den föreslagna. *Kemikontoret* och *Skogsindustrierna* har uttryckt att bestämmelsen bör utformas i nära anslutning till direktivets formulering.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 16 kap. 3 § miljöbalken får tillstånd till en miljöfarlig verksamhet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Av motiven till paragrafen (prop. 1997/98:45, del 2, s. 205)

framgår att starka skäl att meddela villkor om säkerhet föreligger om den aktuella verksamheten kan förutses avslutas inom viss tid och det kan föreligga ett efterbehandlingsbehov liksom i de fall det kan ställas krav på en verksamhet att fortlöpande transportera bort avfall.

Av deponeringsdirektivet, rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall, följer att ett tillstånd till en verksamhet som innefattar deponering av avfall förutsätter följande. Sökanden måste ha vidtagit eller komma att vidta lämpliga åtgärder i form av en ekonomisk säkerhet eller någon motsvarighet för att säkerställa iakttagande av de skyldigheter (inbegripet efterbehandlingsåtgärder) som åligger sökanden enligt det tillstånd som utfärdas i enlighet med bestämmelserna i deponeringsdirektivet och att de avslutningsförfaranden som krävs enligt direktivet tillämpas. Denna säkerhet eller dess motsvarighet skall bibehållas så länge som det behövs för underhålls- och efterbehandlingsverksamheten på platsen. Detta följer av artikel 8 i direktivet.

Bestämmelserna i 16 kap. 3 § miljöbalken är inte tillräckliga för att uppfylla deponeringsdirektivets krav. För att ställandet av säkerhet skall utgöra en obligatorisk förutsättning för tillstånd, behöver bestämmelserna kompletteras. Eftersom det obligatoriska kravet på säkerhet endast avser de verksamheter som innefattar deponering av avfall, bör kompletteringen göras där specialbestämmelser om avfallshantering finns. En ny paragraf, 34 §, föreslås därför i 15 kap. miljöbalken. En liknande specialbestämmelse rörande täktillstånd finns i 12 kap. 3 §.

Paragrafen bör få en lydelse som motsvarar det nu aktuella kravet i deponeringsdirektivets artikel 8. De hänvisningar som där görs till direktivets bestämmelser får sin motsvarighet genom att i den nya paragrafen hänvisa till de skyldigheter som enligt det svenska regelverket gäller i fråga om deponering av avfall.

10 Övrigt

10.1 Bestämmelser om hantering av hushållsavfall

Regeringens förslag: Den nuvarande bestämmelsen om förbud för enskilda hushåll att själva bortskaffa avfall som omfattas av kommunalt renhållningsmonopol ändras genom att orden ”grävas ned” i 15 kap. 18 § första stycket miljöbalken tas bort. Detta för att förtydliga att undantaget i andra stycket nämnda lagrum främst tar sikte på kompostering.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* avstyrker förslaget. Enligt tingsrätten innebär förslaget att man tvärtom kommer att uppfatta rättsläget så att nedgrävning inte alls omfattas av det generella förbudet i första stycket och att man därför har rätt att gräva ned avfall även om förutsättningarna enligt andra stycket inte är uppfyllda. Dessutom härrör förslaget från en bilaga till Miljöbalkskommitténs slutbetänkande av vilket framgår att ingen närmare utvärdering gjorts av förslaget samt att det inte

framgår i vilken utsträckning lagtexten missuppfattats. *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, som tillstyrker förslaget, har dock inte upplevt att lagtexten missuppfattas på det sätt som kommittén pekar på. *Stockholms stad* stödjer förslaget. Även *Växjö kommun* och *Umeå kommun* tillstyrker förslaget men menar att anmälningsplikten för kompostering bör slopas. *Svenska kommunförbundet* menar att lagtexten bör formuleras så att det klart framgår vad som är tillåtet trots kommunens renhållningsmonopol och enligt förbundets uppfattning är det endast kompostering som kan vara ett godtagbart alternativ.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 15 kap. 18 § första stycket miljöbalken får avfall som skall transporteras genom kommunens eller en producents försorg inte komposteras eller grävas ner eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättsinnehavaren. I andra stycket sägs dock att detta inte gäller om avfallet kan tas om hand på fastigheten utan risk för människors hälsa eller miljön. Undantaget tar enligt förarbetena främst sikte på omhändertagande genom kompostering (prop. 1997/98:45, del 2, s. 194).

Uttrycket ”grävas ned” i 15 kap. 18 § första stycket uppfattas i vissa fall som att bestämmelsen i andra stycket innebär att det är fritt fram för fastighetsägaren att gräva ner hushållsavfall på den egna fastigheten (se Miljöbalksutbildningen – dokumentation, utvärdering och förslag, SOU 1999:142, s. 123 f). För att tydliggöra att gräva ned normalt inte är ett godtagbart sätt att bortskaffa avfall bör uttrycket utmönstras ur lagrummet. Eftersom uttrycket bortskaffa inrymmer nedgrävning innebär ändringen inte någon saklig skillnad mot nu gällande lydelse.

I 16 § renhållningsförordningen finns en bestämmelse om anmälningsplikt till kommunen för den som på fastigheten vill kompostera eller gräva ned eller på annat sätt återvinna eller bortskaffa annat avfall än trädgårdsavfall. Såsom vissa remissinstanser påpekat kan det möjligen finnas skäl att slopa anmälningsplikten för kompostering av hushållsavfall, däremot är det nödvändigt med den nuvarande anmälningsplikten när det gäller andra former av omhändertagande på den egna fastigheten.

10.2 Skyldighet att synliggöra avfallsdeponeringens verkliga kostnad

Regeringens förslag: I miljöbalken införs en bestämmelse om skyldighet för den som deponerar avfall att synliggöra deponeringens verkliga kostnad. Det pris som tas ut för deponering av avfall skall omfatta alla kostnader för deponeringen. I kostnadsberäkningen skall ingå alla kostnader för att inrätta och driva deponin samt, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för uppfyllandet av de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

Naturvårdsverkets förslag: Naturvårdsverkets förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Verket föreslog dock att en motsvarande bestämmelse skulle föreskrivas i en av regeringen utfärdad förordning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft någon invändning mot förslaget. Några remissinstanser har dock pekat på behov av klarlägganden av vad som skall läggas till grund för kostnadsberäkningen.

Skälen för regeringens förslag: Rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (deponeringsdirektivet) har i allt väsentligt genomförts i det svenska regelverket. Enligt artikel 10 i direktivet gäller följande. ”Medlemsstaterna skall vidta åtgärder för att se till att alla kostnader för att inrätta och driva en deponeringsanläggning, så långt möjligt inbegripet kostnaden för den ekonomiska säkerheten eller dess motsvarighet som avses i artikel 8.a iv och de beräknade kostnaderna för avslutning och efterbehandling av platsen under minst trettio år, skall omfattas av det pris som huvudmannen skall ta ut för deponering av alla slag av avfall på den platsen. Medlemsstaterna skall i enlighet med kraven i rådets direktiv 90/313/EEG av den 7 juni 1990 om rätt att ta del av miljöinformation säkerställa insyn i fråga om insamling och användning av all nödvändig information rörande kostnaderna.”

Deponeringsdirektivets artikel 10 är ett uttryck för principen att förorenaren skall betala. I enlighet med principen bör den som ger upphov till avfallsdeponering bära de kostnader som uppkommer för att på ett miljöriktigt sätt ta hand om det deponerade avfallet.

Direktivets krav måste återspeglas i det svenska regelverket. Eftersom kravet rör förhållandet mellan dem som utövar deponeringsverksamhet och dem som lämnar ifrån sig avfall för deponering, bör kravet formuleras i lag. Därför föreslås en ny paragraf, 15 kap. 35 § miljöbalken med ett innehåll som motsvarar direktivets krav.

10.3 Uppdatering av vissa straffbestämmelser

Regeringens förslag: Straffbestämmelserna i 29 kap. 8 § miljöbalken uppdateras i fråga om brott mot gällande EG-förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Samtidigt uppdateras hänvisningarna till EG-förordningarna om import och export av farliga kemikalier, om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen, om övervakning och kontroll av avfallstransporter samt om handel med vilda djur och växter.

Utredningens förslag, som avser EG-förordningen om ozonnedbrytande ämnen, överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att erinra mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet är från och med den 1 oktober 2000 upphävd. Förordningen har från och med nämnda datum ersatts av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/00 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet. En ändring av hänvisningen i 29 kap. 8 § första stycket 26 bör därför göras.

Samtidigt bör en uppdatering göras beträffande de hänvisningar som i samma lagrum (punkterna 25, 27 och 28) görs till rådets förordning

(EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier, rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen, rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen samt rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. Uppdateringarna avser upplysningarna om senaste ändring av de nämnda EG-förordningarna.

10.4 Förverkande av utbrutet material vid olaglig täkt

Regeringens förslag: Förverkandebestämmelserna i 29 kap. 12 § miljöbalken utsträcks till att även omfatta utbrutet material eller värdet därav vid olovlig täktverksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har invänt mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Av 12 kap. 1 § miljöbalken framgår att det krävs tillstånd av länsstyrelsen för täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter. Den som med uppsåt eller oaktamhet bedriver en verksamhet utan att ha tillstånd kan enligt 29 kap. 4 § miljöbalken dömas för otillåten miljöverksamhet.

Enligt 29 kap. 12 § i lagrådsremissens förslag till miljöbalk kunde all egendom som varit föremål för brott enligt bl.a. 29 kap. 4 § miljöbalken förklaras förverkad, om det inte var uppenbart oskäligt. Detsamma skulle gälla värdet av egendomen och utbytet av sådant brott (se prop. 1997/98:45, del 3, s. 231). Lagrådet ansåg bestämmelsen vara en alltför långtgående utvidgning i förhållande till gällande rätt och föreslog i stället att förverkanderegeln i miljöbalken skulle begränsas till att omfatta de förverkandemöjligheter som fanns i gällande rätt. Vid utformningen av Lagrådets förslag till lydelse av förverkandebestämmelsen uppmärksammades dock inte den förverkanderegeln som fanns i 37 § sista stycket naturvårdslagen (se Lagrådets uppräkningslista av lagar med förverkandebestämmelser i prop. 1997/98:45, del 2, s. 511). Det lagförslag som regeringen senare lade fram och som antogs av riksdagen överensstämde med Lagrådets förslag.

För att genomföra lagstiftarens intention att miljöbalkens förverkanderegler skulle motsvara de regler som fanns före balkens ikraftträdande, bör lagrummet ändras enligt regeringens förslag. När det gäller förverkande av värdet av utbrutet material torde det enligt gällande rätt endast vara fråga om en marginell utvidgning av området, eftersom förverkande enligt 36 kap. 4 § brottsbalken kan ske om ett brott begånget i utövning av näringsverksamhet gett upphov till ekonomiska fördelar för näringsidkaren.

Regeringens förslag: I 5, 11 och 31 kap. miljöbalken rättas tre felaktiga hänvisningar till andra lagrum i balken.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 5 kap. miljöbalken behandlas frågor som gäller miljö kvalitetsnormer. I 5 kap. 4 § andra stycket lämnas i sista meningen en upplysning om att det finns bestämmelser beträffande möjligheten att ompröva tillstånd eller villkor om en miljö kvalitetsnorm överträds. Med nuvarande skrivning anges att bestämmelserna finns i 24 kap. 5 § 2. Hänvisningen skall rätteligen skrivas 24 kap. 5 § första stycket 2.

I 11 kap. 9 § miljöbalken finns bestämmelser som gäller tillståndsplikt för vattenverksamheter. I sista stycket hänvisas till 23 § i samma kapitel när det gäller skyldigheten att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk. Denna skyldighet anges dock inte i 23 § utan i 22 §.

I 31 kap. 31 § behandlas gemensamma frågor om ersättning enligt det kapitlet. I sista stycket anges att i fråga om ersättning enligt [31 kap.] 4 § till följd av skada eller olägenhet för renskötseln gäller 30 § andra stycket rennäringslagen (1971:437). Lagrummet skall rätteligen hänvisa till 28 § andra stycket som reglerar skador som ej drabbar en bestämd person.

10.6 Frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning

Regeringens förslag: Lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision får en ny rubrik, lag om frivillig miljöledning och miljörevision. Dessutom görs i lagen vissa redaktionella förändringar med anledning av den nya EG-förordningen om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS).

Skälen för regeringens förslag: Inom Europeiska unionen gäller sedan juli 1993 en gemensam ordning för frivillig miljöstyrning och miljörevision. Detta har reglerats i rådets förordning (EEG) nr 1836/93 av den 29 juni 1993 om frivilligt deltagande för industriföretag i gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning. Förordningen har byggt på frivilligt deltagande från industrin och har haft till syfte att förbättra och utvärdera industrins miljöarbete och att tillhandahålla offentlig information om detta arbete. Förordningen har i Sverige kompletterats genom lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision samt förordningen (1995:294) om frivillig miljöstyrning och miljörevision. Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll beslutar i frågor om ackreditering av miljökontrollanter och utövar tillsyn över dem. Aktie-

bolaget Svenska Miljöstyrningsrådet ansvarar för registrering av anläggningar och offentliggörande av förteckning över registrerade anläggningar.

Den nämnda EG-förordningen har upphört att gälla från och med den 27 mars 2001 då den ersattes av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS). Tanken är att EMAS nu skall göras tillgänglig för *alla* organisationer som påverkar miljön så att de får möjlighet att utvärdera och hantera denna påverkan, förbättra sin allmänna miljöprestanda samt för att ge allmänheten och andra intressenter relevant information om detta (artikel 1). Målet skall uppnås genom att organisationerna utarbetar och genomför ett miljöledningssystem; att dessa systems prestanda regelbundet utvärderas på ett systematiskt och objektivet sätt; att informera om miljöprestanda och föra en öppen dialog med allmänheten och andra intressenter; att de anställda aktivt engageras i organisationen och att lämplig utbildning och vidareutbildning erbjuds som möjliggör en aktiv medverkan i utarbetandet och genomförandet av miljöledningssystemen. Om de så önskar skall företrädare för arbetstagarna också medverka. Medlemsstaterna skall liksom tidigare utse organ för registrering av organisationerna (artikel 5) samt upprätta ett system för att ackreditera oberoende miljökontrollanter och för att utöva tillsyn av deras verksamhet. De nationella ackrediteringssystem och behöriga organ som inrättats i enlighet med förordning (EEG) 1836/93 skall förbli gällande (artikel 17).

Den nya EG-förordningen gäller i Sverige som svensk lag. Förordningen riktar sig till EU:s medlemsstater. För att Sveriges skyldigheter enligt förordningen skall kunna fullgöras, behövs vissa ändringar och kompletteringar i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision samt i förordningen (1995:294) om frivillig miljöstyrning och miljörevision. Lagens rubrik behöver ändras eftersom uttrycket *miljöstyrning* numera är ersatt med *miljöledning*. Vidare behöver hänvisningar till vissa artiklar i EG-förordningen uppdateras. Eftersom EMAS nu görs tillgänglig för alla organisationer som påverkar miljön bör 4 § i lagen upphävas.

11 Konsekvenser

De ändringar som nu föreslås bygger i huvudsak på Miljöbalkskommitténs första delbetänkande Uppföljning av miljöbalken *Vissa lagtekniska frågor* (SOU 2000:116). Såsom utredningen framhåller i betänkandet är de erfarenheter som hunnit göras av balkens materiella bestämmelser begränsade varför förslagen i huvudsak berör balkens processuella bestämmelser och framför allt miljödomstolarnas och övriga myndigheters handläggning.

I fråga om miljökvalitetsnormer föreslås två ändringar dels att det i åtgärdsprogram skall anges de uppgifter som krävs till följd av Sveriges medlemskap i EU, dels att regeringens bemyndigande om vem som skall kontrollera att miljökvalitetsnormer följs utvidgas till kontroll i allmänhet och inte enbart mätning. Den förstnämnda ändringen innebär att krav i ramdirektivet för luft²⁹ vad gäller uppgifter i åtgärdsprogrammet om bl.a. luftföroreningars ursprung genomförs. De uppgifter som skall anges är sådana att de normalt ändå måste ingå i ett åtgärdsprogram; för att erforderliga åtgärder skall kunna vidtas torde det krävas t.ex. att en luftföroreningens ursprung är känd. När det sedan gäller den andra ändringen så innebär den att det blir möjligt att föreskriva vem som är skyldig att kontrollera att en miljökvalitetsnorm uppfylls och inte som i dag vem som är skyldig att utföra de mätningar som behövs för sådan kontroll. Eftersom kontroll kan ske på annat sätt enligt luftdirektivet, t.ex. genom beräkningar, innebär bestämmelsen en möjlighet att lätta kraven för den som är skyldig att utföra kontrollen.

Tillämpningsområdet för miljökonsekvensbeskrivningar m.m.

Enligt förslaget anpassas kravet på miljökonsekvensbeskrivningar till behovet genom att krav på sådan slopas i mål om återkallelse av tillstånd och i mål om omprövning av tillstånd eller villkor. Förslaget har följande konsekvenser. När en myndighet tar initiativ till återkallelse av ett tillstånd krävs inte någon miljökonsekvensbeskrivning. Däremot måste myndigheten, liksom enligt nu gällande bestämmelser, visa att förutsättningarna i 24 kap. 5 § för återkallelse är uppfyllda. Eftersom det är sökanden – myndigheten – som skall svara för kostnaderna för en miljökonsekvensbeskrivning, som för övrigt inte är befogad i sammanhanget, innebär förslaget att myndigheternas arbete underlättas.

Även när en myndighet tar initiativ till omprövning av tillstånd eller villkor i tillstånd innebär förslaget att myndigheternas arbete underlättas eftersom någon kostsam och obefogad miljökonsekvensbeskrivning inte behöver tas fram inför omprövningsmålet. Däremot måste, med hänsyn till tillståndsdomens eller beslutets rättskraft, myndigheten visa att förutsättningarna för omprövning är uppfyllda.

Om det är tillståndshavaren som begär att tillståndet skall återkallas så innebär förslaget en klar lättnad för denne genom slopandet av kravet på miljökonsekvensbeskrivning. En likartad konsekvens uppstår i det sannolikt betydligt vanligare fallet där en tillståndshavaren begär omprövning av villkor i tillståndet. Genom att nuvarande krav på miljökonsekvensbeskrivning slopas blir omprövningsförfarandet ett enklare alternativ till en fullständig tillståndsprövning, vilket också varit syftet med omprövningsbestämmelserna.

Förslaget att tillståndsmyndigheten får förelägga en tillståndshavare att ge in den utredning som behövs för prövning av frågor om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor, avser endast prövning

²⁹ Rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten.

av tillstånd till miljöfarlig verksamhet och innebär en precisering av den bevisbörderegeln som redan följer av 2 kap. 1 § miljöbalken. Förslaget har följande direkta konsekvenser. När en myndighet tar initiativ till återkallelse eller omprövning ankommer det på den myndigheten att åberopa någon av återkallelse eller omprövningsgrunderna som följer av 24 kap. 3 § första stycket resp. 5 § första stycket. Dessa återkallelse- eller omprövningsgrunder är i allt väsentligt preciseringar av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. Enligt bevisbörderegeln i 2 kap. 1 § är verksamhetsutövaren skyldig att visa att de allmänna hänsynsreglerna iakttas. Såvitt gäller de återkallelse- eller omprövningsgrunder som är att betrakta som preciseringar av de allmänna hänsynsreglerna så innebär förslaget ingen utvidgning av tillståndshavarens utredningsskyldighet. Emellertid finns det återkallelse- och omprövningsgrunder som inte omedelbart låter sig inordnas under de allmänna hänsynsreglerna, t.ex. lämnande av oriktiga uppgifter, förtigande av uppgifter av betydelse, underlåtenhet att följa tillstånd eller villkor, verksamheten medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds m.m. I mål som rör någon av dessa återkallelse- eller omprövningsgrunder förefaller det möjligen som att det är fråga om en utvidgning av de skyldigheter som åvilar verksamhetsutövaren. Samtidigt följer av allmänna principer om vitesförelägganden att verksamhetsutövaren måste ha faktisk eller rättslig möjlighet att efterkomma vitesföreläggandet, vilket begränsar möjligheterna att förena ett föreläggande vid vite. I någon mån kan det dock bli fråga om en utvidgning av de förpliktelser som åvilar verksamhetsutövaren jämfört med nuvarande regler men effekterna måste antas vara begränsade.

Sammanfattningsvis innebär förslaget om slopande av krav på miljökonsekvensbeskrivningar i mål om återkallelse eller omprövning minskade kostnader för såväl myndigheter som verksamhetsutövare. Förslaget om utredningsskyldighet för verksamhetsutövaren vid återkallelse eller omprövning av tillstånd eller villkor som till synes flyttar kostnadsansvaret från myndigheterna till verksamhetsutövaren torde i praktiken inte innebära någon större skillnad eftersom utredningsmaterialet med nödvändighet måste tas fram av verksamhetsutövaren som har de kunskaper som krävs.

Skydd av områden

Förslaget att ersätta ordet strandområde med strandskyddsområde innebär inte någon materiell förändring av rättsläget. I den mån man kan tala om konsekvenser av förslaget så är dessa att den gällande rättsregeln tydliggörs för enskilda som har intresse av undantag från strandskyddet.

Bestämmelsen som möjliggör för länsstyrelse att i föreskrifter om vattenskyddsområde överlåta till den kommunala nämnden för miljö- och hälsoskydd att pröva frågor om dispens från föreskrifterna respektive att pröva ansökningar om tillstånd till eller anmälningar om en verksamhet har begränsad betydelse eftersom vattenskyddsområden – efter miljöbalkens ikraftträdande – oftast kommer att beslutas av kommunen. Den största betydelsen får bestämmelsen för sådana vattenskyddsområden som beslutats av länsstyrelsen med stöd av vattenlagen och där föreskrifterna behöver revideras i något avseende.

Med nuvarande bestämmelser skulle ett klart lagstöd för meddela nya föreskrifter saknas i nu berört hänseende.

Förtydligandet av kommunens ersättningsskyldighet vid föreläggande eller förbud enligt balkens samrådsparagraf i 12 kap. 6 § innebär en överflyttning av kostnadsansvaret i dessa fall från staten till kommunen. Ett föreläggande eller förbud enligt balkens samrådsparagraf förutsätter dock att länsstyrelsen överlåtit tillsynen i frågor som avses i 12 kap. 6 § till kommunen efter framställning från kommunen. I likhet med övriga fall där kommunens beslut kan innebära ersättningsansvar för kommunen för försvårad markanvändning (naturreservat och vattenskyddsområde) bör motsvarande gälla för en kommuns beslut enligt balkens samrådsparagraf.

Enligt nu gällande ersättningsbestämmelser är det sökanden som skall betala ersättning för försvårad markanvändning när länsstyrelsen fastställt vattenskyddsområdet i sökandens intresse, t.ex. vattenverksverksamhet. En nyhet i miljöbalken är att även en kommun kan besluta om vattenskyddsområde efter ansökan från den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställs. Enligt förslaget kommer ersättningsskyldigheten för den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställs vara likartade vid beslut av länsstyrelse som vid beslut av kommun. Därmed sker en överflyttning av kostnaderna från kommunen till den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställs.

Den gällande lydelsen av 31 kap. 4 § första stycket 3 är utformad i enlighet med utskottets förslag i syfte att ersättningsrätten vid generell inrättade biotopskyddsområden bör avse beslut att inte medge dispens (bet. 1997/98:JoU20, s. 136). Den föreslagna ändringen i 31 kap. 5 § andra stycket avser endast att förtydliga denna bestämmelse, framför allt i förhållande till sådana sakägare som träffas av biotopskyddsområdesbestämmelserna. Förslaget saknar därför konsekvenser för sakägarna.

Processuella frågor

De förslag som lämnas under avsnitt 9.1 som har sitt ursprung i utredningens förslag innebär i huvudsak förenklingar av de processuella bestämmelserna för rättegången i miljödomstolarna. Förslaget om överlämnande av mål mellan domstolarna och förslaget om gemensam handläggning ger möjligheter till effektiviseringar av handläggningen och därmed möjlighet till minskade kostnader för såväl miljödomstolarna som verksamhetsutövarna. Förslaget om flexiblare bestämmelser om rättens sammansättning innebär i vissa fall ökade kostnader, vid stor sammansättning, och i vissa fall minskade kostnader, vid liten sammansättning, i förhållande till nu gällande bestämmelser. Effekterna bedöms emellertid ta ut varandra, varför förslaget får anses kostnadsneutralt för det allmänna.

Förslaget om utskick av ansökningshandlingar till länsstyrelsen bedöms ha marginella kostnadshöjande effekter för verksamhetsutövarna. Dessa uppvägs dock av förslagen om förenklad information i kungörelse om vattenverksamhet, rätten för miljödomstolar att förfoga över allmänna lokaler och slopandet av kravet på säkerhetsrapport, vilka sammantaget leder till kostnadsminskningar.

De förenklingar som föreslås i avsnitt 9.2 beträffande talan om utdömmande av vite innebär i huvudsak kostnadsminskningar för såväl myndigheter som enskilda genom att kravet på huvudförhandling med personlig inställelse slopas. Mål om utdömmande av vite kan därmed i de allra flesta fall komma att avgöras efter skriftlig handläggning vilket sammantaget leder till minskade rättegångskostnader för myndigheter och enskilda vilket till en del uppväger nackdelen för en enskild att inte kunna få sina rättegångskostnaderna ersatt när talan om utdömmande av vite ogillas.

Förslagen i avsnitt 9.1 i fråga om vad en ansökan om tillstånd och vad en tillstånds dom skall innehålla innebär en anpassning till EG-rättens krav. De nuvarande bestämmelserna om vad en ansökan om tillstånd och vad en tillståndsdom skall innehålla innebär redan i dag att alla uppgifter som behövs skall omfattas av ansökan respektive tillståndsdomen. Med de föreslagna ändringarna görs preciseringar i vissa avseenden. Syftet med preciseringarna är att det inte skall råda någon tvekan om att IPPC-direktivet (direktiv 96/61/EG) och deponeringsdirektivet (direktiv 1999/31/EG) genomförs korrekt i den svenska lagstiftningen. Det blir tydligt att kraven inte kan frångås, dvs. att ansökningar och tillståndsdomar behöver innehålla de uppgifter som krävs enligt direktiven. Konsekvenserna är därför endast att ändringarna underlättar för sökande och beslutande myndigheter att förutse vilka krav som ställs.

Ändringarna med anledning av deponeringsdirektivets krav om ställande av säkerhet och om deponeringens verkliga kostnader (avsnitten 9.5 och 10.2)

Redan i dag gäller att tillstånd till en miljöfarlig verksamhet får för sin giltighet göras beroende av att säkerhet ställs för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Vidare gäller att ett tillstånd skall innehålla de villkor som behövs med avseende på efterbehandling och ställande av säkerhet. Av propositionen till miljöbalken framgår att frågan om säkerhet för verksamheten skall prövas i samband med att tillstånd lämnas och, om sådan säkerhet skall ställas, att villkor om säkerhet skall fastställas av tillståndsmyndigheten (prop. 1997/98:45 s. 205). De svenska bestämmelserna ger alltså det utrymme som behövs för att tillståndsmyndigheten skall kunna tillämpa dem på ett sätt som är förenligt med deponeringsdirektivet (direktiv 1999/31/EG). De föreslagna ändringarna syftar till att klargöra att tillståndsmyndigheten inte kan låta bli att ställa villkor i enlighet med direktivets krav. Med ändringarna undanröjs också varje tvivel om att direktivet är korrekt genomfört i den svenska lagstiftningen. Eftersom lagstiftningen skall tillämpas på ett sätt som är förenligt med gällande EG-rättsliga krav, torde den föreslagna nya paragrafen i 15 kap. 34 § miljöbalken i praktiken inte innebära något nytt. Paragrafen har den fördelen att den ökar förutsebarheten i fråga om att krav på säkerhet kommer att ställas.

Den nya bestämmelsen i 15 kap. 36 § miljöbalken innebär en nyhet på så sätt att den uttryckligen anger att samtliga kostnader som deponeringen medför skall, så långt det är möjligt, återspeglas i det pris som verksamhetsutövaren tar ut för att deponera avfallet. Det kan tyckas självklart att alla företag ser till att få ersättning för de kostnader som

uppkommer i verksamheten eller till följd av den. Därför torde bestämmelsen vara okontroversiell. Bestämmelsen har dock den praktiska betydelsen att den som driver deponeringsverksamheten inte kan välja att helt eller delvis subventionera avfallsdeponering, utan måste försöka se till att få täckning för alla kostnader, även kostnader som uppkommer långt fram i tiden och som därför kan vara svåra att beräkna. Bestämmelsen innebär inte något krav som är omöjligt eller orimligt att uppfylla. Det är också nödvändigt att ta in bestämmelsen i den svenska lagstiftningen, så att den inte ger utrymme för t.ex. offentligt drivna deponier att subventionera avfallsdeponering i strid mot gällande EG-krav. För dem som driver deponierna medför bestämmelsen inga kostnader utöver vad som normalt följer av företagsekonomiska principer. Inte heller för dem som lämnar avfall till ett deponeringsföretag torde bestämmelsen innebära några andra kostnader än vad man normalt skulle behöva räkna med även om bestämmelsen inte infördes.

Övrigt

Förslagen om förtydligande av den s.k. stoppregeln i 2 kap. 9 § och den ändrade lydelsen av 9 kap. 6 § liksom ändringen beträffande bestämmelserna om hantering av hushållsavfall saknar konsekvenser. Även de redaktionella ändringarna bl.a. i miljöbalkens straffbestämmelser och i lagen om frivillig miljöstyrning och miljörevision saknar ekonomiska konsekvenser för enskilda och myndigheter.

Konsekvenserna av att det införs en möjlighet att förverka utbrutet material eller värdet därav vid en olaglig täkt är att just att det blir möjligt att förverka utbrutet material eller värdet därav. Enligt gällande bestämmelser i brottsbalken finns möjlighet att förverka de ekonomiska fördelarna av olaglig täktverksamhet om den är begången i näringsverksamhet om inte förverkande är oskäligt.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

2 kap. 9 §

Ett förtydligande föreslås i paragrafens första stycke. Därigenom klarläggs att det är regeringen som prövar frågan om undantag från stoppregeln skall göras vid särskilda skäl. Överlämnande sker normalt av den myndighet som prövar om tillstånd kan ges till en verksamhet eller åtgärd. En bestämmelse om att förvaltningsmyndigheter och kommuner skall lämna över frågor om undantag från stoppregeln till regeringen finns i 19 kap. 2 § miljöbalken. För miljödomstolar finns en motsvarande bestämmelse i 21 kap. 7 §.

Ändringen kommenteras ytterligare i avsnitt 4.

5 kap. 4 §

Den föreslagna ändringen innebär en precisering av hänvisningen.

5 kap. 6 §

En ny femte punkt införs. Enligt den bestämmelsen skall även andra uppgifter än vad som anges i punkterna 1–4 ingå i ett åtgärdsprogram om sådana uppgifter krävs enligt EG-lagstiftning. En uppräknning av dessa uppgifter finns i bilaga IV till rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten³⁰ och kan avse luftföroreningens art och utvärdering av denna, luftföroreningens ursprung, analys av situationen m.m.

5 kap. 9 §

De föreslagna ändringarna i paragrafen görs framförallt i förtydligande syfte. Ändringen i första stycket innebär att regeringen får besluta om vilka som är skyldiga att kontrollera att miljö kvalitetsnormerna uppfylls, inte bara vilka som är skyldiga att utföra mätningar. Kontroll av luftföroreningar kan ske genom bl.a. mätning men även på andra sätt.

Ändringen i andra stycket innebär att bemyndigandet till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ändras så att föreskrifterna kan avse metoder för och redovisning av sådan kontroll i allmänhet. Föreskrifterna behöver alltså inte avse enbart mätning.

6 kap. 1 §

Genom den föreslagna ändringen i första stycket knyts kravet på miljökonsekvensbeskrivning och miljökonsekvensbedömning enbart till ansökningar som gäller anläggande, drift eller ändring av verksamheter enligt 9, 11 och 12 kap eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa kapitel. För ansökningar om återkallelse av tillstånd, omprövningar av villkor eller tillstånd eller om förlängning av genomförandetider krävs det alltså inte någon obligatorisk miljökonsekvensbeskrivning. Ändringarna kommenteras i avsnitt 6.1.

6 kap. 7 §

Sista stycket, som innehåller en erinran om att en ansökan i ett ansökningsmål skall innehålla en säkerhetsrapport enligt 22 kap. 1 första stycket 6, är ändrat som en följd av den föreslagna ändringen i sistnämnda lagrum. Liksom när det gäller kravet på miljökonsekvensbeskrivning, knyts kravet på säkerhetsrapport enbart till ansökningar som gäller anläggande, drift eller ändring av verksamheter. Alla verksamheter som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor kräver inte att en säkerhetsrapport upprättas. För att bestämmelsen skall överensstämja med den angivna lagen föreslås därför en ändring. Ändringen kommenteras i avsnitt 9.1.9.

7 kap. 15 §

Ett förtydligande har gjorts i paragrafens första stycke, genom att ordet strandområde har ersatts av strandskyddsområde. Ändringen kommenteras kortfattat i avsnitt 7.1.

³⁰ EGT L 296, 21.11.1996, s. 55 (Celex 31996L0062)

7 kap. 22 §

Det tredje stycket är nytt och har utformats i enlighet med Lagrådets förslag. Därigenom klargörs att länsstyrelsen i föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter, kan besluta att den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet skall pröva frågor om undantag från beslutet resp. motta anmälningar om verksamheter inom ett vattenskyddsområde. Den föreslagna ändringen kommenteras utförligare i avsnitt 7.2.

9 kap. 6 §

Första stycket fjärde punkten ändras så att regeringen bemyndigas att föreskriva om tillstånds- eller anmälningsplikt även vid mindre ändringar av miljöfarlig verksamhet. Förslaget behandlas i avsnitt 8.

11 kap. 9 §

Den föreslagna ändringen innebär enbart en rättelse av hänvisningen.

15 kap. 18 §

I lagrummet har orden ”grävas ned” utgått eftersom ett sådant förfarande omfattas av begreppet bortskaffning. Därmed tydliggörs också att eget omhändertagande på fastigheten tar sikte på främst kompostering (se prop. 1997/98:45, del 1, s. 429).

15 kap. 34 §

Med paragrafen genomförs kravet i artikel 8 a iv i rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Där anges som villkor för tillstånd att medlemsstaterna ”skall vidta åtgärder för att ... iv) Sökanden skall, på grundval av de metoder som medlemsstaterna skall besluta om innan driften påbörjas, ha vidtagit eller komma att vidta lämpliga åtgärder i form av en ekonomisk säkerhet eller någon motsvarighet för att säkerställa iakttagande av de skyldigheter (inbegripet efterbehandlingsåtgärder) som åligger sökanden enligt det tillstånd som utfärdas i enlighet med bestämmelserna i det här direktivet och att de avslutningsförfaranden som krävs enligt artikel 13 tillämpas. Denna säkerhet eller dess motsvarighet skall bibehållas så länge som detta i enlighet med artikel 13.d är nödvändigt för underhålls- och efterbehandlingsverksamheten på platsen.” De krav som ställs på verksamheten och deponin enligt direktivet återfinns i svenska bestämmelser, främst i förordningen (2001:512) om deponering av avfall och i föreskrifter som utfärdats av Naturvårdsverket.

15 kap. 35 §

Med paragrafen genomförs kravet i artikel 10 i rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Där anges att ”Medlemsstaterna skall vidta åtgärder för att se till att alla kostnader för att inrätta och driva en deponeringsanläggning, så långt möjligt inbegripet kostnaden för den ekonomiska säkerheten eller dess motsvarighet som avses i artikel 8.a iv och de beräknade kostnaderna för avslutning och efterbehandling av platsen under minst trettio år, skall omfattas av det pris som huvudmannen skall ta ut för deponering av alla slag av

avfall på den platsen.” De krav som ställs på verksamheten och deponin enligt direktivet återfinns i svenska bestämmelser, främst i förordningen (2001:512) om deponering av avfall och i föreskrifter som utfärdats av Naturvårdsverket.

19 kap. 1 §

I uppräkningsparagrafens andra stycke av beslut om bildande, ändring eller upphävande av olika former av områdesskydd har lagts till djur- och växtskyddsområden för att tydliggöra att även sådan beslut skall överklagas till länsstyrelse oavsett om det är den kommunala nämnden eller kommunfullmäktige som fattat beslutet. I tredje stycket har lagts till en uttrycklig bestämmelse som innebär att beslut av annan myndighet än regeringen om biotopskyddsområde skall överklagas till miljödomstol. Ändringen har behandlats i avsnitt 9.3.

19 kap. 5 §

I lagrummet anges vilka bestämmelser om miljödomstolarnas handläggning i ansökningsmål som skall tillämpas i ärenden som avgörs av länsstyrelsen resp. den kommunala nämnden. I den föreslagna 22 kap. 2 a § nedan föreslås att en tillståndshavare i mål om återkallelse eller omprövning av tillstånd eller villkor skall vara skyldig att ge in den utredning som behövs vid prövningen. Genom den föreslagna hänvisningen till 22 kap. 2 a § kommer dessa bestämmelser att gälla även för länsstyrelsens eller den kommunala nämndens prövning enligt 24 kap. 3, 5 och 8 §§.

Sista stycket är en följdändring med anledning av de specifika bestämmelser som avses i 22 kap. 25 § sista stycket rörande deponering av avfall.

20 kap. 2 §

För att överensstämja med den terminologi som används i viteslagen har ordet ”framställa” i första stycket 8 ersatts av ordet ”ansökan”.

20 kap. 3 §

Borttagandet av det andra stycket är föranlett av de svårigheter som nuvarande förfarande har medfört i mål om utdömmande av vite. I stället för nuvarande ordning föreslås en ändring i nuvarande tredje stycket som innebär att förvaltningsprocesslagen skall tillämpas vid miljödomstolarnas och Miljööverdomstolens handläggning av materiella viten som förelagts med stöd av 26 kap. 14 § eller annan bestämmelse i balken och som således prövas efter särskild ansökan.

För processuella viten och viten jämlikt 7 § lagen (1985:206) om viten föreslås ingen ändring. Detta innebär att handläggningsformen för processuella viten även fortsättningsvis kommer att vara beroende av vilken processform som är tillämplig i målet.

20 kap. 3 a §

Lagrummet, som gäller både Miljööverdomstolen och miljödomstolarna samt i förekommande fall Högsta domstolen, har utformats i enlighet med Lagrådets förslag. Bestämmelsen ger domstolarna rätt att utan

särskild ersättning förfoga över lokaler hos statliga myndigheter och kommuner. Den gäller både huvudförhandlingar och andra sammanträden. Enligt det föreslagna lagrummet skall upplåtaren ersättas om sammanträdet medför särskilda kostnader, t.ex. i fråga om städning av lokalen eller annan kostnad som uppstått särskilt på grund av upplåtelsen.

20 kap.5 §

I andra stycket i paragrafens nuvarande lydelse behandlas domstolens sammansättning i mål som överklagats från en förvaltningsmyndighet. Eftersom det föreslås att nuvarande 20 kap. 3 § andra stycket skall upphävas görs en följdändring i hänvisningen till detta lagrums nuvarande tredje stycke. Därutöver föreslås en bestämmelse som undantagsvis gör det möjligt för miljödomstolarna att i mål som inte avser avgörande i sak av tillståndsfråga ha en sammansättning i enlighet med huvudregeln i 4 §, dvs. stor sammansättning. Undantaget skall vara tillämpligt om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad. Bestämmelsen kan bl.a. bli aktuell vid vitesmål av svårare beskaffenhet samt vid överklagande av komplicerade tillsyns- eller dispensbeslut, exempelvis när tillåtligheten av en inte tillståndsprövad verksamhet skall bedömas i ett tillsynsärende.

Det finns överklagade mål som avser avgörande i sak av tillståndsfrågor men där målet är av enkel beskaffenhet och således inte kan anses kräva stor sammansättning. För sådana fall blir det möjligt för domstolen att avgöra ett målet med ordföranden och ett miljöråd. Med enkel beskaffenhet kan bl.a. avses överklagade villkorsfrågor av enklare slag där det inte är fråga om omfattande bevisning och inte heller rör stora ekonomiska värden. För mål med omfattande bevisning och mål med frågor som kräver industriell eller kommunal sakkunskap eller erfarenhet från verksamhetsområdet för Naturvårdverket är det inte tillräckligt med liten sammansättning. På motsvarande sätt som sägs i förarbetena till 1 kap. 3 a § rättegångsbalken (se prop. 1988/89:95 s 74 f) är det naturligt att ordförandens och miljörådets egna kunskaper och erfarenheter av i målet aktuella ämnesområden i viss mån får inverka på bedömningen. Bestämmelsen är tillämplig oavsett parternas samtycke.

20 kap. 8 §

Genom den föreslagna ändringen klarläggs vilken domstol som är behörig att pröva en ansökan om vite. Ändringen medför ingen skillnad mot den praxis som utbildats. Förslaget kan i fall där domstolarnas domkretsar inte överensstämmer med förvaltningsmyndigheternas beslutsområden innebära att olika domstolar prövar till själva verksamheten knutna frågor och frågan om utdömande av vite.

20 kap. 8 a §

Första stycket i det föreslagna nya lagrummet medför en rätt för en miljödomstol att överlämna ett mål som har nära samband med ett annat mål till en annan miljödomstol. Nära samband bör i stort sett regelmässigt anses föreligga om ett tillsyns- eller villkorsbeslut för en verksamhet överklagas till en annan miljödomstol än den som handlägger själva ansökningen om tillstånd för samma verksamhet. Ytterligare

exempel på när nära samband kan föreligga är när olika tillsynsbeslut rörande samma verksamhet fattas av både central- och lokal tillsynsmyndighet, vilket medför att olika miljödomstolar kan komma att handlägga målen.

Bestämmelsen i första stycket första meningen är som ovan sagts i första hand tänkt att tillämpas på mål som avser samma tillståndsgivna verksamhet. Det centrala vid bedömningen är om de olika målen har nära samband och det bedöms att det är rationellt att de handläggs vid en och samma domstol. Regeln bör emellertid inte ges en alltför vid tillämpning. Den bör exempelvis inte kunna tillämpas enbart av det skälet att målen avser prövning av samma process- eller reningsteknik. Om däremot olika verksamheter ligger så nära varandra att de delar samma reningsanläggning kan ett överlämnande vara motiverat. Ett annat tänkbart fall där målen kan anses ha nära samband är för att möjliggöra den gemensamma prövning som skall ske enligt 16 kap. 11 § där två eller flera verksamheter berör samma naturresurs eller av annan anledning inte kan utövas vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna.

Bestämmelsen i första stycket andra meningen gäller det fallet då en domstol tidigare har prövat ett ansökningsmål och ett nytt mål, exempelvis rörande tillsyn eller delegerade villkor för tillståndet, avseende samma verksamhet skall prövas. I detta fall kommer inte två eller flera mål att handläggas samtidigt vid samma domstol. Till skillnad från vad som gäller som huvudregel bör denna bestämmelse tillämpas mer restriktivt. Det räcker i detta fall inte att målen har ett nära samband utan målen måste också avse samma verksamhet. Ur effektivitetssynpunkt krävs i sådana fall att det inte skall ha gått alltför lång tid sedan den gjorda prövningen.

I andra stycket har öppnats en möjlighet att överlämna mål om det annars finns särskilda skäl och överlämnandet kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part. Särskilda skäl kan föreligga om överflyttningen medför ekonomiska eller andra fördelar för domstolen eller parterna. Ett fall kan vara att det krävs sammanträde i målet. En överflyttning i ett sådant fall kan medföra att domstolen eller någon part inte behöver företa en längre resa. Även andra fall då regeln skall tillämpas kan dock tänkas. Regeln är avsedd för enskilda fall. Den skall inte systematiskt användas i ett antal typsituationer. Inte heller bör regeln tillämpas för att åstadkomma en utjämning av arbetsbördan mellan olika domstolar.

För att regeln skall vara effektiv krävs att miljödomstolarna så snart en fråga om överlämnade uppkommer tar ställning till om överlämnade skall ske. I vissa fall kan förutsättningar för överlämnande uppkomma redan när målet kommer in till domstolen. I andra fall kan förutsättningar uppkomma senare. Att ett överlämnande inte skall medföra avsevärda olägenheter för någon part är naturligt och framgår av lagtexten.

Närmare föreskrifter om överlämnande av mål mellan miljödomstolarna meddelas enligt tredje stycket av regeringen. En sådan reglering överensstämmer med 8 a och 14 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

20 kap. 9 §

Det nuvarande andra stycket föreslås upphävt. Frågan om gemensam handläggning regleras i stället i den föreslagna nya 20 kap. 8 a §.

21 kap. 2 §

Hänvisningen till nuvarande 20 kap. 3 § tredje stycket har ändrats som en följd av förslaget att slopa nuvarande andra stycke.

21 kap. 3 §

Den föreslagna ändringen ökar domstolarnas möjligheter till gemensam handläggning genom att möjligheten till sammanläggning kommer att gälla för ärenden som handläggs vid i princip alla förvaltningsmyndigheter. Effektiviteten kommer därmed att öka. Det föreslagna ordvalet, "förvaltningsmyndighet", överensstämmer med vad som sägs i rubriken till 19 kap. Ändringen skall endast tillämpas på sådana mål där domstolsprövning ingår i prövningsordningen. I det nya tredje stycket klargörs därför att enbart sådana ärenden där förvaltningsmyndighetens avgöranden – antingen direkt eller efter överklagande till och prövning av en annan förvaltningsmyndighet – inte skall överklagas till regeringen kan komma i fråga för samlad handläggning. Värt att uppmärksamma är att olika delar av avgörandet eventuellt kan ha olika verkan även om handläggningen sker enligt samma processuella regler. Vid avgöranden av mål som enbart delvis avser tillstånd skall domstolen enligt 20 kap. 5 § tredje stycket ha den sammansättning som krävs vid tillståndsavgöranden. Någon särskild reglering behövs därför alltså inte i denna fråga.

22 kap. 1 §

Av rådets direktiv (96/61/EG) av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar stadgas i artikel 6 att medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en tillståndsansökan som lämnas till den behöriga myndigheten innehåller i artikeln närmare angivna uppgifter. EG-kommissionen menar att det svenska genomförandet brister därför att det i svensk författning saknas bestämmelser om att en ansökan om tillstånd skall innehålla uppgifter som rör beskrivning av råvaror och andra insatsvaror samt den energi som används eller genereras i anläggningen. Vidare saknas det enligt kommissionen svenska bestämmelser om anläggningens utsläppskällor, förhållande på platsen, art och mängd av förutsebara utsläpp, åtgärder för att förebygga uppkomsten av avfall som anläggningen ger upphov till om det behövs samt slutligen planerade åtgärder för att övervaka utsläpp.

Vad en ansökan om tillstånd skall innehålla har i enlighet med svensk tradition inom miljörätten angetts tämligen kortfattat. I stället har en något mer utförlig redovisningen skett i förarbetena. I regeringens proposition om miljöbalk (1997/98:45, del 2, s. 236) anges sålunda i författningskommentaren när det gäller punkt 3 i förevarande paragraf, att hänvisningen till de allmänna hänsynsreglerna innebär att sökanden skall lämna uppgifter om energi, råvaror och andra ämnen som skall användas liksom om bl.a. insatser av kemikalier, återvinning och återanvändning samt avfallshantering.

Med anledning av kommissionens påpekande införs i paragrafens första stycke uttryckliga föreskrifter om att en ansökan skall innehålla uppgifter om förhållandena på platsen, råvaror och andra insatsvaror

samt energianvändning (1), utsläppskällor, art och mängd av förutsebara utsläpp samt förslag till åtgärder för att förebygga förekomsten av avfall (2), samt övervakning av utsläppen (5) och en icke-teknisk sammanfattning av uppgifterna i punkterna 1–6 (7), dvs. en sammanfattning som går utöver vad som enligt 6 kap. 7 § miljöbalken krävs i samband med en miljökonsekvensbeskrivning. Den energi som genereras i anläggningen ryms inom begreppet ”produktionsmängd eller annan liknande uppgift” (1). Ändringen kommenteras vidare i avsnitt 9.1.5.

Efter förslag från miljöbalkskommittén införs ändringarna i punkt 3 och 6. Ändringen i punkt 3 innebär att det är bestämmelserna i 6 kap. som får styra i vilka fall det krävs en miljökonsekvensbeskrivning. Ändringen i 6 knyter kravet på säkerhetsrapport till ansökningar om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter och begränsar kravet till att gälla enbart de anläggningar som är skyldiga att upprätta en säkerhetsrapport enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikaliolyckor. Dessa ändringar kommenteras vidare i avsnitt 6.1 resp. avsnitt 9.1.9.

22 kap. 2 a §

Den föreslagna nya bestämmelsen motsvarar vad som tidigare var föreskrivet i 13 a § och 14 §, sista stycket miljöskyddslagen (1969:387). Bestämmelsen som enbart är tillämplig i fråga om miljöfarlig verksamhet kommenteras i avsnitt 6.2.

22 kap. 3 §

Tillägget i andra punkten innebär att den information som skall lämnas om innehållet i 7 § kan lämnas på annat sätt än genom kungörelse. Förslaget innebär en återgång till vad som gällde enligt 13 kap. 26 § vattenlagen (1983:291). Förslaget kommenteras ytterligare i avsnitt 9.1.7.

22 kap. 4 §

Förslaget innebär att ansökningshandlingarna i ansökningsmål hos miljödomstolar alltid skall sändas till länsstyrelsen och till den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, förutom till de andra myndigheter som redan utpekats.

22 kap. 10 §

Ändringen innebär att miljödomstolen i det enskilda fallet får bestämma vilket antal exemplar av skriftliga yttrande över ansökan som skall ges in till domstolen i stället för nuvarande bestämmelse som säger att skriftliga synpunkter skall ges in i tre exemplar.

22 kap. 25 §

Av rådets direktiv (96/61/EG) av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar framgår av artikel 9.3-6 att tillståndet skall omfatta utsläppsgränsvärden för förorenande ämnen, bästa tillgängliga teknik och utsläppskontroll. I förevarande paragraf regleras vad en dom som innebär att tillstånd lämnas skall innehålla. I proposition om miljöbalk (prop. 1997/98:45, del 2, s. 246)

anges att uppräknningen inte är uttömmande och inte heller avser att utgöra minimikrav, utan snarare skall ses som en form av minneslista. Vad en dom skall innehålla i varje enskilt mål måste anpassas till ansökan och de frågor som denna aktualiserar i målet. EG-kommissionen hävdar i en formell anmälan att de svenska bestämmelserna saknar direkta hänvisningar till de nyss angivna kraven som avses reglera verksamheten. Paragrafen kompletteras därför genom att i punkt 6 införs krav på att domen skall innehålla villkor om utsläpp, begränsningsvärden, och bästa möjliga teknik. Begreppet begränsningsvärden omfattar såväl gränsvärden som riktvärden. Bästa möjliga teknik i stället för bästa tillgängliga teknik, som är det uttryck som direktivet använder, knyter an till 2 kap. 3 § och innefattar också krav på utvecklande av tekniker i de fall detta är möjligt, t.ex. för att hindra lakvatten från ett gruvmagasin att förorena omgivningen, där tekniken i ett sådant fall måste anpassas till de individuella förhållandena på platsen.

Enligt sista stycket skall också de specialbestämmelser som gäller i fråga om deponering av avfall iakttas när tillstånd lämnas till en sådan verksamhet. I övrigt hänvisas till avsnitt 9.1.10.

22 kap. 25 a §

Bestämmelsen har i enlighet med Lagrådets uppfattning placerats efter bestämmelsen om tillståndsdoms innehåll. Med paragrafen genomförs kravet i artikel 9 i rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Där anges att "...tillståndet för deponeringsverksamheten" skall "åtminstone innehålla följande: a) Uppgift om vilken deponiklass tillståndet avser. b) En förteckning över typer av avfall och den totala mängd avfall som får deponeras. c) Uppgift om de krav som ställs på förberedande arbeten, driften av deponin och förfarandena för övervakning och kontroll, inbegripet beredningsplaner (punkt 4 b i bilaga III), samt provisoriska krav för avslutning och efterbehandling. d) Sökandens skyldighet att minst en gång per år till den behöriga myndigheten överlämna en rapport om de typer och mängder av avfall som har deponerats, och om resultaten av övervakningsprogrammet enligt artiklarna 12 och 13 samt bilaga III." Enligt direktivet (art. 4) skall en deponi hänföras till någon av deponiklasserna farligt avfall, icke-farligt avfall eller inert avfall. Mot bakgrund av Lagrådets synpunkt i denna del har dessa uppgifter arbetats in i första stycket.

23 kap. 1 §

Det föreslagna tillägget är nödvändigt för att kravet på prövningstillstånd beträffande avgöranden i sak av materiella viten skall finnas kvar när handläggningsordningen av viten ändras. Samma regler som gäller enligt nuvarande bestämmelser om överklagande av vite kvarstår således.

För alla avgöranden som inte avser avgörande i sak men som har samband med vitesansökningen gäller samma bestämmelser som tidigare. Som Miljööverdomstolen konstaterat är bestämmelserna om prövningstillstånd inte tillämpliga i sådana fall där miljödomstolen, efter att ha skiljt saken från sig, har avvisat ett för sent inkommet

överklagande eller fattat beslut i någon annan processuell fråga Prop. 2001/02:65
(Miljööverdomstolens avgörande 2000-04-11, mål nr M 1156-00).

24 kap 7 §

Genom andra stycket, som är nytt, ges kommunen möjlighet att begära omprövning, i den utsträckning kommunen på egen begäran övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. Av 10 § förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken framgår att länsstyrelsen får överlåta åt en kommunal nämnd att utöva operativ tillsyn över i bilagan till förordningen närmare angivna verksamheter och objekt däribland miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Har tillståndet meddelats av miljödomstolen görs ansökan dit och i de fall länsstyrelsen meddelat tillstånd ställs ansökan i stället till länsstyrelsens miljöprövningsdelegation.

26 kap. 1 §

Av artikel 13.1 i direktivet (96/61/EG) av den 24 september 1996 om samordnande åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC-direktivet) framgår att medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de behöriga myndigheterna regelbundet gör en förnyad bedömning av och, om nödvändigt, uppdaterar villkoren i tillståndet. I andra stycket i förevarande paragraf införs därför tillägget att i fråga om miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet som omfattas av tillstånd, skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga. Bedömningen vad som är tillräckligt sker med utgångspunkt i 1 kap. 1 § och vad som anges i paragrafens första stycke om tillsynens syfte. Denna ordning har ansett gälla redan inom ramen för gällande rätt utan någon särskild författningsreglering, dvs. att tillsynsmyndigheterna inte enbart har kontrollerande uppgifter utan också skall göra självständiga bedömningar på grund av den miljöpåverkan på omgivningen som förekommer på grund av verksamheten. Med det föreslagna tillägget genomförs dock direktivets påbud på ett mer direkt sätt.

26 kap. 2 §

Som redovisats under författningskommentaren till 1 § stadgar IPPC-direktivet att medlemsstaterna skall säkerställa att villkoren i tillståndet uppdateras. I 24 kap. regleras de materiella förutsättningarna för omprövning av tillstånd till samt ändring eller upphävande av villkor för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet liksom hur ett sådant prövningsförfarande inleds. I ett nytt andra stycke åläggs tillsynsmyndigheterna att ansöka om ändring eller upphävande av villkor – eller själva initiera förfarandet i de fall såväl tillståndsprövning som tillsyn sker inom länsstyrelsen – om de materiella förutsättningarna enligt 24 kap. 5 eller 6 § föreligger. Utgångspunkten för att bedöma om villkoren är tillräckliga är 1 kap.1 § och 2 kap. 2 – 6 §§. Genom det föreslagna andra stycket i 24 kap. 7 § träffas skyldigheten också kommunen i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen efter eget åtagande enligt 26 kap.3 § tredje stycket.

29 kap. 8 §

Hänvisningen i första stycket 26 till rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet har ändrats till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Den senare förordningen har ersatt den förstnämnda. I första stycket 25 och 27–28 har hänvisningarna till EG-rättsakterna uppdateras avseende uppgifter om senast gjorda ändringar.

29 kap. 12 §

Tillägget i första stycket är nytt och motsvarar den förverkandebestämmelse som före miljöbalkens ikraftträdande fanns i 37 § sista stycket naturvårdslagen (1964:822). Tillägget innebär att utbytet vid otillåten täktverksamhet kan förverkas med stöd av miljöbalkens straffbestämmelser. Därigenom kommer förverkande även att kunna ske i de fall där tillståndsplikt har införts för husbehovstäkter enligt 12 kap. 1 § andra stycket. En bakgrund till tillägget lämnas i avsnitt 10.4.

Vidare har i det första stycket uttrycket ”gentekniskt modifierade organismer” ändrats till ”genetiskt modifierade organismer”.

31 kap. 5 §

Paragrafens andra stycke är nytt. Genom tillägget kommer rätt till ersättning vid generellt inrättade biotopsskyddsområden att inträda först när dispens vägras eller förenas med särskilda villkor. Ändringen motiveras i vidare i avsnitt 7.4.

31 kap. 7 §

I paragrafens första stycke har lagts till att det är kommunen som skall betala ersättning till fastighetsägare även när förelägganden eller förbud har beslutats av kommunen och inte som tidigare enbart vid beslutande av föreskrifter. I det andra stycket har lagts till att den i vars intresse ett vattenskyddsområde fastställs, skall betala ersättning till fastighetsägare och andra rättighetshavare även när det är kommuner som beslutar om vattenskyddsområden. Ändringarna kommenteras kortfattat i avsnitt 7.3.

31 kap. 31 §

I sista stycket har en felaktig hänvisning till ett lagrum i renäringslagen (1971:437) rättats.

Övergångsbestämmelser

De nya bestämmelserna om vite skall enligt förslaget tillämpas i fråga om ansökningar om utdömning av vite som inletts vid en miljödomstol efter lagens ikraftträdande. För mål som redan handläggs vid en miljödomstol när de nya bestämmelserna träder ikraft gäller således äldre bestämmelser.

Som sagts i avsnitt 10.4 kan utbrutet material vid olaglig täktverksamhet för närvarande inte förverkas. Den föreslagna ändringen innebär därmed att en ny bestämmelse om förverkande införs i miljöbalken. Övergångsbestämmelsen tydliggör att det enbart är material som härrör från brott som begåtts efter ikraftträdandet som får förverkas.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision

Ändringen i lagens rubrik är en följdändring av att den nya EG-förordningen fått en annan terminologi i sin rubrik. I den nya förordningen, (EG) 761/2001, används termen *miljöledningssystem* (artikel 2 k) istället för den tidigare *miljöstyrningssystem*. Miljöledningssystem är den del av det övergripande ledningssystem som omfattar organisationsstruktur, planering, ansvar, praxis, rutiner, processer och resurser för att utveckla, införa, uppfylla, revidera och underhålla miljöpolicy.

1 §

Ändringen är en följdändring med anledning av den nya EG-förordningen.

2 §

Ändringen är en följdändring med anledning av den nya EG-förordningen.

3 §

Ändringen är en följdändring med anledning av den nya EG-förordningen..

4 §

Paragrafen upphävs eftersom EMAS numera är tillgänglig för alla organisationers deltagande. Tidigare kunde endast företag med industriell verksamhet delta samt vissa andra verksamheter försöksvis.

Miljöbalkskommittén har till uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och att lämna förslag till nödvändiga reformer. Vi skall ägna särskilt intresse åt frågor som tillämpningen av de allmänna hänsynsreglerna hos myndigheter och domstolar, bestämmelserna om markanvändning, systemet med miljökvalitetsnormer, erfarenheter av miljökonsekvensbeskrivningar, ordningen för tillståndsprövning, kostnadsmässiga konsekvenser för balkens aktörer, förhållandet mellan tillsyn och standardiserade miljöledningssystem, systemet för tillsyns- och provningsavgifter, miljöskanktionssystemet och bestämmelserna om miljöbrott. Utredningar och förslag skall redovisas slutligt senast den 31 december 2003.

I detta första delbetänkande redovisar vi sådana förslag till ändringar av miljöbalken som är av mer begränsad lagteknisk natur och som vi bedömer kommer att underlätta den praktiska tillämpningen av balken. Eftersom det än så länge bara finns begränsade erfarenheter av tillämpningen av miljöbalkens materiella regler, avser de frågor som tas upp i detta delbetänkande framför allt miljöbalkens förfaranderegler.

Tillämpningen av bestämmelserna i miljöbalkens båda inledande kapitel kommer att studeras ingående i det fortsatta utredningsarbetet. På detta stadium av utredningen vill vi därför enbart föreslå förtydliganden av 2 kap. 9 § och 2 kap. 10 §, så att det klart framgår att det är regeringen som efter överlämnande från provningsmyndigheten avgör om en verksamhet skall få bedrivas eller en åtgärd vidtas trots att den strider mot balkens stoppregler.

Bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 kap. och 4 kap., liksom bestämmelserna om miljökvalitetsnormer i 5 kap. kommer också att omfattas av särskilda utredningar senare. Därför föreslår vi inga ändringar i dem nu.

Förfarandet med miljökonsekvensbeskrivningar kommer också att utredas i sin helhet senare, men eftersom det finns oklarheter när det gäller kravet på miljökonsekvensbeskrivningar i vissa typer av mål och ärenden lämnar vi redan nu förslag i dessa delar. Vi föreslår att det inte skall fordras någon miljökonsekvensbeskrivning i mål och ärenden om återkallelse av tillstånd eller omprövning av tillstånd eller villkor och inte heller i mål och ärenden om förlängning av genomförandetider. Kravet på miljökonsekvensbeskrivning bör endast vara knutet till ansökningar om att anlägga, driva eller ändra verksamheter. Detsamma bör gälla kravet på att inge en formaliserad säkerhetsrapport som också bör begränsas till att avse de anläggningar som enligt sevesolagen är skyldiga att upprätta en sådan.

I fråga om miljöfarlig verksamhet föreslår vi att det i de fall en myndighet tar initiativ till återkallelse av tillstånd eller till omprövning av tillstånd eller villkor skall åligga tillståndshavaren att utföra och ge in de utredningar som tillståndsmyndigheten bedömer behövs.

När det gäller bestämmelserna om skydd av naturen föreslår vi ett förtydligande i strandskyddsbestämmelserna samt en ändring av bestämmelserna om vattenskyddsområden så att en kommunal

myndighet kan ges möjlighet att medge åtgärder i ett område som beslutats av länsstyrelsen.

Vi föreslår i stort sett inga ändringar i detta skede av de kapitel som innehåller särskilda bestämmelser om vissa verksamheter. Det har framförts många synpunkter som gäller prövningen av täkter. Eftersom vi avser att undersöka möjligheterna till mer genomgripande förändringar av hela 12 kap., avstår vi nu från att föreslå några ändringar i den delen. I bestämmelserna om hantering av avfall föreslår vi nu endast en mindre förändring.

I bestämmelserna om överklagade beslut i 19 kap. föreslår vi förtydliganden och kompletteringar. Uppräkningen av kommuners beslut om områdesskydd som överklagas till länsstyrelsen bör kompletteras med djur- och växtskyddsområden. Vi föreslår också ett tillägg i lagtexten av vilket det framgår att länsstyrelser och skogsvårdsstyrelser beslut om att bilda, ändra eller upphäva ett biotopskyddsområde får överklagas till miljödomstol.

Vi föreslår ett antal förändringar som hänger samman med miljödomstolarna och förfarandet vid dem.

Bland annat föreslår vi vidgade möjligheter att genomföra all prövning som gäller en viss verksamhet vid en och samma miljödomstol. Förslaget innebär att en miljödomstol lättare skall kunna överlämna mål till en annan.

Vidare föreslår vi utökade möjligheter till gemensam handläggning av mål och ärenden som gäller samma verksamhet. Detta kan aktualiseras för verksamheter som fordrar tillstånd enligt flera kapitel i balken hos olika tillståndsmyndigheter. Miljödomstolen har sedan tidigare möjlighet att göra en samlad prövning genom att handlägga ärenden som annars skulle prövats av en kommunal nämnd eller av länsstyrelsen. Enligt förslaget kan miljödomstolen också handlägga ärenden som skulle prövats av ett centralt verk.

De nuvarande bestämmelserna om hur rätten skall vara sammansatt vid prövning av mål som överklagats till miljödomstol – om den skall ha stor sammansättning med ordförande, miljöråd och två sakkunniga ledamöter eller liten sammansättning med enbart ordförande och miljöråd – ger inget utrymme för anpassning till målets svårighetsgrad. Vi föreslår bestämmelser som ger domstolen ökade möjligheter att välja stor eller liten sammansättning beroende på målets karaktär och svårighetsgrad.

I miljöbalken är det reglerat vilka myndigheter som alltid skall få sig tillsänt ett exemplar av ansökningshandlingarna i ansökningsmål hos miljödomstol. Vi föreslår att listan över vilka myndigheter som alltid skall få handlingarna kompletteras med länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Med nuvarande regler är så gott som alla vattenverksamheter tillståndspliktiga. I det fortsatta utredningsarbetet kommer vi att undersöka bland annat om prövningsplikten och prövningsordningen för vattenverksamheter kan göras mer beroende av verksamhetens omfattning. För att redan nu ge möjlighet att i viss mån förenkla handläggningen, föreslår vi att kravet på att en kungörelse alltid skall innehålla en upplysning om fastighetsägarnas skyldighet att uppge

innehavare av vissa rättigheter i fastighet skall utgå. Upplýsningen får i sådana fall lämnas på annat sätt.

Det antal exemplar som miljödomstolen behöver av skrivelser med synpunkter på en ansökan varierar från mål till mål. Vi föreslår därför att antalet inte skall specificeras i lagtexten, utan att domstolen själv får bestämma detta i det enskilda fallet.

Miljödomstolen kan ibland ha svårt att få tillgång till lämpliga sammanträdeslokaler till en rimlig kostnad. Kostnaderna belastar sökanden eller klaganden i ett mål. Vi föreslår att domstolarna ges rätt att förfoga över lokaler i allmänna byggnader för sina sammanträden.

Mål om utdömning av viten skall enligt miljöbalken handläggas enligt rättegångsbalkens bestämmelser. Eftersom dessa främst bygger på ett muntligt förfarande har miljödomstolarnas nuvarande handläggning blivit onödigt omständlig. Vårt förslag är att handläggningen förenklas genom man i stället tillämpar förvaltningsprocesslagens bestämmelser som bygger på ett skriftligt förfarande. I förslaget ingår också ett förtydligande av vilken miljödomstol som är behörig att pröva frågan om utdömning av vite och en förenkling av miljödomstolens sammansättning.

Det har framförts många synpunkter till kommittén angående straffbestämmelser och miljöstraffavgifter. Också det området skall utredas särskilt vid kommitténs fortsatta arbete. De ändringar vi föreslår nu gäller dels en uppdatering av en hänvisning till den EG-rättsliga förordning som numera är aktuell, dels ett införande av en bestämmelse som gör det möjligt att förverka utbrutet material vid olovlig tåktverksamhet.

I bestämmelserna om ersättning till fastighetsägare föreslår vi ändringar så att det är kommunerna som ansvarar för att betala ersättning efter sina förelägganden och förbud enligt miljöbalkens samrådsbestämmelse. Vi föreslår också att det är sökanden som skall betala ersättning till fastighetsägaren när en kommun efter ansökan meddelat föreskrifter om vattenskyddsområde. När det gäller sådana biotopskyddsområden som inrättats generellt av regeringen föreslår vi att lagtexten skall förtydligas så att det framgår att ersättning betalas enbart om dispens nekats eller förenats med vissa villkor.

I övrigt lämnar vi förslag till vissa rättelser av skrivteknisk natur.

Förteckningen över remissinstanser som yttrat sig
över Miljöbalkskommitténs betänkande Översyn av
miljöbalken – *Vissa lagtekniska frågor* (SOU
2000:116)

Remissyttranden har inkommit från Justitieombudsmannen – JO, Riks-
åklagaren, Domstolsverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Räddnings-
verket, Riksrevisionsverket, Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Sta-
tens jordbruksverk, Fiskeriverket, Riksantikvarieämbetet, Naturvårds-
verket, Kemikalieinspektionen, Boverket, Banverket, Vägverket, Luft-
fartsverket, Skogsstyrelsen, Verket för näringslivsutveckling, Stock-
holms tingsrätt, Vänersborgs tingsrätt – Miljödomstolen, Växjö tingsrätt
– Miljödomstolen, Umeå tingsrätt – Miljödomstolen, Kammarrätten i
Stockholm, Länsrätten i Skåne län, Länsrätten i Jönköpings län, Lunds
universitet, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Västra Göta-
land, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Stockholms stad, Växjö kommun,
Umeå kommun, Svenska kommunförbundet, Sveriges advokatsamfund,
Föreningen Svenskt Näringsliv (Sveriges Industriförbund), Djurgården-
Lilla Värtans miljöskyddsförening, Patrik Pettersson, Svenska kraftnät

Förslag till lag om ändring av miljöbalken (1998:808)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken (1998:808) dels att 2 kap. 9 och 10 §§, 5 kap. 4 §, 6 kap. 1 och 7 §§, 7 kap. 15 och 22 §§, 11 kap. 9 §, 15 kap. 18 §, 19 kap. 1 och 5 §§, 20 kap. 2, 3, 5, 8 och 9 §§, 21 kap. 2 och 3 §§, 22 kap. 1, 3, 4 och 10 §§, 23 kap. 1 och 9 §§, 29 kap. 8 och 12 §§ och 31 kap. 5 och 7 §§ skall ha följande lydelse, dels att det skall införas nya paragrafer, 20 kap. 3 a § och 9 a § samt 22 kap. 2 a §, av följande lydelse.

2 kap.

9 §

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om det finns särskilda skäl.

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om *regeringen efter överlämnande finner att det finns särskilda skäl.*

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 §.

10 §

Om en verksamhet eller åtgärd är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt kan regeringen tillåta denna, även om förutsättningarna är sådana som anges i 9 § andra stycket. Detta gäller dock inte om verksamheten eller åtgärden kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

Om en verksamhet eller åtgärd är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt kan regeringen *efter överlämnande* tillåta denna, även om förutsättningarna är sådana som anges i 9 § andra stycket. Detta gäller dock inte om verksamheten eller åtgärden kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

5 kap.

4 §

Verksamhet skall bedrivas så att miljö kvalitetsnormer inte överträds.

Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § 2.

Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § första stycket 2.

6 kap.

1 §

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt 9, 11 och 12 kap. *eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.* En sådan skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i *dispensärenden eller andra ärenden* enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd *att anlägga, driva eller ändra verksamheter* enligt 9, 11 och 12 kap. En sådan skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i *andra mål och ärenden* enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

7 §

En miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §, däribland

en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,

en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas, minskas eller avhjälpas, t.ex. hur det skall undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. överträds,

de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,

en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och

en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–4.

I ett beslut enligt 4 § tredje stycket om att betydande miljöpåverkan kan antas får länsstyrelsen ställa krav på att även andra jämförbara sätt att nå samma syfte skall redovisas när alternativa utformningar som avses i första stycket 4 redovisas.

För verksamheter eller åtgärder som inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall en miljökonsekvensbeskrivning innehålla vad som anges i första stycket, i den utsträckning

det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning.

Av 22 kap. 1 § första stycket 6 framgår att en ansökan <i>i ett ansökningsmål</i> skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall <i>verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.</i>	Av 22 kap. 1 § första stycket 6 framgår att en ansökan <i>om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter</i> skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall <i>skyldighet att upprätta en sådan föreligger enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.</i>
---	--

15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett *strandområde* som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skall vara omfattat av strandskydd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett strandskyddsområde som avses ingå i en detaljplan eller omfattas av områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10) inte längre skall vara omfattat av strandskydd, om det finns särskilda skäl. Upphör området att ingå i en detaljplan eller att omfattas av områdesbestämmelser inträder åter strandskydd.

22 §

För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

En länsstyrelse får överlåta åt den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att besluta om dispenser enligt andra stycket och att pröva ansökningar om tillstånd till eller anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde.

11 kap.

9 §

För vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av

miljödomstolen. Ansökan om tillstånd till markavvattning prövas dock av länsstyrelsen, om den inte skall prövas av miljödomstolen enligt 7 kap. 19 och 20 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Den som vill bedriva vattenverksamhet får ansöka om tillstånd även om det inte krävs tillstånd för verksamheten.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledande av grundvatten tas ur bruk finns i 23 §.	Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledande av grundvatten tas ur bruk finns i 22 §.
---	---

15 kap.

18 §

När avfall skall transporteras genom kommunens eller en producents försorg, får avfall inte komposteras eller grävas ned eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.	När avfall skall transporteras genom kommunens eller en producents försorg, får avfall inte komposteras eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.
---	--

Vad som sägs i första stycket gäller dock inte om avfallet kan tas om hand på fastigheten utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Kommunen får i enskilda fall tillåta fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare att själva ta hand om avfall som uppkommit hos dem och som annars skall tas om hand av kommunen, om de kan göra detta på ett sätt som är betryggande för människors hälsa och miljön och det finns särskilda skäl för en sådan dispens.

Även om tillstånd inte krävs, får tillstånd sökas hos kommunen för sådan verksamhet eller sådana åtgärder som avses i andra stycket.

19 kap.

1 §

Förvaltningsmyndigheterna och kommunerna prövar ärenden enligt vad som är föreskrivet i balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, får	Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, <i>djur- och växtskyddsområden</i> , strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom
--	---

överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 § andra stycket.

frågor om ersättning, får överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 § andra stycket. *Detsamma gäller beslut av annan myndighet än regeringen att bilda, ändra eller upphäva ett biotopskyddsområde.*

5 §

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder skall tillämpas bestämmelserna i

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,

2. 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

3. 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

4. 22 kap. 6 § om talerätt,

5. 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

6. 22 kap. 12 § om sakkunniga,

7. 22 kap. 13 § om undersökning på platsen,

8. 22 kap. 25 § första stycket 1-3 och 5-11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

9. 22 kap. 26 § om särskild dom,

10. 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,

2. 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

2 a. 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,

3. 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

4. 22 kap. 6 § om talerätt,

5. 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

6. 22 kap. 12 § om sakkunniga,

7. 22 kap. 13 § om undersökning på platsen,

8. 22 kap. 25 § första stycket 1-3 och 5-11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

9. 22 kap. 26 § om särskild dom,

10. 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om

uppskjutna frågor och
provisoriska föreskrifter,

11. 22 kap. 28 § första
stycket första meningen om
verkställighetsförordnande,
och

12. 23 kap. 3 § när det
gäller särskild överklagan i
frågor om sakkunniga som
avses i 22 kap. 12 §.

uppskjutna frågor och
provisoriska föreskrifter,

11. 22 kap. 28 § första
stycket första meningen om
verkställighetsförordnande,
och

12. 23 kap. 3 § när det
gäller särskild överklagan i
frågor om sakkunniga som
avses i 22 kap. 12 §.

20 kap.

2 §

Miljödomstol prövar som
första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet
som är ansökningsmål enligt
21 kap. 1 § första stycket,

2. vattenverksamhet och
vattenanläggningar enligt
11 kap. samt lagen
(1998:812) med särskilda
bestämmelser om
vattenverksamhet, utom
verksamheter som avser
markavvattning vilka
verksamheter skall prövas
av länsstyrelsen,

3. markavvattningar som
enligt lagen (1998:812) med
särskilda bestämmelser om
vattenverksamhet har
överlämnats från
länsstyrelsen eller anmälts
av
fastighetsbildningsmyndig-
het,

4. ersättning för skada och
intrång enligt 28 kap. 2–5
§§,

5. ersättning och inlösen
vid ingripande av det
allmänna enligt denna balk
och vid vattenverksamhet,
om inte annat har särskilt
föreskrivits,

6. ersättning för
miljöskador och inlösen
enligt 32 kap. samt talan om
förbud eller försik-

Miljödomstol prövar som
första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet
som är ansökningsmål enligt
21 kap. 1 § första stycket,

2. vattenverksamhet och
vattenanläggningar enligt
11 kap. samt lagen
(1998:812) med särskilda
bestämmelser om
vattenverksamhet, utom
verksamheter som avser
markavvattning vilka
verksamheter skall prövas
av länsstyrelsen,

3. markavvattningar som
enligt lagen (1998:812) med
särskilda bestämmelser om
vattenverksamhet har
överlämnats från
länsstyrelsen eller anmälts
av
fastighetsbildningsmyndig-
het,

4. ersättning för skada och
intrång enligt 28 kap. 2–5
§§,

5. ersättning och inlösen
vid ingripande av det
allmänna enligt denna balk
och vid vattenverksamhet,
om inte annat har särskilt
föreskrivits,

6. ersättning för
miljöskador och inlösen
enligt 32 kap. samt talan om
förbud eller försik-

tighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *framställan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

Som anges i 19 kap. 1 § tredje stycket prövar miljööverdomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljööverdomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljööverdomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljööverdomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljööverdomstolarna i dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av

tighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *ansökan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

1 § tredje stycket prövar miljööverdomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljööverdomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljööverdomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljööverdomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljööverdomstolarna i dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av

tighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *ansökan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

1 § tredje stycket prövar miljööverdomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljööverdomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljööverdomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljööverdomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljööverdomstolarna i dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av

tighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *ansökan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

1 § tredje stycket prövar miljööverdomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljööverdomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljööverdomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljööverdomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljööverdomstolarna i dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av

tighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *ansökan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten.

1 § tredje stycket prövar miljööverdomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljööverdomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljööverdomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljööverdomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljööverdomstolarna i dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av

16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

Högsta domstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av 16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

3 a §

Domstolarna får för sina sammanträden förfoga över behövliga lokaler i domstolsbyggnader eller andra allmänna byggnader, om inte lokalerna är upptagna för sitt huvudsakliga ändamål. Upplåtaren skall ersättas för de särskilda kostnader som uppkommer.

5 §

Miljödomstolen är, om inte annat följer av denna balk, domför med ordföranden och ett miljöråd vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje stycket rättegångsbalken. Avgörs sådana mål i sak utan huvudförhandling skall dock den sammansättning som anges i 4 § gälla, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett miljöråd och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet.

I mål som avses i 3 § tredje stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljöråd. Vid avgörande i sak av tillståndsfrågor skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.

I mål som avses i 3 § andra stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljöråd. *Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad, får dock domstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.*

Vid avgörande i sak av sådana tillståndsfrågor som avses i 3 § andra stycket skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §. *Om målet är av enkel beskaffenhet får dock domstolen bestå av*

8 §

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivnas.

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet *samt utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet* prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivnas.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ och vid ingripande av det allmänna enligt denna balk prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller skall bedrivnas.

9 §

Ärenden som överklagas från en myndighet till miljödomstolen prövas av den miljödomstol inom vars område myndigheten som först har prövat ärendet är belägen.

Vid gemensam handläggning av mål är den domstol som är behörig att handlägga ett av målen även behörig att handlägga de övriga målen.

Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får, utom i fall som avses i 10 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, inte tas upp av högre rätt.

9 a §

Om det vid olika miljödomstolar förekommer mål som har nära samband med varandra får målen handläggas vid en av miljödomstolarna, om det

kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part.

I fall som avses i första stycket får en miljödomstol lämna över ett mål till en annan miljödomstol. Detsamma gäller om den andra miljödomstolen tidigare har prövat ett sådant ansökningsmål som sägs i 21 kap. 1 § samt om det målet avser samma verksamhet och har ett nära samband med det nya målet.

Överlämnande av mål mellan miljödomstolar får också ske om det finns särskilda skäl och det kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part. Närmare föreskrifter om överlämnande av mål mellan miljödomstolar meddelas av regeringen.

21 kap.

2 §

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningsmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § *tredje* stycket.

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningsmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § *andra* stycket.

3 §

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har

samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en *länsstyrelse* eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § *tredje* stycket om tillämpningen av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en *länsstyrelse* eller kommun.

samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en *förvaltningsmyndighet* eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § *andra* stycket om tillämpningen av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en *förvaltningsmyndighet* eller kommun.

Vad som sägs i första och andra styckena om förvaltningsmyndigheter gäller enbart sådana ärenden där myndighetens avgörande inte slutligen kan överklagas till regeringen.

22 kap.

1 §

En ansökan i ett ansökningsmål skall vara skriftlig. Den skall innehålla

1. de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning,
2. en miljökonsekvensbe-

1. de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning,
2. en miljökonsekvensbe-

skrivning enligt 6 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 6 kap. 4–6 §§,

3. de uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

4. förslag till de skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller avhjälpa olägenheter från verksamheten,

5. förslag till hur verksamheten skall kontrolleras, och

6. en säkerhetsrapport i de fall *verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

skrivning *när det krävs* enligt 6 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 6 kap. 4-6 §§,

3. de uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

4. förslag till de skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller avhjälpa olägenheter från verksamheten,

5. förslag till hur verksamheten skall kontrolleras, och

6. *i fråga om tillstånd att anlägga, driva eller ändra en verksamhet, en säkerhetsrapport i de fall skyldighet att upprätta en sådan föreligger enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

I mål om vattenverksamhet skall ansökan dessutom innehålla följande

1. uppgift om det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten eller ej och i förekommande fall namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna, och

2. uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder varje sakägare, om det inte på grund av verksamhetens omfattning bör anstå med sådana uppgifter.

Ytterligare bestämmelser om vad en ansökan i vissa fall skall innehålla i mål om vattenverksamhet finns i 7 kap. 4 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

2 a §

I fråga om miljöfarlig verksamhet är tillståndshavaren vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§ skyldig att ge in den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen.

Miljödomstolen får förelägga tillståndshavaren att ge in den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

3 §

Om en ansökan tas upp till prövning, skall miljödomstolen utfärda kungörelse. Kungörelsen skall innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7, 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga hos den som förvarar akten, och

5. namn och adress på aktförvararen.

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7 §, om upplysning inte kan lämnas på annat lämpligt sätt, samt en upplysning om innehållet i 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga hos

den som förvarar akten, och 5. namn och adress på aktförvararen.

Miljödomstolen skall förordna en eller flera personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare).

Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall i mål om vattenverksamhet sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningsen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte

sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

Prop. 2001/02:65
Bilaga 3

4 §

Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Statens räddningsverk och Fiskeriverket. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten, behöver dock inte handlingarna sändas över.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och *den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt till länsstyrelsen och andra statliga myndigheter* vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Statens räddningsverk, Fiskeriverket, *länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.* Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten, behöver dock inte handlingarna sändas över.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

10 §

Synpunkter på ansökan skall lämnas skriftligen och ges in *i tre exemplar till miljödomstolen* inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

Synpunkter på ansökan skall lämnas skriftligen och ges in *till miljödomstolen i det antal exemplar som domstolen finner behövligt och* inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

23 kap.

1 §

Miljödomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Miljööverdomstolen. För överklagande gäller de tidsfrister som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ samt 52 kap. 1 § rättegångsbalken även i till miljödomstolen överklagade mål.

Vid överklagande till Miljööverdomstolen av en dom eller ett beslut av en miljödomstol i dit

Vid överklagande till Miljööverdomstolen av en dom eller ett beslut av en miljödomstol i dit

överklagat mål krävs prövningstillstånd. Krävs sådant tillstånd skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

överklagat mål krävs prövningstillstånd. *Detsamma gäller i mål som avser utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet.* Krävs sådant tillstånd skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

9 §

Miljööverdomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Högsta domstolen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i Miljööverdomstolen i 5 och 6 §§ och 7 § första meningen.

I fråga om rättegången i mål om utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet tillämpas bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

29 kap.

8 §

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrift för totalförsvaret meddelad med stöd av 1 kap. 5 §, om överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelse har föreskrivits är straffbelagd,

2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra eller tredje stycket,

3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 §,

4. föreskrifter som behövs

1. föreskrift för totalförsvaret meddelad med stöd av 1 kap. 5 §, om överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelse har föreskrivits är straffbelagd,

2. i beslut om naturreservat eller kulturresevat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra eller tredje stycket,

3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 §,

4. föreskrifter som behövs

för särskilt skydd för djur eller växter enligt 7 kap. 12 §,

5. förbud att inom strand-skyddsområde uppföra ny byggnad eller vidta annan åtgärd i strid mot 7 kap. 16 §,

6. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20 §,

7. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,

8. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,

9. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §,

10. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,

11. föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot en sådan föreskrift eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,

12. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,

13. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,

14. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet

för särskilt skydd för djur eller växter enligt 7 kap. 12 §,

5. förbud att inom strand-skyddsområde uppföra ny byggnad eller vidta annan åtgärd i strid mot 7 kap. 16 §,

6. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20 §,

7. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,

8. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,

9. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §,

10. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,

11. föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot en sådan föreskrift eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,

12. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,

13. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,

14. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet

föreskrivna beträffande
miljöriskområde enligt 10
kap. 12 §,

15. skyldighet att
underhålla en
vattenanläggning enligt
11 kap. 17 § första stycket
eller 20 § första stycket eller
21 § första stycket,

16. förbud att påbörja en
verksamhet enligt 12 kap. 6
§ tredje stycket,

17. förbud till skydd för
naturmiljön enligt 12 kap. 6
§ fjärde stycket,

18. särskilda föreskrifter
om utredning och
försiktighetsmått vid
genteknisk verksamhet
meddelade med stöd av
13 kap. 8 eller 11 §,

19. förbud att sprida be-
kämpningsmedel från
luftfartyg enligt 14 kap. 18 §
andra stycket,

20. förbud att sprida be-
kämpningsmedel mot lövsly
enligt 14 kap. 19 § första
stycket,

21. föreskrifter som avser
förbränning, handel, överlå-
telse eller införsel av
bränslen meddelade med
stöd av 14 kap. 21 §,

21 a. förbud att saluföra
bensin eller dieselbrännolja
enligt 14 kap. 22 §,

22. föreskrifter i fråga om
hantering, införsel eller
utförsel av kemiska
produkter eller biotekniska
organismer meddelade med
stöd av 14 kap. 24 §,

23. förbud att hantera,
föra in eller föra ut kemisk
produkt eller bioteknisk
organism enligt 14 kap. 25
§,

24. förbud mot dumpning
eller förbränning av avfall
enligt 15 kap. 31 §,

föreskrivna beträffande
miljöriskområde enligt 10
kap. 12 §,

15. skyldighet att
underhålla en
vattenanläggning enligt
11 kap. 17 § första stycket
eller 20 § första stycket eller
21 § första stycket,

16. förbud att påbörja en
verksamhet enligt 12 kap. 6
§ tredje stycket,

17. förbud till skydd för
naturmiljön enligt 12 kap. 6
§ fjärde stycket,

18. särskilda föreskrifter
om utredning och
försiktighetsmått vid
genteknisk verksamhet
meddelade med stöd av
13 kap. 8 eller 11 §,

19. förbud att sprida be-
kämpningsmedel från
luftfartyg enligt 14 kap. 18 §
andra stycket,

20. förbud att sprida be-
kämpningsmedel mot lövsly
enligt 14 kap. 19 § första
stycket,

21. föreskrifter som avser
förbränning, handel, överlå-
telse eller införsel av
bränslen meddelade med
stöd av 14 kap. 21 §,

21 a. förbud att saluföra
bensin eller dieselbrännolja
enligt 14 kap. 22 §,

22. föreskrifter i fråga om
hantering, införsel eller
utförsel av kemiska
produkter eller biotekniska
organismer meddelade med
stöd av 14 kap. 24 §,

23. förbud att hantera,
föra in eller föra ut kemisk
produkt eller bioteknisk
organism enligt 14 kap. 25
§,

24. förbud mot dumpning
eller förbränning av avfall
enligt 15 kap. 31 §,

25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier, senast *ändrat* genom kommissionens förordning (EG) nr 237/97 av den 27 juni 1997 eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen,

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen, senast *ändrat* genom rådets förordning (EG) nr 120/97 av den 20 januari 1997,

28. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, senast *ändrat* genom rådets förordning (EG) nr 938/97 av den 26 maj 1997 såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering

25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier, senast *ändrad* genom kommissionens förordning (EG) nr 237/97 av den 27 juni 1997 eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen,

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt *europaparlamentets* och rådets förordning (EG) nr 2037/00 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen, senast *ändrad* genom rådets förordning (EG) nr 120/97 av den 20 januari 1997,

28. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, senast *ändrad* genom rådets förordning (EG) nr 938/97 av den 26 maj 1997 såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter,

eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

Prop. 2001/02:65
Bilaga 3

För försök till brott mot första stycket 24 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

12 §

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av *gentekniskt* modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1–4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, *utbrutet material vid täktverksamhet*, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av *genetiskt* modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1–4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1–4, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

31 kap.

5 §

Innebär ett beslut som avses i 4 § första stycket 1–4 att det krävs tillstånd för en viss verksamhet eller åtgärd betalas ersättning endast om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Om regeringen förordnar att samtliga områden av visst slag skall vara biotopskyddsområden och regeringen i samband med beslutet meddelar föreskrifter om att dispens kan medges för verksamheter eller åtgärder

*som kan skada naturmiljön,
betalas ersättning endast om
dispens vägrats eller
förenats med särskilda
villkor.*

Har förbud att vidta en åtgärd utan tillstånd meddelats enligt 7 kap. 24 § och vägras tillstånd, gäller 4 § första stycket.

7 §

Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall ersättningen i stället betalas av kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande.

Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter, *förelägganden eller förbud* som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall ersättningen i stället betalas av kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande.
Detsamma gäller om sådana föreskrifter har beslutats av en kommun efter ansökan av den i vars intresse föreskrifterna meddelats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.
2. Äldre bestämmelser om utdömande av vite tillämpas fortfarande på mål som inletts vid en miljödomstol före ikraftträdandet.
3. Äldre bestämmelser i 29 kap. 12 § tillämpas fortfarande på material som utbrutits ur täkt före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanser i fråga om Naturvårdsverkets rapport om deponering av avfall

Prop. 2001/02:65
Bilaga 4

Miljödomstolen vid Stockholms tingsrätt, Statskontoret, Kommerskollegium, Statens räddningsverk, Ekonomistyrningsverket, Riksrevisionsverket, Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Gävleborgs och Norrbottens län, Umeå universitet, Statens jordbruksverk, Statens strålskyddsinstitut, Stiftelsen för institutet för vatten- och luftvårdsforskning IVL, Statens geotekniska institut, Boverket, Vägverket, Arbetarskyddstyrelsen, Konkurrensverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Sveriges geologiska undersökning SGU, Statens energimyndighet, Jernkontoret, Huddinge, Stockholms, Österåkers, Växjö, Borås, Västerås, Borlänge, Sollefteå, Lycksele och Gällivare kommuner, Svenska kommunförbundet, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges industriförbund, Näringslivets nämnd för regelgranskning, Betongvaruindustrins riksförbund, Greenpeace, Kemikontoret, Svenska gruvföreningen, Svenska renhållningsverksföreningen, Ragn-Sells AB, Skogsindustrierna, Sydvästra Skånes Avfalls AB, Västerås Avfallsaktiebolag, WMI Sellbergs AB samt Återvinningsindustrierna.

13 Lagtext

13.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs³¹ i fråga om miljöbalken

dels att 2 kap. 9 §, 5 kap. 4, 6 och 9 §§, 6 kap. 1 och 7 §§, 7 kap. 15 och 22 §§, 9 kap. 6 §, 11 kap. 9 §, 15 kap. 18 §, 19 kap. 1 och 5 §§, 20 kap. 2, 3, 5, 8 och 9 §§, 21 kap. 2 och 3 §§, 22 kap. 1, 3, 4, 10 och 25 §§, 23 kap. 1 och 9 §§, 24 kap. 7 §, 26 kap. 1 och 2 §§, 29 kap. 8 och 12 §§ samt 31 kap. 5, 7 och 31 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas sex nya paragrafer, 15 kap. 34–35 §§, 20 kap. 3 a och 8 a §§, 22 kap. 2 a § och 25 a §, samt närmast före 15 kap. 34 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om det finns särskilda skäl.

Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om *regeringen finner* att det finns särskilda skäl.

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämrats avsevärt.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 §.

³¹ Jfr rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (EGT L 257, 10.10.1996, s. 26, Celex 31996L0061), rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten (EGT L 296, 21.11.1996, s. 55, Celex 31996L0062), rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (EGT L 282, 16.7.1999, s. 1, Celex 1999L0031).

5 kap.

4 §

Verksamhet skall bedrivas så att miljö kvalitetsnormer inte överträds.

Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § 2.

Bestämmelser om att tillstånd inte får beviljas för verksamhet som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds finns i 16 kap. 5 §. Bestämmelser om att tillstånd eller villkor för ett tillstånd får omprövas, om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm överträds, finns i 24 kap. 5 § första stycket 2.

6 §

Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet som kan påverka de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som avses i 2 § första stycket. I ett åtgärdsprogram skall anges

1. den miljö kvalitetsnorm som skall uppfyllas,
 2. de åtgärder som skall vidtas för att miljö kvalitetsnormen skall vara uppfylld senast den tidpunkt som avses i 2 § andra stycket,
 3. vilka myndigheter och kommuner som skall se till att angivna åtgärder vidtas, och
 4. när de skall vara genomförda.
3. vilka myndigheter och kommuner som skall se till att angivna åtgärder vidtas,
 4. när de skall vara genomförda, och
 5. de uppgifter som i övrigt krävs till följd av Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen.

Ett åtgärdsprogram skall omprövas vid behov, dock högst vart femte år.

9 §

Regeringen skall, i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas även besluta vilka som är skyldiga att utföra de mätningar som behövs för att kontrollera att en miljö kvalitetsnorm uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

Regeringen skall, i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas även besluta vilka som är skyldiga att kontrollera att en miljö kvalitetsnorm uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

meddela föreskrifter om *mätmetoder och redovisning av mätresultat*.

meddela föreskrifter om *provtagning och andra metoder för att kontrollera att miljökvalitetsnormerna uppfylls samt hur resultatet av sådana kontroller skall redovisas*.

6 kap.

1 §³²

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd *enligt 7 kap. 28 a § eller 9, 11 och 12 kap. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken*. En sådan skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap.

En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd *att anlägga, driva eller ändra verksamheter enligt 9, 11 och 12 kap. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelser i dessa kapitel*. En sådan *beskrivning* skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap *samt i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a §*.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i dispensärenden eller andra ärenden enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

7 §³³

En miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §, däribland

1. en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,

2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar skall undvikas, minskas eller avhjälpas, t.ex. hur det skall undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. överträds,

3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,

4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt

³² Senaste lydelse 2001:437.

³³ Senaste lydelse 2001:437.

alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och

5. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–4.

I ett beslut enligt 4 § tredje stycket om att betydande miljöpåverkan kan antas får länsstyrelsen ställa krav på att även andra jämförbara sätt att nå samma syfte skall redovisas när alternativa utformningar som avses i första stycket 4 redovisas.

För verksamheter eller åtgärder som inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall en miljökonsekvensbeskrivning innehålla vad som anges i första stycket, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning.

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 skall en miljökonsekvensbeskrivning alltid innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§. Om miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats enbart för en prövning enligt 7 kap. 28 b och 29 §§, behöver beskrivningen endast innehålla de uppgifter som behövs för den prövningen.

Av 22 kap. 1 § första stycket 6 framgår att en ansökan *i ett ansökningsmål* skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall *verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

Av 22 kap. 1 § första stycket 6 framgår att en ansökan *om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter* skall innehålla en säkerhetsrapport i de fall *det finns skyldighet att upprätta en sådan enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

7 kap.

15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett *strandområde* som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skall vara omfattat av strandskydd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett *strandskyddsområde* som uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skall vara omfattat av strandskydd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förordna att ett strandskyddsområde som avses ingå i en detaljplan eller omfattas av områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10) inte längre skall vara omfattat av strandskydd, om det finns särskilda skäl. Upphör området att ingå i en detaljplan eller att omfattas av områdesbestämmelser inträder åter strandskydd.

22 §

För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

En länsstyrelse får överlåta åt den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att besluta om dispenser enligt andra stycket och att pröva ansökningar om tillstånd till eller anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde.

9 kap.

6 §

Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet,

2. släppa ut avloppsvatten i mark, vattenområde eller grundvatten,

3. släppa ut eller lägga upp fast avfall eller andra fasta ämnen, om detta kan leda till att mark, vattenområde eller grundvatten kan förorenas, eller

4. bedriva sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 1–3, om den ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt *och det inte är fråga om en mindre ändring.*

4. bedriva sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 1–3, om den ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt.

Även om tillståndsplikt enligt första stycket inte har föreskrivits får tillsynsmyndigheten i enskilda fall förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet får ansöka om tillstånd till verksamheten enligt denna balk även om det inte krävs tillstånd.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

9 §³⁴

För vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt denna balk, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av miljödomstolen. Ansökan om tillstånd till markavvattning prövas dock av länsstyrelsen, om den inte skall prövas av miljödomstolen enligt 7 kap. 19 och 20 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Den som vill bedriva vattenverksamhet får ansöka om tillstånd även om det inte krävs tillstånd för verksamheten.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk finns i 23 §.

Bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk finns i 22 §.

Oavsett vad som följer av 11–15, 19 och 23 §§, kan det för en viss verksamhet eller åtgärd krävas tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

15 kap.

18 §

När avfall skall transporteras genom kommunens eller en producentens försorg, får avfall inte komposteras eller *grävas ned eller* på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.

När avfall skall transporteras genom kommunens eller en producentens försorg, får avfall inte komposteras eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren.

Vad som sägs i första stycket gäller dock inte om avfallet kan tas om hand på fastigheten utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Kommunen får i enskilda fall tillåta fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare att själva ta hand om avfall som uppkommit hos dem och som annars skall tas om hand av kommunen, om de kan göra detta på ett sätt som är betryggande för människors hälsa och miljön och det finns särskilda skäl för en sådan dispens.

Även om tillstånd inte krävs, får tillstånd sökas hos kommunen för sådan verksamhet eller sådana åtgärder som avses i andra stycket.

³⁴ Senaste lydelse 2001:437.

Deponering av avfall

34 §

25 a §

En dom eller ett beslut som omfattar tillstånd att bedriva verksamhet med deponering av avfall skall dessutom alltid innehålla

- 1. uppgift om vilken deponiklass tillståndet avser,*
- 2. en förteckning över de typer av avfall och den totala mängd avfall som får deponeras,*
- 3. de villkor som behövs i fråga om åtgärder före och under driften av deponin,*
- 4. de villkor som, enligt vad som kan förutses vid tillståndets beviljande, behövs i fråga om avslutning av deponin,*
- 5. de villkor som behövs i fråga om åtgärder för övervakning och kontroll av att de skyldigheter uppfylls som gäller för verksamheten,*
- 6. de villkor som behövs i fråga om skyldighet att rapportera om typer och mängder av avfall som har deponerats.*

Föreskrifter om deponiklasser,

om övervakning och kontroll och om rapportering meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

36 §

Verksamhetsutövaren skall ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen skall ingå alla kostnader för att inrätta och driva deponin samt, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för uppfyllandet av de skyldigheter som gäller för depo

neringsverksamheten enligt denna balk eller bestämmelser meddelade med stöd av balken.

19 kap.

1 §

Förvaltningsmyndigheterna och kommunerna prövar ärenden enligt vad som är föreskrivet i balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, får överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 § andra stycket.

Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, *djur- och växtskyddsområden*, strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, får överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos miljödomstol enligt 20 kap. 2 § andra stycket. *Detsamma gäller beslut av en annan myndighet än regeringen om att bilda, ändra eller upphäva ett biotopskyddsområde.*

5 §³⁵

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder skall tillämpas bestämmelserna i

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,
2. 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,
 - 2 a. 22 kap. 2 a § om *prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§*,
3. 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,
4. 22 kap. 6 § om talerätt,
5. 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

³⁵ Senaste lydelse 1999:385.

6. 22 kap. 12 § om sakkunniga,
7. 22 kap. 13 § om undersökning på platsen,
8. 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,
9. 22 kap. 26 § om särskild dom,
10. 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
11. 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och
12. 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ärenden som rör deponering av avfall skall också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 § sista stycket om en tillståndsdoms innehåll tillämpas.

20 kap.

2 §

Miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka verksamheter skall prövas av länsstyrelsen,

3. markavvattningar som enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av fastighetsbildningsmyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap. samt talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *framställan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § (1985:206) om viten.

8. utdömande av vite som förelagts med stöd av balken efter särskild *ansökan* av den myndighet som har förelagt vitet. Har vitet förelagts i förfarandet gäller 6 § (1985:206) om viten.

Som anges i 19 kap. 1 § tredje stycket prövar miljödomstol, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen (1998:812) med

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att miljödomstol efter överklagande prövar kronofogdemyndighets beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

Prop. 2001/02:65
Bilaga 5

3 §

Vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol tillämpas även på miljödomstolar och Miljööverdomstolen samt vid Högsta domstolens prövning av mål som avses i denna balk, om inte annat följer av balken eller annan lag. Vid handläggningen av ärenden tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

När miljödomstolen prövar frågor om utdömande av vite efter särskild talan, skall målet i den delen handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljödomstolarna i dit överklagade mål samt vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av 16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

Bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tillämpas i miljödomstolarna i de mål som överklagats dit och vid prövning av utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet. Detsamma gäller vid överklagande av sådana mål till Miljööverdomstolen och Högsta domstolen, om inte annat följer av denna balk eller annan lag. När en ideell förening med stöd av 16 kap. 13 § överklagar ett beslut eller dom, skall dock inte 7 a § förvaltningsprocesslagen tillämpas.

3 a §

Domstolarna får för sina sammanträden förfoga över behövliga lokaler i domstolsbyggnader eller andra allmänna byggnader, om inte lokalerna är upptagna för sitt huvudsakliga ändamål. Upplåtaren skall få ersättning, om sammanträdet medför särskilda kostnader.

5 §

Miljödomstolen är, om inte annat följer av denna balk, domför med ordföranden och ett miljöråd vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje stycket rättegångsbalken. Avgörs

sådana mål i sak utan huvudförhandling skall dock den sammansättning som anges i 4 § gälla, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett miljøråd och parterna samtycker till det eller målet är av enkel beskaffenhet.

I mål som avses i 3 § tredje stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd. Vid avgörande i sak av tillståndsfrågor skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.

I mål som avses i 3 § andra stycket skall miljödomstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd. *Om det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad är påkallat, får dock domstolen ha den sammansättning som anges i 4 §.*

Vid avgörande i sak av sådana tillståndsfrågor i mål som avses i 3 § andra stycket skall miljödomstolen ha den sammansättning som anges i 4 §. *Om målet är av enkel beskaffenhet, får dock domstolen bestå av ordföranden och ett miljøråd.*

8 §

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivas.

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet *samt utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet* prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller skall bedrivas.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ och vid ingripande av det allmänna enligt denna balk prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller skall bedrivas.

8 a §

En miljödomstol får för gemensam handläggning lämna över ett mål till en annan miljödomstol, om det vid den andra miljödomstolen förekommer något

mål som har nära samband med det överlämnade målet och överlämnandet kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part. En miljödomstol får också överlämna ett mål till en annan miljödomstol, om den andra miljödomstolen tidigare har prövat ett ansökningsmål som avsåg samma verksamhet som det överlämnade målet.

Överlämnande av mål mellan miljödomstolar får också ske om det annars finns särskilda skäl och det kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part.

Närmare föreskrifter om överlämnande av mål mellan miljödomstolar meddelas av regeringen.

9 §

Ärenden som överklagas från en myndighet till miljödomstolen prövas av den miljödomstol inom vars område myndigheten som först har prövat ärendet är belägen.

Vid gemensam handläggning av mål är den domstol som är behörig att handlägga ett av målen även behörig att handlägga de övriga målen.

Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får, utom i fall som avses i 10 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, inte tas upp av högre rätt.

21 kap.

2 §

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningsmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § tredje stycket.

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningsmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § *andra* stycket.

3 §

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en *länsstyrelse* eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § *tredje* stycket om tillämpningen av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en *länsstyrelse* eller en kommun.

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en *förvaltningsmyndighet* eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § *andra* stycket om tillämpningen av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en *förvaltningsmyndighet* eller kommun.

Vad som sägs i första och andra styckena om förvaltningsmyndigheter gäller enbart sådana ärenden där myndighetens avgörande inte slutligen kan överklagas till regeringen.

22 kap.1 §³⁶

En ansökan i ett ansökningsmål skall vara skriftlig. Den skall innehålla

1. de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning,

Nuvarande lydelse

1. *ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, produktionsmängd eller annan*

Föreslagen lydelse

³⁶ Senaste lydelse 1999:385.

liknande uppgift samt användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen liksom energianvändning,

2. en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 6 kap. 4–6 §§,

3. de uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

4. förslag till de skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller avhjälpa olägenheter från verksamheten,

5. förslag till hur verksamheten skall kontrolleras, och

6. en säkerhetsrapport i de fall verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

2. uppgifter om utsläppskällor, art och mängd av förutsebara utsläpp samt förslag till de åtgärder som kan behövas för att förebygga uppkomsten av avfall,

3. en miljökonsekvensbeskrivning när det krävs enligt 6 kap. och uppgift om det samråd som skett enligt 6 kap. 4–6 §§,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. iakttas,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. i fråga om tillstånd att anlägga, driva eller ändra en verksamhet, en säkerhetsrapport i de fall det finns skyldighet att upprätta en sådan enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, och

7. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–6.

I mål om vattenverksamhet skall ansökan dessutom innehålla följande

1. uppgift om det finns fastigheter som berörs av vattenverksamheten eller ej och i förekommande fall namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna, och

2. uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder varje sakägare, om det inte på grund av verksamhetens omfattning bör anstå med sådana uppgifter.

Ytterligare bestämmelser om vad en ansökan i vissa fall skall innehålla i mål om vattenverksamhet finns i 7 kap. 4 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

2 a §

I fråga om miljöfarlig verksamhet är tillståndshavaren vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§ skyldig att lämna in den utredning om verksamheten och övriga

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

*förhållanden som behövs för
prövningen.*

*Miljödomstolen får förelägga
tillståndshavaren att lämna in den
utredning som behövs. Föreläg-
gandet får förenas med vite.*

3 §

Om en ansökan tas upp till prövning, skall miljödomstolen utfärda kungörelse. Kungörelsen skall innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan och i mål om vattenverksamhet uppgift om de fastigheter som kan beröras,

2. en upplysning om innehållet i 7, 10 och 19 §§,

3. sista tidpunkt för synpunkter enligt 10 §,

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall införas i alla, eller vissa namngivna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga hos den som förvarar akten, och

5. namn och adress på aktförvararen.

Miljödomstolen skall förordna en eller flera personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare).

Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall i mål om vattenverksamhet sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfällad för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

4 §³⁷

Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Statens räddningsverk och Fiskeriverket. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten, behöver dock inte handlingarna sändas över.

Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Statens räddningsverk, Fiskeriverket, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset

³⁷Senaste lydelse 1999:385.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och *den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt till länsstyrelsen och andra statliga myndigheter* vars verksamhet kan beröras av ansökan.

eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten, behöver dock inte handlingarna sändas över.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

10 §

Synpunkter på ansökan skall lämnas skriftligen och *ges in i tre exemplar till miljödomstolen* inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

Synpunkter på ansökan skall lämnas skriftligen och *lämnas in till miljödomstolen i det antal exemplar som domstolen finner behövligt och* inom den tid som domstolen har bestämt. Ett exemplar skall sändas till den sökande.

25 §³⁸

En dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet skall i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. den tid som tillståndet skall gälla,
2. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
3. tillsyn, besiktning och kontroll,
4. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen skall ske,
5. skyldighet att betala avgifter,
6. de villkor som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan eller *andra olägenheter*,
7. de villkor som behövs avseende hanteringen i verksamheten av kemiska produkter om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,

3. tillsyn, besiktning och kontroll *som utsläppskontroll, mätning och mätmetoder, med angivande av mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetod,*

6. de villkor *om utsläpp, begränsningsvärden och bästa möjliga teknik* som behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan *på grund av föroreningar samt de övriga villkor som behövs för att förhindra skada på eller olägenhet för omgivningen,*

³⁸ Senaste lydelse 1999:385.

8. de villkor som behövs om avfallshantering och återvinning och återanvändning om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,

9. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,

10. de villkor som behövs med avseende på efterbehandling och ställande av säkerhet,

11. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön,

12. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,

13. den förlust av vatten eller annat som tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning, och

14. rättegångskostnader.

Avser tillståndet arbeten för vattenverksamhet, skall i domen anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda. Tiden får sättas till högst tio år. Den tid inom vilken igångsättandet av miljöfarlig verksamhet skall ha skett skall anges.

Miljödomstolen får överlåta åt tillsynsmyndighet att fastställa villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar skall innehålla finns i 7 kap. 6 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Ytterligare bestämmelser om vad en tillståndsdom som rör deponering skall innehålla finns i 15 kap. 35 denna balk.

23 kap.

1 §

Miljödomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Miljööverdomstolen. För överklagande gäller de tidsfrister som anges i 50 kap. 1 och 2 §§ samt 52 kap. 1 § rättegångsbalken även i till miljödomstolen överklagade mål.

Vid överklagande till Miljööverdomstolen av en dom eller ett beslut av en miljödomstol i dit överklagat mål krävs prövnings-tillstånd. Krävs sådant tillstånd skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Vid överklagande till Miljööverdomstolen av en dom eller ett beslut av en miljödomstol i dit överklagat mål krävs prövnings-tillstånd. *Detsamma gäller i mål som avser utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet.* Krävs sådant tillstånd skall miljödomstolens dom eller beslut innehålla uppgift om detta och innehållet i 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

9 §

Miljööverdomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Högsta domstolen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i Miljööverdomstolen i 5 och 6 §§ och 7 § första meningen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i Miljööverdomstolen i 5 och 6 §§ och 7 § första meningen. *I fråga om mål om utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet tillämpas dock bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).*

24 kap.

7 §

Ansökan om prövning som avses i 3–6 §§ får göras hos miljödomstol av Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och länsstyrelsen. Skall frågan prövas av någon annan myndighet än domstol eller av kommun, får den tas upp utan särskild framställning.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § tredje stycket. Har tillståndet meddelats av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

26 kap.

1 §

Tillsynen skall säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. *I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga.*

Tillsynsmyndigheten skall dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses.

2 §

<p>Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.</p>	<p>skall</p>	<p>Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.</p>
---	--------------	---

Om tillsynsmyndigheten finner att villkoren i ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet inte är tillräckliga skall myndigheten ansöka om prövning eller ta upp frågan om att ändra eller upphäva villkor utan någon särskild framställning om detta enligt vad som stadgas i 24 kap. 7 § i de fall förutsättningar i övrigt föreligger enligt 24 kap. 5 eller 6 §.

29 kap.8 §³⁹

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot

1. föreskrift för totalförsvaret meddelad med stöd av 1 kap. 5 §, om överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelse har föreskrivits är straffbelagd,

2. i beslut om naturreservat eller kulturreseptat angivna inskränkningar i rätten att använda mark enligt 7 kap. 5 § andra eller tredje stycket,

3. förbud att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 §,

4. föreskrifter som behövs för särskilt skydd för djur eller växter enligt 7 kap. 12 §,

5. förbud att inom strandskyddsområde uppföra ny byggnad eller vidta annan åtgärd i strid mot 7 kap. 16 §,

6. föreskrifter om försiktighetsmått inom miljöskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 20 §,

7. föreskrifter om inskränkning inom vattenskyddsområde meddelade med stöd av 7 kap. 22 §,

8. interimistiskt förbud enligt 7 kap. 24 § första stycket,

9. föreskrifter om förbud till skydd för djur- och växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 1 eller 2 §,

³⁹ Senaste lydelse 1999:1325.

10. föreskrifter om förbud eller föreskrifter om särskilda villkor för att sätta ut djur- eller växtarter meddelade med stöd av 8 kap. 3 §,

11. föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 4 § genom att ta sådan befattning med djur, växter, ägg, rom, bon eller produkter av djur eller växter som strider mot en sådan föreskrift eller mot ett villkor i beslut i enskilt fall,

12. föreskrifter eller beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. meddelade med stöd av 9 kap. 4 §,

13. föreskrifter om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet meddelade med stöd av 9 kap. 5 §,

14. inskränkningar, villkor eller anmälningsskyldighet föreskrivna beträffande miljöriskområde enligt 10 kap. 12 §,

15. skyldighet att underhålla en vattenanläggning enligt 11 kap. 17 § första stycket eller 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

16. förbud att påbörja en verksamhet enligt 12 kap. 6 § tredje stycket,

17. förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

18. särskilda föreskrifter om utredning och försiktighetsmått vid gen- teknisk verksamhet meddelade med stöd av 13 kap. 8 eller 11 §,

19. förbud att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 18 § andra stycket,

20. förbud att sprida bekämpningsmedel mot lövsly enligt 14 kap. 19 § första stycket,

21. föreskrifter som avser förbränning, handel, överlåtelse eller införsel av bränslen meddelade med stöd av 14 kap. 21 §,

21 a. förbud att saluföra bensin eller dieselbrännolja enligt 14 kap. 22 §,

22. föreskrifter i fråga om hantering, införsel eller utförsel av kemiska produkter eller biotekniska organismer meddelade med stöd av 14 kap. 24 §,

23. förbud att hantera, föra in eller föra ut kemisk produkt eller bioteknisk organism enligt 14 kap. 25 §,

24. förbud mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 31 §,

25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier⁴⁰, senast *ändrat* genom kommissionens förordning (EG) nr 237/97 av den 27 juni 1997 eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen⁴¹,

25. skyldighet att göra anmälan eller lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier⁴³, senast *ändrad* genom kommissionens förordning (EG) nr 2247/98 av den *13 oktober 1998*⁴⁴ eller att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EEG) nr 793/93 av den 23 mars 1993 om bedömning och kontroll av risker med existerande ämnen⁴⁵,

⁴⁰ EGT L 251, 29.8.1992, s.13 (Celex 31992R2455).

⁴¹ EGT L 85, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt rådets förordning (EG) nr 3093/94 av den 15 december 1994 om ämnen som bryter ned ozonskiktet⁴²,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen⁴⁸, senast ändrat genom rådets förordning (EG) nr 120/97 av den 20 januari 1997⁴⁹,

28. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem⁵², senast ändrat genom rådets förordning (EG) nr 938/97 av den 26 maj 1997⁵³ såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

För försök till brott mot första stycket 24 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Till ansvar enligt första eller andra stycket döms inte, om ansvar kan ådömas enligt 1 eller 2 §.

26. förbud eller skyldighet att lämna uppgifter enligt *Europa-parlamentets och rådets förordning* (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet⁴⁶, *senast ändrad genom förordning (EG) nr 2039/2000*⁴⁷,

27. bestämmelser om transport och därigenom transporterar avfall i strid mot rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen⁵⁰, senast ändrad genom *kommissionens beslut 1999/816/EG*⁵¹,

28. en bestämmelse eller mot villkor i beslut i enskilt fall som meddelats med stöd av rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem⁵⁴, senast ändrad genom *kommissionens förordning (EG) nr 1579/2001*⁵⁵, såvitt avser import till Sverige, export och reexport från Sverige, handel med artificiellt förökade växter, transport och transitering eller köp, försäljning och annan kommersiell åtgärd.

⁴² EGT L 84, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

⁴³ EGT L 251, 29.8.1992, s.13 (Celex 31992R2455).

⁴⁴ EGT L 282, 20.10.1998, s. 12 (Celex 31998R2247).

⁴⁵ EGT L 85, 5.4.1993, s. 1 (Celex 31993R0793).

⁴⁶ EGT L 244, 29.9.2000, s. 1 (Celex 32000R2037).

⁴⁷ EGT L 244, 29.9.2000, s. 26 (Celex 32000R2039).

⁴⁸ EGT L 30, 6.2.1993, s. 1 (Celex 31993R0259).

⁴⁹ EGT L 22, 24.1.1997, s. 14 (Celex 31997R0120).

⁵⁰ EGT L 30, 6.2.1993, s. 1 (Celex 31993R0259).

⁵¹ EGT L 316, 10.12.1999, s. 45 (Celex 31999D0816).

⁵² EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

⁵³ EGT L 140, 30.5.1997, s. 1 (Celex 31997R0938).

⁵⁴ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

⁵⁵ EGT L 209, 2.8.2001, s. 14 (Celex 32001R1579).

12 §

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av *gentekniskt* modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1–4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Djur, växter, produkter som utvunnits av djur eller växter, *utbrutet material vid täktverksamhet*, kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor innehållande kemiska produkter eller genetiskt modifierade organismer eller produkter som innehåller eller består av *genetiskt* modifierade organismer vilka har varit föremål för brott enligt 1–4, 6, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller värdet av egendomen eller utbytet av sådant brott.

Fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid brott enligt 1–4, 8, 9 eller 10 § får förklaras förverkade om det behövs för att förebygga brott eller annars finns särskilda skäl. I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

31 kap.5 §⁵⁶

Innebär ett beslut som avses i 4 § första stycket 1–5 att det krävs tillstånd för en viss verksamhet eller åtgärd betalas ersättning endast om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Om regeringen förordnar att samtliga områden av ett visst slag skall vara biotopskyddsområden och regeringen i samband med beslutet meddelar föreskrifter om att dispens kan medges för verksamheter eller åtgärder som kan skada naturmiljön, betalas ersättning endast om dispens vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Har förbud att vidta en åtgärd utan tillstånd meddelats enligt 7 kap. 24 § och vägrats tillstånd, gäller 4 § första stycket.

7 §

Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall ersättningen i stället betalas av

Ersättning enligt 4 § betalas av staten. Har föreskrifter, *förelägganden eller förbud* som avses i 4 § beslutats av en kommun, skall

⁵⁶ Senaste lydelse 2001:437.

kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande.

ersättningen i stället betalas av kommunen.

Har föreskrifter som avses i 4 § första stycket 4 beslutats av länsstyrelsen efter ansökan av en kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställts, skall ersättningen betalas av den sökande. *Detsamma gäller om sådana föreskrifter har beslutats av en kommun efter ansökan av den i vars intresse föreskrifterna meddelats.*

31 §

Ersättning enligt detta kapitel skall bestämmas i pengar som skall betalas vid ett tillfälle.

Ersättning i fall som avses i 5 § *andra* stycket skall dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl får ersättningen räknas av mot ersättning som kan

Om det finns särskilda skäl, kan det på begäran av den ersättningsskyldige eller den ersättningsberättigade fastställas att också ersättning enligt 4 § första stycket eller 11 § skall betalas med ett visst årligt belopp med rätt att få omprövning vid ändrade förhållanden.

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renkötseln gäller 30 § andra stycket rennäringslagen (1971:437).

Ersättning i fall som avses i 5 § *tredje* stycket skall dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl får ersättningen räknas av mot ersättning som kan

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renkötseln gäller 28 § andra stycket rennäringslagen (1971:437).

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2. I fråga om utdömande av vite tillämpas fortfarande äldre bestämmelser på mål som inletts vid en miljödomstol före ikraftträdandet.

3. I fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet tillämpas 29 kap. 12 § i dess äldre lydelse.

13.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision

Härigenom föreskrivs⁵⁷ i fråga om lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision⁵⁸

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att lagens rubrik samt 1–3 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om frivillig miljöstyrning och miljörevision

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EEG) nr 1836/93 av den 29 juni 1993 om en gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning.

Regeringen utser de organ som avses i artikel 6 och 18.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i artikel 11.

Föreslagen lydelse

Lag om frivillig miljöledning och miljörevision

1 §

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)*.

2 §

Regeringen utser de organ som avses i artiklarna 4 och 5.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i artikel 16.

⁵⁷ Jfr Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) (EGT L 114, 24.04.2001, s.1, Celex 32001R0761).

⁵⁸ Senaste lydelse av 4 § 1998:651.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2001-11-15

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, regeringsrådet Marianne Eliason, justitierådet Severin Blomstrand.

Enligt en lagrådsremiss den 18 oktober 2001 (Miljödepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Joakim Munter.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

13.3 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

7 kap. 22 §

Som bestämmelsen i första stycket är utformad måste de beslut som länsstyrelsen eller kommunen får meddela enligt bestämmelsen avse konkreta fall. Den beslutande myndigheten pekas nämligen ut direkt i bestämmelsen, vilket inte är möjligt vid s.k. subdelegation enligt 8 kap. 11 § regeringsformen. Besluten avses inte heller rikta sig till en obestämmd krets av personer utan till den som förfogar över en fastighet (jfr RÅ 2001 not. 42). Det är därför något missvisande att i paragrafen tala om dispens från föreskrifter, eftersom med begreppet dispens menas ett gynnande beslut varigenom ett undantag från en författningsbestämmelse medges för ett särskilt fall (Strömberg, Allmän förvaltningsrätt, 20 uppl. s. 219 f.). Som det föreslagna tredje stycket har utformats ger det också intryck av att det, såvitt gäller prövning av ansökningar om tillstånd eller anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde, skulle bli fråga om en möjlighet för länsstyrelsen att meddela generella föreskrifter riktade till en kommunal nämnd. Ett sådant bemyndigande kan inte ges den utformning som föreslagits i bestämmelsen och avsikten torde inte heller vara att ge länsstyrelsen en föreskriftsrätt. Lagrådet föreslår att bestämmelsen får följande utformning.

”En länsstyrelse får överlåta åt den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att på ansökan av den som berörs av ett beslut enligt första stycket medge undantag från beslutet. Vidare får bestämmas att anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde skall fullgöras hos den kommunala nämnden.”

Lagrådet vill anmärka att de terminologiska frågorna bör uppmärksammas i det fortsatta utredningsarbetet med översyn av miljöbalken.

15 kap. 35 §, 19 kap. 5 § och 22 kap. 25 §

I 15 kap. finns bestämmelser om avfall och producentansvar och i 22 kap. om förfarandet vid miljödomstolarna i ansökningsmål. I 22 kap. 25 § finns idag föreskrifter om vad en dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet i förekommande fall skall innehålla bestämmelser om. I remissen föreslås att det i en ny paragraf, 15 kap. 35 §, skall införas bestämmelser om vad en dom eller ett beslut som omfattar tillstånd att bedriva verksamhet med deponering av avfall skall innehålla. Dessa bestämmelser kan således sägas innebära en specialreglering av domars innehåll i mål om deponering av avfall. I 22 kap. 25 § införs samtidigt ett nytt stycke i vilket sägs att ytterligare bestämmelser om vad en dom som rör deponering av avfall skall innehålla finns i 15 kap. 35 §.

Enligt Lagrådets mening ligger det från systematiska utgångspunkter närmare till hands att den nya 15 kap. 35 § i stället placeras i 22 kap., lämpligen som en ny 25 a §. Härigenom kan man avvara hänvisningen i 22 kap. 25 §. Paragrafens ordalydelse bör justeras så att den inleds med orden ”En dom som omfattar tillstånd....”. Genom det redan i remissen föreslagna nya andra stycket i 19 kap. 5 § kommer 22 kap. 25 a § att gälla också beslut av länsstyrelser och kommunala nämnder förutsatt att hänvisningen i 19 kap. 5 § andra stycket ändras till att avse 22 kap. 25 a §.

I andra stycket i förslaget till den nu behandlade 15 kap. 35 § sägs att föreskrifter om deponiklasser, om övervakning och kontroll och om rapportering meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avfall m.m. finns redan i 15 kap. 28 §. Avsikten med det nu införda stycket synes därför endast vara att hänvisa till att föreskrifter om deponiklasser m.m. finns. Lagrådet anser att det inte är väl förenligt med den i regeringsformen förutsatta ordningen för delegation av normgivningsmakt att i lag förutsätta att ett tidigare givet bemyndigande har utnyttjats på ett visst sätt. Begreppet ”deponiklasser”, som inte finns i miljöbalken, torde kunna förklaras genom en hänvisning i paragrafen till Rådets direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall. Det föreslagna andra stycket kan då avvaras.

20 kap. 3 §

I remissen läggs fram förslag som syftar till att förenkla det processuella förfarandet vid särskild talan hos miljödomstol om utdömmande av vite. Motiveringen för detta är att den gällande ordningen – enligt vilken dessa

vitesmål skall handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott för vilket inte strängare straff än böter är föreskrivet – framstår som onödigt komplicerad. Dessutom åberopas att det inte förefaller motiverat att den enskilde i mål av denna karaktär skall kunna få sina rättegångskostnader ersatta av det allmänna utan att samtidigt själv riskera ansvar för motpartens kostnader. Lagtekniskt förelås att nuvarande bestämmelse i paragrafens andra stycke utgår och att det i stället föreskrivs i tredje stycket att den aktuella typen av mål skall handläggas enligt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291). Den ändrade processordningen enligt förslaget avser såväl miljödomstolarna, som är första instans i dessa mål, som Miljööverdomstolen och Högsta domstolen när avgöranden i sådana mål överklagas dit.

Lagrådet, som givetvis inte har något att invända mot ambitionen att förenkla handläggningen av vitesmålen, anser att den valda metoden för att uppnå förenklingarna måste ifrågasättas.

Enligt Lagrådets mening är förslaget inte väl anpassat till hur miljöbalkens processordning kommit att bli uppbyggd. Som princip gäller ju enligt balken att handläggningen av mål som prövas av miljödomstol såsom första instans i grunden följer rättegångsbalkens för allmän domstol utformade regler, medan mål om överklagande av förvaltningsmyndighets eller kommuns beslut hos miljödomstol skall handläggas med tillämpning av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen. Den berörda principen med olika processordning beroende på var målet eller ärendet inlets följs också vid handläggning hos Miljööverdomstolen. I fråga om den målkategori som skall handläggas enligt förvaltningsprocesslagen råder förbud att överklaga Miljööverdomstolens avgöranden. Det betyder bl.a. att Högsta domstolen enligt nuvarande ordning inte har att tillämpa förvaltningsprocesslagen, ett förhållande som för övrigt gäller generellt även utanför miljöbalkens område.

Remissens förslag innebär att målen om utdömande av vite, trots att dessa också fortsättningsvis avses bli prövade av miljödomstol som första instans, förs över till den målkategori för vilken förvaltningsprocesslagens handläggningsordning skall vara grundläggande. Enligt Lagrådets uppfattning bryter förslaget mot den beskrivna systematiken på ett sätt som är olyckligt med hänsyn till önskemålet om tillfredsställande enhetlighet och konsekvens i lagstiftningen. Följden blir bl.a. att prejudicerande avgöranden av frågor om hur förvaltningsprocesslagens procedurregler skall tillämpas kan komma att träffas av såväl Regeringsrätten som Högsta domstolen.

Enligt remissen kan de avsedda förenklingarna och förändringarna i förfarandet i vitesmålen genomföras lagtekniskt även på annat sätt än som föreslagits, dock med en mindre enkel metod. Det alternativ som nämns är att införa bestämmelser i miljöbalken som kompletterar viteslagens regler. Hur en sådan kompletterande reglering skulle utföras

har dock inte beskrivits och Lagrådet ser sig inte nu ha underlag för att gå in på den frågan.

Prop. 2001/02:65
Bilaga 6

Enligt Lagrådets åsikt bör under alla förhållanden beaktas att den ambition att förenkla handläggningen som föranlett remissförslaget inte bör begränsas till mål om viten som grundar sig på miljöbalken eller därtill anslutande författningar. Frågan synes kunna aktualiseras mera allmänt även på rättsområden där frågor om utdömande av vite har anförtrotts allmän domstol. Detta talar starkt för att en lösning inte bör sökas separat för miljöbalkens del utan i stället samlat för olika rättsområden, varvid förslag bör kunna baseras på ett bredare bedömningsunderlag än det som nu har presenterats. Lagrådet förordar att ett sådant angreppssätt väljs för att komma till rätta med handläggningsproblem av påtalat slag.

Med hänsyn till det anförda kan Lagrådet inte tillstyrka remissförslaget i förevarande del.

Om Lagrådets synpunkter vinner gehör sker inte någon ändring i den nu behandlade paragrafen. I sådant fall aktualiseras inte heller föreslagna följdändringar i 20 kap. 5 §, 21 kap. 2 och 3 §§ samt 23 kap. 1 och 9 §§. Punkt 2 i övergångsbestämmelserna kan också undvaras.

20 kap. 3 a §

Bestämmelsen har utformats med 13 kap. 9 § i den numera upphävda vattenlagen som förebild. Med begreppet ”andra allmänna byggnader” avses rimligen det allmännas byggnader. Ett sådant begrepp är numera mindre lämpligt då det förekommer att myndigheter m.fl. hyr sina lokaler. Formuleringen är vidare något ålderdomlig och medför som redovisas i författningskommentaren att vid bestämmande av vilka som omfattas av åliggandet, ledning måste hämtas från den förvaltningsrättsliga definitionen av begreppet myndighet. Då det i praktiken torde vara endast statliga myndigheter och kommuner som upplåter lokaler föreslår Lagrådet följande formulering.

”Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sitt huvudsakliga ändamål. Upplåtaren skall dock få ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet kan medföra.”

20 kap. 8 a §

Domstolarnas territoriella behörighet bör regleras i första hand genom allmänna forumbestämmelser. Föreskrifter om överlämnande av mål mellan domstolar bör syfta endast till att i enskilda fall undvika att forumbestämmelserna leder till otillfredsställande resultat. Det bör inte komma i fråga att tillämpa föreskrifter om överlämnande systematiskt i typsituationer (jfr prop. 1997/98:101 s. 102).

Enligt remissen (s. 81) bör det i stort sett regelmässigt föreligga förutsättningar för överlämnande i vissa angivna situationer med stöd av den föreslagna paragrafen. Detta stämmer mindre väl överens med den nämnda principen. Lagrådet vill ändå inte motsätta sig förslaget, som har praktiska skäl för sig. Förslaget aktualiserar emellertid frågan om forumbestämmelserna är lämpligt utformade. Lagrådet förordar att det övervägs om dessa bestämmelser kan ändras så att de föreslagna möjligheterna till överlämnande inte behöver tillgripas så ofta som synes komma att bli fallet enligt förslaget.

23 kap. 9 §

Enligt miljöbalkens processuella system är Högsta domstolen slutinstans i mål som inletts hos miljödomstol som första instans. Denna ordning gäller bl.a. för mål om utdömning av vite efter särskild ansökan av myndighet. Vid överklagande i sådant mål till Högsta domstolen fordras prövningstillstånd enligt reglerna i 54 kap. 9 § rättegångsbalken. Kravet på prövningstillstånd liksom villkoren för att meddela tillstånd följer av 20 kap. 3 § miljöbalken i dess gällande lydelse. De i remissen föreslagna ändringarna i sistnämnda lagrum innebär, enligt vad Lagrådet kan finna, att något lagstöd för krav på prövningstillstånd hos Högsta domstolen i den aktuella typen av vitesmål inte längre skulle kunna hämtas där. Någon regel om prövningstillstånd för prövning hos Högsta domstolen föreslås inte heller införd i förevarande paragraf på motsvarande sätt som föreslagits för överklagande till Miljööverdomstolen genom ett tillägg i 23 kap. 1 § andra stycket. Den hänvisning till förvaltningsprocesslagens bestämmelser som föreslås i andra stycket av förevarande paragraf kan inte uppfattas som annat än ett undantag för vitesmålen del från vissa av kapitlets specialbestämmelser om handläggningen i ansökningsmål.

Lagrådet har under 20 kap. 3 § redovisat sin inställning till remissens förslag om att på föreliggande beredningsunderlag och på åberopade skäl föreskriva tillämpning av förvaltningsprocesslagen vid handläggningen i domstolarna, inklusive Högsta domstolen, av de aktuella vitesmålen enligt miljöbalken. För den händelse det förslaget ändå skulle föras vidare i föreliggande lagstiftningsärendet fordras att kompletterande regler införs och att de utformas så att gällande tillståndskrav för prövning av vitesmålen i Högsta domstolen inte faller bort eller ändras på annat sätt.

Förslaget till lag om ändring i lagen om frivillig miljöstyrning och miljörevision

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 november 2001

Närvarande: statsråden Hjelm-Wallén, ordförande, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: statsrådet Larsson

Regeringen beslutar proposition Ändrad ordning för utdömande av vite enligt miljöbalken m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i miljöbalken	5 kap. 6 och 9 §§, 7 kap. 15 §, 9 kap. 6 §	31996L0061 31996L0062 31996L0031
Lag om ändring i lagen (1994:1596) om frivillig miljöstyrning och miljörevision		32000R0761